HITTER JÓZSEF S.J.

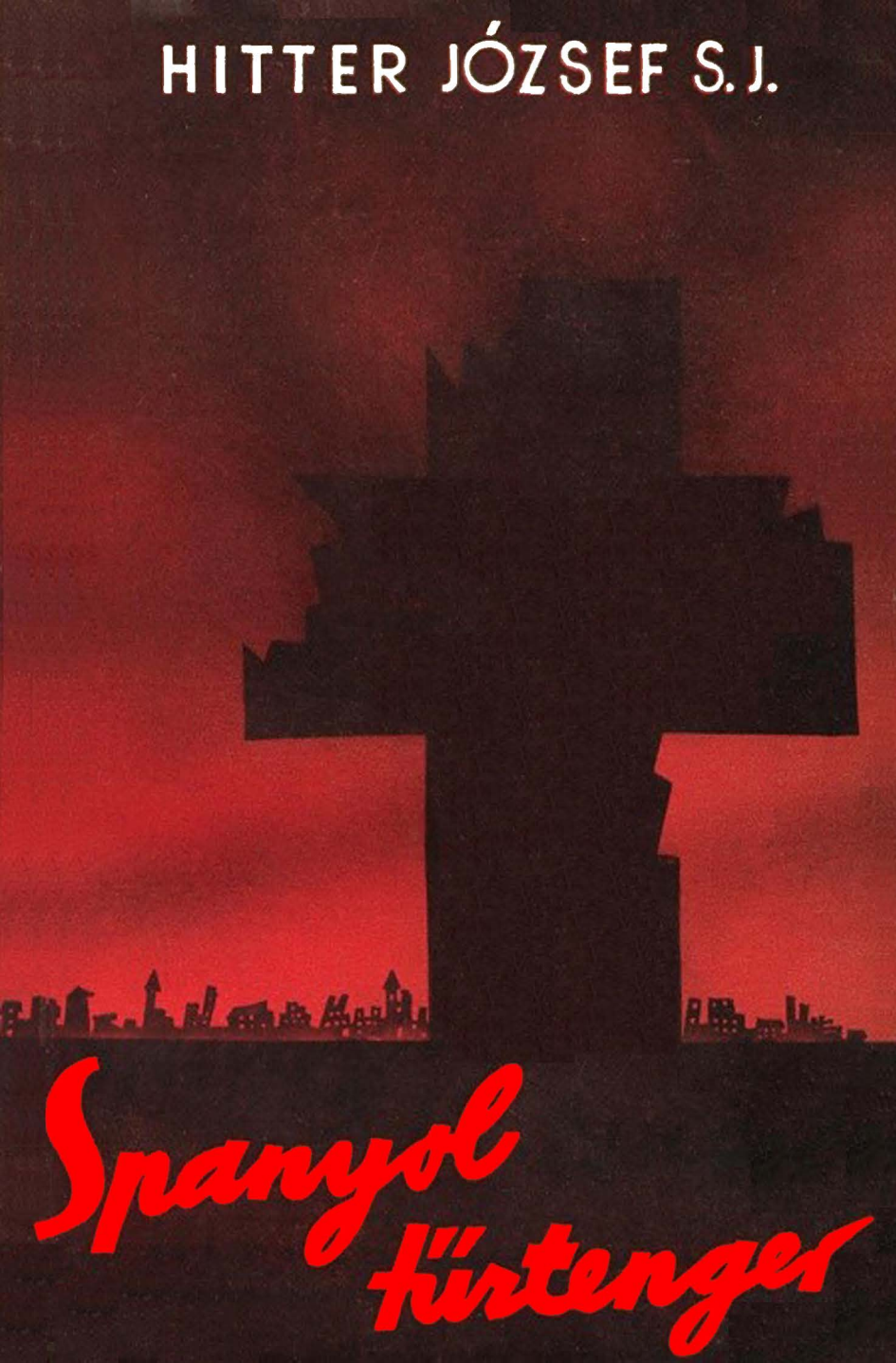

Spanyol tűztenger

MAGYAR KULTÚRA KÖNYVTÁR 11. SZÁM

HITTER JÓZSEF S. J.

SPANYOL TŰZTENGER

MAGYAR KULTÚRA KÖNYVTÁR
11. SZÁM

BUDAPEST, 1938.
PÁZMÁNY PÉTER IROD. TÁRS. KIAD.
KIADÁSÉRT FELELŐS:
DR. NYISZTOR ZOLTÁN

HITTER JÓZSEF S. J.

SPANYOL TŰZTENGER

18 SZÖVEGEN KIVÜLI KÉPPEL

BUDAPEST, 1938.
PÁZMÁNY PÉTER IROD. TÁRS. KIAD.

NR. 862|1937. IMPRIMI POTEST. BUDAPESTINI, DIE 19. NOV. 1937. EUGENIUS SOMOGYI S. J. PRAEP. PROV. HUNG. — NIHIL OBSTAT. P. FRANCISCUS ZSIROS S. J. CENSOR DIOECESANUS. NR. 3962|1937. IMPRIMATUR. STRIGONII, DIE 7. DEC. 1937. DR. JOANNES DRAHOS VICARIUS GENERALIS.

NYOMATOTT: KORDA R. T. NYOMDÁJÁBAN, BUDAPEST, VIII., CSEPREGHY-UTCA 2. SZÁM

ELŐSZÓ

Mialatt a Pireneusi félszigeten a keresztény gondolat és művelődés vívja élet-halálküzdelmét az ázsiai kommunizmussal, a keresztény társadalom egy része még mindig nem tudja, hogy végokaiban miért is folyik ez a küzdelem. Nemcsak nem tudja, hanem ellenkezőleg, abban a hiedelemben él, hogy ennek a harcnak a kimenetele a kereszténységet nem is érdekli. Sőt a keresztény táborból egyesek egyenesen a nemzeti felkelők ellen foglalnak állást, mert tőlük Európa dédelgetett gyermekét, a demokráciát féltik. Szívesen szörnyűködnek a felkelők „kegyetlenkedésein" és európaiságuk kötelezettségének vélnek eleget tenni, mikor a fasisztaellenes „köztársaságiakkal" rokonszenveznek. Ugyanakkor természetesen *nem vesznek tudomást a marxisták rémuralmáról, melyben 300,000 ember halt vértanúhalált a vörösök kezétől és közel húszezer templom és felbecsülhetetlen kultúrérték esett áldozatul* az úgynevezett „demokraták" vandál pusztításának.

Tragikus tájékozatlanság, sőt eltévelyedés ez ma, amikor már szinte reng a föld a két tábor, az istentelenség és istenhívők felvonuló seregeinek lába alatt!

A bolsevista propagandának most is sikerült félrevezetni a szervezetlen keresztény társadalomnak egy részét, azokat, akik még ma is a szabadkőmíves, félkeresztény és liberális lapokon nevelődnek és náluk keresnek még világnézeti kérdésekben is eligazodást. Csakis ennek a körülménynek tudható be, hogy Moszkva a spanyol polgárháborút saját világhódító törekvéseinek szolgálatába állította és sikerült a fasizmus mumusával a bolsevizmus ideológiáinak és formáinak észrevétlenül

újabb híveket szerezni a demokratikus keresztény érzelmű államokban. A katolikusok hírszolgálata és ellenpropagandája nem bírta felvenni a versenyt a tudatosan vagy tudatlanul a bolsevizmus szolgálatába szegődött lapok hazug sajtóhadjáratával. Feladatát megnehezítette ráadásul még az is, hogy akadtak lapok és folyóiratok, amelyek megtévesztve az ellenfél hazugságaitól, a nemzetiek és keresztények felkelését helytelen megvilágításba helyezték és sokszor egyenesen rosszakaratú „tárgyilagossággal" elítélték.

Nekünk katolikusoknak ezzel nagy mulasztást kell pótolnunk és jóvátennünk. Ez a kis könyv is ennek a feladatnak akar a szolgálatába állni. Munkása akar lenni annak az ellenpropagandának, amelyet szembeállítunk a baloldali és álkeresztény sajtó megtévesztő és irányzatos hírszolgálatával. Célja felvilágosítani és meggyőzni azokat, akik még mindig tétovázznak, kinek higgyenek inkább. Fel akarja hívni a figyelmet, hogy ami másfél év óta, sőt évek óta Spanyolországban lejátszódik, az nem Spanyolország belügye csupán, hanem a világ katolicizmusának, sőt az egész keresztény civilizációnak legbensőbb ügye és legégetőbb problémája. Hogy a nemzetiek élet-halálharca a Szovjettel, az anarchista kommunizmussal nemcsak egyszerű háború, melynek híreit fáradt közömbösséggel olvassuk és közben únottan várjuk, melyik fél lesz a civakodás pyrhusi győztese, hanem szent, *keresztes-hadjárat, melynek kimenetelét aggódva kell hogy nézze mindenki,* akiben van még nemes gondolkodás s egy csepp keresztény érzület.

Könyvünk ennek bizonyítására csak a tényeket sorakoztatja fel. Adatainkat főként két forrásból merítettük. Az első adatgyűjteményt az ateizmus elleni liga titkársága bocsátotta közre, melyben csak teljesen szavahihető szemtanúk ellenőrzött és gondosan összeválogatott közleményei jelentek meg (P. Muckermann S. J.: Es spricht die spanische Seele . . . Neue Dokumente). Másik főforrásmunkánk a spanyol érsekek és püspökök 1937 júliusában kiadott közös kör-

levele a világ valamennyi püspökéhez, amelyben a spanyol katolikusok leghivatottabb képviselői erkölcsi súlyuk teljességével hirdetik az igazságot a spanyol kérdésben.

EZ TÖRTÉNT A VÉRES JÚLIUS ELŐTT!

A KOMMUNIZMUS FELÉ

A háború után a spanyol népben megvolt a kedvező talaj a szociális kérdés megoldására. Azonban minden ezirányú kísérlet elbukott a kapitalisták egy csoportján, mely a politikai pártok nagyrészére is döntő hatással volt.

1921-ben a spanyol püspökök közösen elhatározták, hogy az országban hatalmas szociális megmozdulást szerveznek. Hónapokon át hirdették, falun és városban az Egyház szociális tanait. Ám a kapitalista érdekeltségű és liberális politikusok nem jó szemmel nézték az Egyház szociális tevékenységét és csakhamar felemelték tiltakozó szavukat a mozgalom ellen. A király gyámoltalanul engedett és a püspököket minden további szociális munkától eltiltotta. Az ellenállás nem használt: az Egyháznak az államhatalom nyomására engedni kellett. Kétkulacsos, világnézetileg is gyenge lábon álló katolikus képviselők és politikusok sem siettek az Egyház támogatására, hanem maguk is érdekből vagy megalkuvásból, beadták a derekukat a többség akaratának. Így történt, hogy a nagyszerűen indult és sokat ígérő szociális megmozdulás csakhamar véget ért és maradt minden a régiben.

A kormány hasonlóképen elfojtotta két jezsuita páternek: P. Abreunak és P. Ayalának kísérletét a munkásság keresztény megszervezésére. A kiváló egyházi szónoknak, P. Laburunak egyenesen szemére vetették, hogy kommunista, mert a szószékről mindenütt

fennhangon hirdette az Egyház és az evangélium szociális tanait. Midőn Gil Robles katolikus pártvezér megkísérelte a szociális reformokat a törvényhozásban benyujtani és végrehajtásukat sürgette, bizonyos körök rendszeresen bojkottálták, sokszor éppen azok, akik ugyan magukat a keresztény kultúra védőinek mondották, de a keresztény igazságosságról hallani sem akartak.

A monarchia bukása nemcsak a szociális reformoktól idegenkedő irányzatnak a megszűnését jelentette. A monarchiával sírba szállt a nemzeti és keresztény szellem is.

Az új köztársasági törvényhozók következetesen szembefordultak az ország nemzeti hagyományaival és a nép keresztény, vallásos érzületével. Az új alkotmány és a laikus törvények a nemzeti és vallásos lelkiismeretnek folytonos és erőszakos elnyomására vezettek. Ezzel kezdetét vette az Egyház és a hithű katolikusok sorozatos üldözése.

A spanyol kormány tétlenül nézte, sőt hallgatólagosan jóváhagyta, hogy a csőcselék felgyujtsa a templomokat, leölje az Egyház szolgáit és meggyilkolja a jobboldali politikusokat. 1931 májusában Madrid templomai estek áldozatául az utca dühének. 1934 októberében pedig Kataloniában és Aszturiában két héten át dühöngött a marxizmus az Egyház és a jobboldal ellen. A kormány most is szemet húnyt, sőt szabad kezet engedett a szélsőséges elemeknek.

A spanyol katolikus társadalom ezalatt lassanként mégis ébredezett. Különösen a katolikus fiatalság szervezkedett, hogy megmentse hazáját. A régi katolikus organizációk megteltek új szellemmel és vallásos élettel; a több mint 30,000 tagú egyetemi katolikus egyesületek mintaszerű katolikus szervezetekké lettek. Katolikus propaganda-szövetségek alakultak, teljesen a keresztényszociális eszme szolgálatában. Az új szellem megnyilvánult a törvényhozó testületben is. Új katolikus pártok alakultak, melyeknek szava mind komolyabban szólt bele a politika irányításába. Az 1931-

ben még csak 40 képviselőt számláló keresztény párt a következő évek választásaiban 240 főre nőtt fel.

A DEMOKRÁCIA MARXISTA ÉRTELMEZÉSBEN

Így érkezett el 1936 február hava s vele az új képviselőházi választások.

A kormány és a baloldaliak jól tudták, hogy ez alkalommal demokratikus úton aligha akadályozhatják meg a katolikusok döntő győzelmét. Ezért végső harcra készültek: elszánva arra, hogy *ha kell, erőszakkal is megtartják a hatalmat.* Szovjetoroszországból hatalmas összegek folytak be pénztáraikba, munició-szállítmányok érkeztek számukra és a marxista hadosztályok fegyveres kiképzésben részesültek. Zamorra köztársasági elnök a szabadkőmíves Portelának adta át a kormány vezetését, hogy készítse elő a februári választásokat. *Jóllehet a kormány több helyen meghamisította a választás eredményét és ugyanakkor minden terrorral, fenyegetéssel és erőszakkal igyekezett az urnáktól a katolikusokat távol tartani, a* **keresztény jobboldal mégis 554,000-es szótöbbséget kapott.** Négymillió-kilencszáztízezer ember szavazott a kormány ellen; reá csak négymillió-háromszázötvenhatezer szavazat esett. A jobboldali pártok tehát minden terror ellenére is megszerezték a jogot, hogy kormányt alakítsanak és az ország ügyének vezetését kezükbe vegyék.

Ám a marxisták, akik a demokráciát csak addig tartották tiszteletben, míg az malmukra hajtotta a vizet, nem adták meg magukat. A vidéken nem egy helyen elhalasztották a pótválasztásokat, hogy több idejük legyen a szavazatok meghamisítására. Így sikerült a megválasztott 470 képviselő között maguknak csekély többséget biztosítani. Ez a csekély többség *Azaña* miniszterelnöknek elég volt arra, hogy több választást megsemmisíttessen ott, ahol a „Frente Popular", a népfront vereséget szenvedett. Prieto szocialista minisz-

ter maga is oly aljasnak minősítette ezt az eljárást, hogy beadta lemondását. Zamorra köztársasági elnök is beismerte, hogy „sok választási kerületben, ahol az ellenfél került ki győztesen, megsemmisítették a választást és a népfrontnak jelöltje, jóllehet a választásban alulmaradt, került be képviselőnek".

Hogy a „többség" minél nagyobb legyen, több jobboldali képviselőt egyszerűen kizártak a Cortesből.[1] *Így jött létre az új parlamentben a baloldali többség.*

Ugyanakkor pedig a jól megszervezett külföldi propaganda gondoskodott arról, hogy minderről a világ közvéleménye lehetőleg ne vegyen tudomást. Mikor azután Francóék kibontották a nemzeti zászlót és felkeltek a kormány ellen, a külföld könnyen elhitte, hogy közönséges lázadók törnek a törvényes hatalom ellen. A nagyhatalmak, mint Franciaország és Anglia, amelyeknek hatalmi érdekei a vörös szocialista kormány támogatását követelték, ezen a címen álltak a szocialista kormány mellé. Azt mondták, „lázadókkal" nem állhatnak szóba. A baloldali sajtó manővere annyira sikerült, hogy még tekintélyes keresztény lapok is és a keresztény társadalom egy része, különösen az, amely a baloldali sajtó járszalagjára fűzte magát, szintén ezen a címen tört pálcát a felkelők fölött. A kommunista propaganda jól számított: a törvényes hatalmat minden körülmények között elismerő, tekintélytisztelő keresztény társadalom könnyen megtagadta rokonszenvét attól a felkeléstől, amelyről szüntelenül azt hallotta, hogy a „törvényes" kormány ellen lázadt fel.

A „TÖRVÉNYES" KORMÁNY

De a kormány törvényessége nemcsak a választások meghamisításán bukik el. Februártól júliusig, tehát csekély öt hónap alatt, hatósági közegek támoga-

[1] Journal de Genève és Daily Telegraph adatai.

tásával a következő gazságok, rombolások, erőszakosságok és vétségek történtek a közrend ellen:

földig leromboltak	160 templomot;
tönkre tettek, meggyaláztak	251 „
megöltek	269 személyt;
megsebesítettek	1287 „
kárt tettek	381 épületben;
szétromboltak	43 kiadóhivatalt és nyomdát;
bombát	146-szor vetettek;
általános sztrájkot	113-at;
és részleges sztrájkot	228-at rendeztek.

Azt a kormányt, melynek tudtával és beleegyezésével a polgárok közbiztonsága és a belső rend ellen ilyen merényletek történhetnek, még abban az esetben sem lehet többé törvényesnek tekinteni, ha törvényes úton került volna is a kormányrúdhoz!

Nem csoda így, hogy 1936 tavaszán már az egész ország a vörös terror alatt nyögött. A hangulat oly feszült volt, hogy aki az utcán elkiáltotta: „Éljen Spanyolország", azt a csőcselék menten leütötte. A jobboldali szervezetek, különösen Andaluziában és Murciában, a folytonos merényletek, gyujtogatások pergőtüzében egymásután semmisültek meg. A közbiztonság teljesen eltűnt, fegyveres csőcselék, vad anarchista csoportok nyugtalanították a békés polgárok minden pillanatát.

Ám aki a csőcselék pusztításai és gyilkolásai ellen felemelte szavát vagy kezét, az a kormánnyal is szemben találta magát. Calvo Sotelo monarchista vezér, a „Spanyol Megújulás" pártjának feje sem kerülte el a sorsát. A Cortesben tiltakozni merészelt a kommunisták barbár rombolása és öldöklései ellen, mire július 13-án *állami rendőrök autón elhurcolták és több pisztolylövéssel megölték.* E pillanatban minden nemzeti érzésű spanyol előtt világos lett: a kormány feltartóztathatatlanul csúszik lefelé a lejtőn az anarchista szélsőségek felé. A tett ideje, a cselekvésnek tizenkettedik órája elérkezett!

A VÖRÖS FORRADALOM

TŰZ ÉS VÉR

Akik betekinthettek azokba a dokumentumokba, melyek beszámolnak a vörösök uralmáról, még ha ez az uralom csak néhány napig tartott is, egybehangzóan megállapítják, „hogy az idők folyamán a nyugati népeknél ennyi vadság sehol sem tobzódott és ilyen mértékben nem tombolt az Isten, a társadalom és az egyén legelemibb jogai ellen, mint a spanyol vörös forradalomban. Nehéz lenne a népek történetében egyetlen időszakot is találni, amely akkora s oly nagyszámú eltévelyedést mutatna fel, mint a spanyol marxisták rémuralmának néhány hónapja. Minden túlzás nélkül meg lehet állapítani, hogy ez a forradalom a nemzetek történetében egyedülálló". (A spanyol püspöki körlevél szavai.)

A szenvedélyeknek nem pillanatnyi fellángolása volt ez, hanem mint látni fogjuk, pontosan kidolgozott terv szerint, jól megszervezett mechanizmus állította száz és ezrek vad ösztöneit a harmadik internacionálé pokoli céljainak szolgálatába.

Ez a forradalom mindenekelőtt *rendkívül kegyetlen* volt. Ilyen öldöklés még nem tombolt, ennyi vér még nem folyt forradalomban mint ezúttal. Hivatalos megállapítások szerint az áldozatok száma eddig kb. 300,000 emberre tehető. Ez a 300,000 ember nem fegyverrel a kezében esett el a harctereken, hanem fegyvertelenül, vallási vagy politikai felfogása miatt szenvedett vértanúságot. Madridban például mindjárt az első három hónap alatt több mint 22,000 embert végeztek ki. Alig van község, melynek ne lenne vértanúja.

Ami a kivégzés módját illeti, majdnem kivétel nélkül vádemelés, bizonyíték és bűnvádi eljárás nélkül ítélték halálra és ölték meg ezeket az embereket. Legtöbbjüket előbb borzalmasan megkínozták. Kegyetlenül megcsonkították őket, szemüket kiszúrták, nyelvüket levágták, lenyúzták bőrüket, testüket felnyitották, némelyeket élve égettek meg és temettek el, másokat fejszecsapásokkal vertek agyon. De a legnagyobb kegyetlenségeket, melyeket toll leírni sem képes, az Isten szolgáin követték el.

Ezek az emberiességükből kivetkőzött hóhérok nem kímélték az asszonyok becsületét sem, legkevésbbé az Istennek szentelt nőszemélyekét. Megszentségtelenítették a sírokat és a temetőket. Torres y Bages neves püspök koponyájával futballoztak az utcán, a filozófus Balmes sírját széthányták. Madridban és Huesca régi temetőiben száz számmal ásták ki a sírokat, hogy a csontvázakról leszedjék az ékszereket, a koponyákból kitépjék az aranyfogakat. Oly dantei jelenetek játszódtak le a temetőkben, hogy azt kell hinni, ezekből a vad hordákból már minden emberi érzés kiveszett.

A VÖRÖS KALAPÁCS ALATT

A *vörös forradalom évszázadok civilizációs munkáját semmisítette meg.* Többezer műremeket, köztük világhírűeket rombolt szét néhány nap alatt. Kifosztotta és felégette a könyvtárakat és levéltárakat és ezzel a történelmi kutatást sok irányban mindenkorra lehetetlenné tette. Ezrekre megy a tőrrel átlyuggatott, karddal összevagdosott képek, a megcsonkított és összetördelt szobrok száma; velük századok művészete süllyedt porba mindörökre. Felbecsülhetetlen értékű, különösen vallásos műkincsek, melyeket századok kegyelete és áldozatkészsége halmozott össze, szinte pár hét alatt semmisültek meg azokon a területeken, ahol a kommunisták szabadon garázdálkodhattak. Tarragonában a híres Bara-diadalívet, mely közel kétezeréves, dinamittal

robbantották szét. Toledó katedrálisának, Liria palotájának, a madridi Prado-múzeumnak híres műgyüjteményei is a marxisták vandalizmusának estek áldozatul. Ehhez hasonló pusztulást az elmúlt kétezer évben még semmiféle háború, semmiféle barbár betörés vagy társadalmi forrongás nem okozott. Olyan eszközök álltak most a rombolás szolgálatában, amelyekkel azelőtt egyetlen kor sem rendelkezett.

Ez a forradalom *lábbal tiporta azután a népek legelemibb jogait.* Bilbaóban például a foglyok százait ölték le a legembertelenebbül; a hajókon és börtönökben összezsúfolt túszokat a legkegyetlenebb módon és minden jogos ok nélkül lemészárolták, például légitámadás vagy csatavesztés miatt. Nyilt városokat bombáztak össze, tömegeket gyilkoltak le gépfegyverrel.

S mégcsak azt sem lehetne mondani, hogy ez a forradalom a spanyol nép érdekeit írta zászlójára. Ellenkezőleg, egyenesen *spanyolellenes volt.* „Éljen Oroszország" kiáltással és nemzetközi zászlók árnyékában rombolt és gyilkolt a megvadított tömeg. A forradalom vezetői mindenütt idegen nevű és fajú személyeket dicsőítettek beszédeikben. Orosz kommunisták ülnek ma is a hadvezetőségben, állnak a hadosztályok élén; kommunista nemzetközi indulók és énekek hangzanak mindenfelé az utcákon és a városokban, ahol még a valenciai kormány az úr.

A KERESZT ELLEN

A *kommunista forradalom* természetesen mindenekelőtt *keresztényellenes.* A spanyol püspöki kar közös körlevelében, melyből a fentebbi részeket is vettük, olvassuk e szavakat: „A kereszténység történetében aligha találkozunk a vallásgyűlöletnek még egy olyan kirobbanásával, amely ily pusztítóan dühöngött volna Krisztus Urunk és vallása ellen." Joggal mondhatta a spanyol vörösök kiküldötte az istentelenek moszkvai gyűlésén, hogy „a vörös Spanyolország messze felülmúlta

a Szovjetet, mert az Egyházat teljesen megsemmisítette!"

Ezrekre megy a vértanúk száma, akik hitükhöz haláluk árán is hívek maradtak. Nincs olyan kínhalál, amelyet Krisztus hű fiainak ne kellett volna ebben a forradalomban elszenvedniök. Még a keresztrefeszítés is előfordult. Sőt a modern technika a vértanúság egészen újszerű vérengzéseit tette lehetővé.

Krisztus és a Szent Szűz gyűlölete sok helyen szinte az őrület fokán tombolt. Keresztek megcsonkítása és összeszurkálása, a Szent Szűz és a szentek képeinek meggyalázása, utcai plakátokon terjeszkedő, alacsony színvonalú káromlások napirenden voltak. Tudatlan s vakmerő állításokkal teli irodalom tette nevetségessé a vallás tanait. A szentképeket, kegytárgyakat tömegesen pusztították, a templomokat lerombolták és felégették. Az egyik kommunista így kiáltott fel az oltár előtt: „Megesküdtem, hogy bosszút állok rajtad", majd az oltárszekrényre sütötte pisztolyát, s vad, tehetetlen dühvel tette hozzá: „Add meg magad Krisztus a vörösöknek! Add meg magad a marxizmusnak!" Mintha a pokol ördögei szabadultak volna fel, hogy megsemmisítsék mindazt, ami az Istené, vagy ami az Istenre emlékeztet!

Ugyanilyen vadsággal bántak a vörösök a kereszténység szent ereklyéivel is. Gyalázkodások között elégették a szentek tetemeit: Szent Nárcisz, Bailon szent Paskál, Calvo szent Bernát és sok más szent ereklyéit. Egyenesen ördögi sugalmazásra mutat az a mód, ahogyan ezeket az ereklyéket profanizálták. A harangokat összetörték és beolvasztották. Az istentiszteletet, kivéve a csekély baszk területeket, mindenütt beszüntették, a templomokat, sokszor igazi műremekeket, felgyujtották és nem egyszer a föld színéig lerombolták. A papokat sokszor arra kényszerítették, hogy a rombolás e munkájában maguk is résztvegyenek. Nem egy községben kiadták a rendeletet, hogy mindenki köteles beszolgáltatni a vallásos jellegű tárgyakat, amelyeket népünnep keretében elégettek.

A püspöki kar körlevele felteszi a kérdést, vajjon

Égő templomok Madridban, négy hónappal a nemzetiek felkelése előtt

Photo Keystone

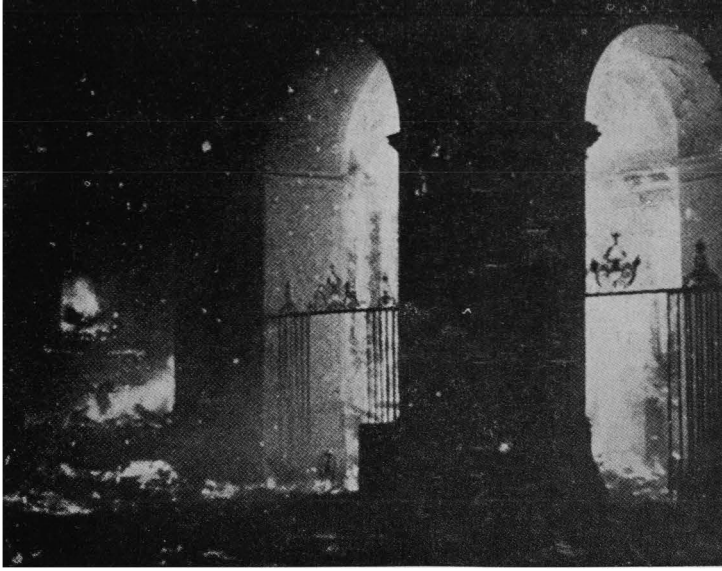

Photo Keystone

A Szent Lajos-templom pusztulása

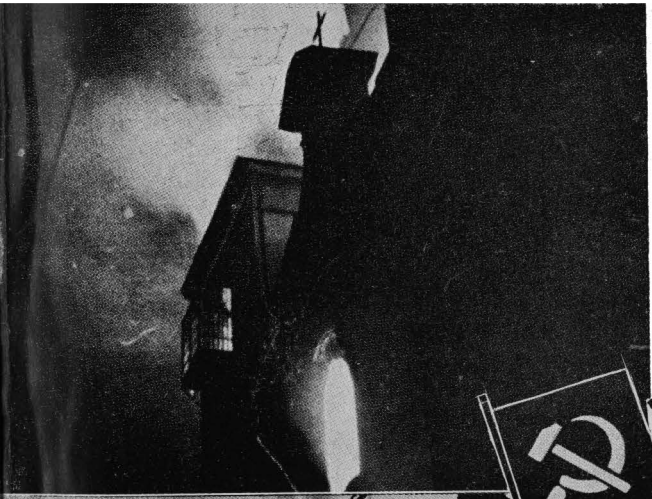

Photo Keystone

A Szent Ignác-templom belseje Madridban az 1936 márc. 18-i pusztítás után

Szétdúlt templom, összetört szobrok (Madrid)

Photo Fulgur

mi indíthatta a vallásos alaptermészetű spanyol népet ilyen ördögi és kegyetlen vérengzésre? Mert nem tagadható, hogy ezek a gyilkoló, mindent felégető és tomboló marxistáknak nagy része született spanyol volt.

A kérdésre a feleletet abban találja meg, hogy a marxizmust és ateizmust a külföldről irányított nagymértékű propaganda ültette bele a spanyol nép szívébe. Az orosz szovjet agitátorai törtek rá a katolikus Spanyolországra és vadították meg és izgatták fel az amúgyis lobbanékony spanyolokat. Hogy a nép lelke mélyétől azonban mennyire idegen volt ez a vörös világnézet, mutatja az, hogy az elfogott és halálraítélt kommunista gyilkosok legnagyobb része halála előtt Istennel kiengesztelődve, a bűnbánat szentségének felvételével halt meg. Például Majorkában az elítélteknek csak két százaléka halt meg a végső bűnbánat nélkül; a déli tartományokban átlag 20 százalék, az északiakban 10 százalék.

Jellemző esetet beszélt el erre nézve egy plébános, aki csodálatos megmenekülését annak a rövid néhány szónak köszönheti, melyet már a puskacsövek előtt intézett a vörösökhöz. „Halálom előtt — mondotta — csak azt kívánom kijelenteni, hogy amim volt, azt mindig a szegényeknek adtam. Mindenki, aki engem ismer, tanúskodhat arról, hogy a munkások és a szűkölködők barátja voltam. Most aztán agyonlőhettek. Legalább tudjátok, kit lőttök le." Erre az egyik vörös eldobta a fegyverét és felkiáltott: „Igaza van! Azt sem tudjuk, mit csinálunk!" Mire a többiek összenéztek, a puskát vállukra dobták és eltávoztak.

Az ilyen esetek élénken mutatják, mennyire csak a lelkiismeretlen marxista propagandának volt áldozata a spanyol vörösök nagy része. A forradalom öldökléseiért és pusztításaiért tehát *azok a felelősek, akik ezzel a propagandával a nép lelkét megmételyezték.* A marxizmus és a nemzetközi istentagadás itt csak újra megmutatta, mennyire el tudja állatiasítani a népet, mihelyt sikerült szívéből kitépni az istenhitet és a magasabb eszményeket.

MOSZKVA KEZE

Mikor a spanyol „népfront" formaszerint biztosította magának a parlamenti többséget, a komintern 1936 febr. 27-én elrendelte a spanyol forradalmat, amelynek megszervezésére hatalmas összegeket is folyósított.

A vörös internacionálének nem ez volt az első cselekedete Spanyolország forradalmasításában. A komintern már 1935 aug. 20-án helyeselte a spanyol kommunisták tevékenységének pénzügyi megsegítését. Az e célra felállított költségvetés 5 millió pezétára rúgott. A nemzetközi „Vörös-segély" 1.567,280 pezétát gyüjtött, amelyből 1.400,000 pezétát az orosz szakosztály hozott össze. 1936 augusztusában Szovjetoroszországban 36 milliót gyüjtöttek Spanyolország számára. A proletárolimpiász, melyet 1936 nyarán Barcelonában kellett volna megnyitni, csak ürügynek volt szánva a külföldi, főleg orosz, francia és mexikói kommunisták összegyülekezésére. A spanyol városokban mindenfelé orosz agitátorok jelentek meg.

Márciusban érkezett oda a vörös terror megszervezésére a magyarországi kommunizmus idejéből gyászosan ismert Kún Béla is. Társai: Lovovsky, Jansen, Riedel, Primakov, Berzina és Neumann vele utaztak, hogy előkészítsék a kommunistákat a hatalom átvételére és az esetleges ellenforradalom elnyomására.

Május 1-én a kommunista fiatalság közül százan és ezren nyiltan követeltek „bombákat, pisztolyokat és dinamitot a közelgő forradalom céljaira". Ugyan e hó 16-án a szovjetorosz megbízott Valenciában, a Népházban megbeszélésre ült össze a III. internacionálé spanyol tagjaival. Itt programmjuk 9. pontjául ezt tűzték ki:

„Meg kell bízni Madrid egyik kerületi rendőrségét (a 25-et), hogy tegye el láb alól azokat a katonai és politikai személyeket, akik esetleg ellenforradalmi tevékenységet fejthetnek ki."

Ugyanakkor a megszervezett forradalmi szervezetek elárasztották a városokat és falvakat s felfegyverezték a marxista munkásságot. Mikor július közepén a nemzetiek felkeltek, megelőzve így a július végére kitűzött vörös forradalmat, azonnal 250,000 felfegyverzett marxista sietett a kommunizmus védelmére. Ezek rögtön lefoglalták a katonai fegyvertárakat, a rendes katonaságot pedig arra kényszerítették, hogy velük induljon a nemzeti felkelők ellen.

A vörös internacionálé jól tudta, hogy a hadsereget is meg kell nyernie, ha forradalmát Spanyolországban diadalra akarja vinni. 1936 áprilisában a francia kommunista pártnak „technikai" szakosztálya a kominternnel egyértelműleg felállította a spanyol hadsereg bolsevizálásának irányelveit: meg kell erősíteni a kaszárnyákban a rohamcsapatokat, „úttörő szakaszokat" kell létesíteni, „négyes listákat" kell felállítani, amelyekben a katonákat a közlegénytől a legmagasabb tisztekig, négyes csoportokba osztályozzák. Mégpedig *a)* az ellenséges érzületűek, *b)* a közömbösök, *c)* a barátságos érzületűek, *d)* a megbízható tagok csoportjába. Majd utasítások következtek, hogyan kell oldaltámadást intézni az utcakeresztezéseknél, milyen fontos szerep jut az utcai harcokban a teherautókra szerelt gépfegyvereknek, hogyan lehet az ellenfél politikai vezéreit elfogni stb. (Echo de Paris.)

Mihelyt a harc kirobbant, az orosz szovjet rögtön szót kért a köztársasági csapatok vezetésében. A vörös kormány szívesen engedett és azóta a spanyol hadsereg vezérkarában állandóan helyet foglalnak orosz kommunisták is.

Ezalatt külföldi anarchisták és kommunisták siettek Moszkva irányítása alatt, az Európában szerteszét guruló rúbellel a zsebükben, spanyol földre, hogy ott a nemzetközi marxizmus ügyét a spanyol hagyományokat védő

nemzeti csapatokkal szemben diadalra juttassák. Feleletül persze a nemzeti felkelők is külföldi csapat-erősítéseket kaptak. Ezzel a harc annyira túlnőtt Spanyolország határain, hogy a helyzetet ismerők szerint ez a háború „tulajdonképen *versenyfutás a keresztény civilizáció és a bolsevizmus között*", „a forradalom és a rend mérkőzésének újabb szakasza", „nemzetközi háború, de nemzeti területen; s benne a kommunizmus vívja élet-halálharcát, amelytől Európa sorsa függ". (Püspöki körlevél.)

A SZABADKŐMÍVESSÉG NEM TITKOLÓDZIK . . .

LE AZ EGYHÁZZAL!

Aki ismeri a legutóbbi száz év vallásüldözésének történetét, nem lepődik meg azon, hogy a spanyol vallási és egyházüldözés kulisszái mögött megint csak a szabadkőmívesség világot átölelő szervezete búvik meg.

A szabadkőmívesség a spanyol politikai életben már vagy száz éve nagy szerepet játszik. Az ő bűne a spanyol állami és közélet lassú elvallástalanítása, az Egyház fokozatos visszaszorítása és térvesztése. *A hitetlen és egyházellenes körök ezzel szemben a szabadkőmíves kormány részéről a legmesszebbmenő támogatást és jóakaratot élvezték.* Jellemző példa erre az „Institución libre de Enseñanza", ez a teljesen szabadgondolkodó közoktatásügyi egyesület, amely az Egyházat a közoktatás egész területéről kiszorítani törekedett. Annál könnyebben tehette ezt, mert ebben rendelkezésére állt az állam legmesszebbmenő pénzbeli támogatása is. Hamarosan ez a szervezet tartotta kezében az egész iskolaügyet, a tanítók képzését és elhelyezését.

1911 szept. 15-én, már 26 évvel ezelőtt, az akkori Canalejas-kormány a fiatalság vallásos nevelésének ősrégi hagyományát egyetlen tollvonással megsemmisítette. E napon Gimeno közoktatásügyi miniszter, királyi aláírással rendeletet bocsátott ki, mely a vallásoktatást annyira megnehezítette az iskolákban, hogy valójában azt meg is szüntette. Az a nemzedék, mely ezekben a vallástalan iskolákban nevelkedett, most tragikusan bemutatja, mire vezet a vallástalan nevelés.

A szabadkőmívesség ezalatt kiépítette hadállásait,

amelyeknek segítségével Spanyolországot nemzeti és vallásos érzületéből teljesen kiforgathatta. *A befolyásos hivatalokat,* sokszor egészen fel a miniszteri állásokig, *évtizedek óta a szabadkőmívesek foglalták el.* Szabadkőmívesek voltak azok is, akik az utóbbi évek során a forradalom előkészítésében szerepet játszottak (pl. Zamorra, Azaña stb.). Az anarchista és szindikalista szervezetek alapítói és vezetői hasonlókép elejétől fogva szabadkőmívesek voltak.

A spanyol szabadkőmívesség nem is titkolta romboló céljait, sőt dicsekedett velük. „Hála a szabadkőmíves előrelátásnak, a „Guardia civil" és „Guardia de asalto" (a kormány által alakított külön rendőri csapatok) parancsnokságának legnagyobb része már július 18-a előtt megbízható szabadkőmívesek kezében volt. Szabadkőmívesek voltak azok is, akik a hadihajók legnagyobb részét a népfront oldalára vitték és az ellenszegülő tiszteket a legénység révén fogságba vetették. Szabadkőmívesek voltak azok a repülők, akik a mi légiflottánk élére álltak. Hadseregünk legtöbb vezetője szintén szabadkőmíves, amint azok is többnyire szabadkőmívesek, akik a sajtóban, a szónoki emelvényen, a mikrofon előtt a forradalom szent tüzét szítják. Szabadkőmívesek azok is, akik a győzelmet előkészíteni segítettek. S végül szabadkőmívesek azok, akik a külföldön mindent latba vetnek, hogy a nagyhatalmak a semlegességről lemondjanak." (El Dia Grafico, Barcelona, 1936 okt. 15.)

Szabadkőmíves az a Carabias is, aki 1937 eleje óta a külföldi önkéntesek felvételét és Spanyolországba szállítását szervezi.

A marxisták oldalán harcoló tisztek nagy része szintén szabadkőmíves. A falangisták, vagyis a nemzeti önkéntesek, megtalálták a toledói főpáholyban azt az okmányt, melyben a szabadkőmívesek mint „felszabadítókat" dicsőítik a csapatok és milicisták élén parancsnokló hárompontos „testvéreket" pl. a hírhedt Mangada alezredest.

A nemzetiek már 1936 júliusában közzétették azt a hiteles névsort, a „fekete listát", melyet a szabadkőmívesek a nemzetiek vezérembereiről összeállítottak. Calvo Sotelo meggyilkolt monarchista és katolikus vezér neve is rajta szerepelt; mellette ez a megjegyzés állt: „. . . Ő az egyetlen, aki az összes népfrontellenes erőket össze tudná fogni. Jó összeköttetése van a külföldi befolyásos körökkel."

Ez a lista megbeszélésre került az 1936 június 6-án Párizsban tartott nagypáholyi ülésen, amelyen öt spanyol kiküldött is résztvett. Calvo Sotelo neve mellé akkor ez a további megjegyzés került: „. . . Mielőbbi eltüntetése sürgősen szükséges a nemzeti front megalakulásának megakadályozására, melynek kétségtelenül ő lenne a vezére. Ez a megjegyzés lehetőleg rögtön közlendő a madridi testvérekkel is, hogy azt a legpontosabban teljesítsék. Kiadandó Casares Quiroga és Barcia testvéreknek azonnali végrehajtásra." *Így határozta el a szabadkőmívesség előre a nemzeti mozgalom vezérének halálát.* Miután a „közbiztonsági vezetőségnek" 14 tagja, Morenóval élükön, kézhez kapta a vérdíj, a „megkegyelmezés" és előléptetés írásbeli ígéretét, a megbízottak hamarosan végre is hajtották a gyilkosságot olymódon, mint ez a tavaly júliusi lapokból ismeretes.

Érdekes és jellemző a mexikói szabadkőmívesek levele is a spanyol bolsevistákhoz:

„A mexikói szabadkőmívesség napról-napra a legnagyobb érdeklődéssel kíséri a ti hősi küzdelmeteket a nyomorult klérus, a reakció és a kapitalizmus ellen. Ne kételkedjetek bennünk, mi szívvel-lélekkel veletek vagyunk és segítünk titeket, ahogyan csak tudunk. Ne kételkedjetek, mi a felkelőkre minden alkalommal rájuk sütjük a hatalomvágy és jellemtelenség bélyegét, s rájuk olvassuk, hogy Krisztus nevét csak zászlónak használják arra, hogy spanyol proletár testvéreinknek szabadság és haladás igényeit el-

fojtsák. Ki tagadhatná, hogy a római klérus, a szeretet és a béke képmutató apostola bujtogatta fel a spanyol fanatikusokat s ezek bérenceit a testvérgyilkolás és országrombolás gyáva művének megindítására és folytatására!

Irroge N. Villada, mérnök, nagymester,
Eduardo Cauchez del Villar, főtitkár."

A vörösök számos más ország szabadkőmívességétől is hasonló együttérzési nyilatkozatokat kaptak. Egy ilyen megnyilatkozás pl. ezeket mondja: „Spanyolország pillanatnyi helyzete annyira rendkívüli és tragikus, hogy kénytelenek vagyunk szokásos hallgatásunkat megtörni. A spanyol szabadkőmívesség teljesen, maradéktalanul és egészen a népfront oldalán áll." (ABC madridi ujság 1936 okt. 20.)

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Égő templomok, legyilkolt papok, testvérháború, vér és tűz . . . Ki ne ismerne rá ebben is a latin szabadkőmívesség stílusára?

SZOCIÁLIS HARC VAGY EGYHÁZÜLDÖZÉS?

„MI ISTENÉRT HARCOLUNK!"

Sokan azt hiszik, hogy Spanyolországban ma kétféle háború dúl: a vallási és a szociális és hogy ez a háború elsősorban nem vallási harc, hanem szociális küzdelem. Valóban így van-e ez?

A kérdést eldöntik maguk a harcoló felek, amelyek mindkét oldalon nyiltan vallják, hogy itt elsősorban *nem pártok küzdelme folyik a hatalomért, hanem világnézeti harc,* melyben az istentagadás mérkőzik az istenhittel a spanyol föld birásáért. A marxisták harca elsősorban a katolikus Spanyolország, az Egyház és a vallás ellen indult. Minden ellenkező állítás csak mellébeszélés s a hiszékeny külföld megtévesztésére irányul.

Goma bíboros, Spanyolország prímása, szintén ezt vallja számtalan megnyilatkozásában: „Ez a véres háború alapjában világnézetek harca. A keresztény spanyol szellem háborúja az ellen a másik szellem ellen, — ha ugyan azt szellemnek nevezhetjük — mely az egész emberi életet a marxista anyagelvűséggel akarja átitatni. A tapasztalat megmutatta, hogy a nemzeti harc a haza iránti mélységes szeretetből fakad."

„Ez a háború nem osztályharc. Meg vagyunk győződve arról, hogy alig ment pár ember katonának csak azért, hogy birtokát védelmezze. Megengedjük, hogy a katasztrófának távolabbi okai közt ott van a szociális igazságtalanság is, de nem áll, hogy a küzdelem osztályharc volna."

„Ellenségeink nem igazi spanyolok, — mondotta

többi közt Pemán, az ismert spanyol költő egyik rádióbeszédében — mert nem átalják bombázni a nemzet műemlékeit, pl. a granadai Alhambraát, vagy a híres saragossai székesegyházat, akárcsak törökök lennének."

„A mi küzdelmünk szabadságharc, felmentő háború. Mi az Istenért harcolunk, a hazánkért, a halottainkért, asszonyainkért és gyermekeinkért, a keresztért és templomainkért. Velasquez képei, Lope de Vega vígjátékai, a Don Quixote és az Escorial szelleméért harcolunk! Húsz évszázad keresztény kultúrájának alkotásaiért és értékeiért, amelyeket el akartak rabolni tőlünk és idegen hatalom gyarmatává akartak tenni minket."

„Mindig ez volt Spanyolország küldetése: Megmenteni a világot áldozata és vére árán nagy veszélyektől: elkergetni a mórokat, megállítani a törököket. Most új veszély fenyegeti Európát. Nyugat csöndes éjtszakáját az ötágú csillag fenyegeti . . . "

„A VALLÁS MAGÁNÜGY . . ."

A spanyol vörösöket eléggé jellemzi már marxista felfogásuk is, amelynek atyamesterei az istenhitnek s a vallásnak közismert ellenségei. Vezérembereik mindig újra elárulják, hogy **a kereszténységben a „legfőbb ellenséget" látják, amelyet kiirtani „legfőbb törekvésük".**

Leplezetlenül megvallják, hogy a keresztény szeretet tana akadályozza az osztályharcot, megköti és hátráltatja a marxi társadalmi fejlődést. A marxizmus alapítója maga sem titkolja, hogy *„a vallás és a kommunizmus összeférhetetlen"*. Lenin pedig így nyilatkozik: „A mi propagandánk szükségképen magába zárja az istentelenség propagandáját is." Bucharin 1934 márc. 30-án így írt a moszkvai Pravdában: „Az a keresztény szeretet, amely senkit sem zár ki, még az ellenséget sem, a kommunizmusnak legnagyobb ellensége." A Szovjet vezető istentagadója, az öngyilkos Lunacsarszki

is ezt vallotta: „*Gyűlöljük a keresztényeket és a kereszténységet . . .* A keresztény szeretet a forradalomnak akadálya. Meg kell tanulnunk gyűlölni, csak akkor gondolhatunk a világ meghódítására."

A spanyol marxisták ugyancsak megmutatták, hogy vezéreik érzelmeit és gondolatait teljesen magukévá tették, sőt a legborzalmasabb következetességgel végre is hajtották.

Az istentelenek spanyolországi ligája már 1931-ben ezt a pontot vette fel a programmja közé: „Népszavazás tartandó a templomok és a hozzátartozó épületek hovafordításáról." Egy vidéki marxista gyűlés pedig ezt a határozatot hozta: „Az eddig istentiszteleti célokat szolgáló helyeket ezentúl üzletek, vásárcsarnokok, népkönyvtárak, fürdők és egészségügyi épületek gyanánt kell felhasználni az egyes városok szükségletei szerint."

A marxistáknak nem kívánatos elemek, mint a szerzetesek, jobboldaliak és gazdagok egyszerűen fekete listára kerültek, természetesen első helyen a püspökök és papok. Az egyik kommunista vezér nyiltan megmondta a nép előtt, amikor ez meg akarta menteni papját: „Parancsunk van rá, hogy irtsuk ki ezt a fajzatot!"

Két héttel a nemzeti felkelés után a POUM (Partido de Obrero de Unificación Marxista) Barcelonában hatalmas összejövetelt rendezett. Az elnöklő Andres Nin kommunista vezér fellengzős, dicsőítő beszédet mondott a forradalomról: „*A munkásosztály úgy oldotta meg az Egyház problémáját, hogy egyetlenegy templomot sem hagyott meg.*" (La Vanguardia, 1936 aug. 2.)

Az „El Diluvio" című köztársasági napilap 1936 aug. 18-án szószerint így ír: „Felkérjük azokat a barcelonai és környéki elvtársakat, akik oly tárgyak birtokában vannak, melyek az Egyház forradalom előtti hatalmát bizonyítják, hogy ezeket a tárgyakat bocsássák információs osztályunk rendelkezésére (Via Layetana 32—34. főépület). Azonkívül tegyenek jelentést

a templomok, kolostorok és más katolikus központok elpusztításáról. Erre az anyagra ugyanis szükségünk van egy könyv kiadása végett, mely az Egyház szellemi hatalmának megsemmisítését dokumentálná."

A baloldali „La Noche" 1936 aug. 17-i számában ezt a különös, nagybetűkkel szedett címet találjuk: *„Letartóztatások csuhások rejtegetése miatt."* Elolvassuk, mi is lehet ez a bűntény és megtudjuk a következőket: „A rendkívüli bíróságon előállították José Timoneda Inglés és José F. de Cordoba polgárokat; a vád ellenük az, hogy Aremys de Muntban, az első helyen említettnek birtokában lévő épületben több plébánost rejtegettek." A forradalmi kormány elrendelte, hogy minden papot ki kell irtani, természetes tehát, hogy minden kísérlet, amely az ő megmentésükre és elrejtésükre irányul, büntetendő cselekmény!

A vallásos tárgyaknak elégetése sem tekinthető a felelőtlen elemek önkényes és egyéni akciójának, hanem azért a baloldali pártok vezetősége felelős. A vandál képrombolások egyenesen a pártvezetőség parancsára történnek. A „Vanguardia" 1936 szept. 21-i száma a 15. oldalon arról tudósít, hogy „Villafranca del Panadés lakói a Népfront rendeletének értelmében vallásos tárgyú szobraikat és szentképeiket a Jaime I. térre hordták össze, ahol azután elégették azokat."

A „Solidaridad Obrera" forradalmi munkáslap nov. 7-i számában fényképet közölt, amelyen egy harang, látható, mellette kisgyermek. Alatta ez állt: „Ez az a harang, amely sokáig fel verte a hívőket álmukból, őket a délutáni ájtatosságra hívta, esti imára szólt, vasárnap állandóan kalimpált és hangja hívőknek, hitetleneknek az idegeit bántotta. Most végre a forradalom megszüntette mindenfelé az istentiszteleteket; a csuhásokat, barátokat és apácákat a harangjukkal együtt eltette az útból. Nincs Isten, aki mindezt még egyszer életre tudná kelteni."

Hogy mit jelent „a vallás magánügy" marxista értelmezésben, jellemzően elárulja ugyanennek az ujságnak 1937 máj. 25-i száma. „Mit akarnak azzal món-

dani, — írja, hogy vissza kell állítani az istentisztelet szabad gyakorlatát? Azt talán, hogy lehessen újra misézni? Ami Madridot és Barcelonát illeti, igazán nem tudjuk, hol lehetne még ilyen komédiát bemutatni. Hisz egy templom sem áll már, egy oltár sincs, ahova a kelyhet tenni lehetne. Vagy abban állana ez a szabadság, hogy a plébános sorra járhatná klienseit, hogy meggyóntathassa őket és nekik ostyát szállítson? Mi azt hisszük, hogy már úgy sincs több pap nálunk, kivéve azt a néhány papot, akiket a baszkok még védenek. Vagy talán abban nyilvánulna meg ez a szabadság, hogy körmeneteket lehetne tartani? Nos, ha csak ennyiben, nem sok hasznuk lesz belőle . . ."

Jan. 2-i számában pedig ez a tekintélyes munkáslap kijelenti, hogy „nincs már pap, nincs már hívő. Mit akarnak akkor még szabad vallásgyakorlattal?! Nem, szabad vallásgyakorlat nem lesz nálunk többé soha".

NEMES VERSENGÉS

Az anarchisták (FAI) vezetőbizottsága 1936 nov. 20-i ülésén elismerte, hogy **„embereket fogdosnak össze és ütnek agyon, csupán azért, mert katolikusok"**. Ez a beismerés nem egyedülálló. A kommunisták és anarchisták nem egyszer kaptak már hajba azon, melyik párt szerzett nagyobb érdemeket a forradalom körül, e célból mindegyik fél azt igyekszik kimutatni, hogy az ő emberei gyujtottak meg több templomot, gyilkoltak meg több papot és paphívet.

A forradalom elején ez még nem volt így; akkor még közösen dicsekedett a két párt „érdemeivel" s egyik sem igyekezett a másikét csorbítani. A „Vanguardia" 1936 aug. 16-i száma így áradozik: „Ki viselkedett bátrabban, ki fejtett ki nagyobb tevékenységet, ki tört előre rettenthetetlenebbül, midőn a reakciósok üldözéséről és elfogásáról volt szó? Ki gyujtotta meg a csóvát és ki vetett üszköt a templomokra, a sötét-

ségnek e fellegváraira? Aki őszinte, annak be kell ismernie, hogy egy *maroknyi kisebbség* (!) volt az, mely pihenést nem ismert, amelyet eltöltött és szinte megbabonázott a szent cél eszméje és amely önmagát felemésztő buzgalommal szinte az alvásról és étkezésről is megfeledkezett. A mi szervezeteink fiatal tagjaiból került ki az a harcos csoport, mely az egész országot bejárta, hogy megtisztítsa azt a vallás pestisétől."

Mióta pedig az anarchista szervezetek négy tagja a kormányban helyet kapott, egyikük, Federica Monseny „miniszternő", alig mulaszt el egy beszédet, amelyben ezekkel a „fegyvertényekkel" ne dicsekednék, sőt büszkén nevezi magát „képromboló"-nak is. (La Vanguardia 1936 nov. 22.)

1936 augusztusában a spanyol ifjú-kommunisták vezetője felkereste Moszkvát. Ott ezt a kijelentést tette: „A spanyol istentelen mozgalom néhány hónap után már teljes sikerrel járt, amennyiben sikerült az Egyházat elintéznünk. A vörös uralom területén minden templom teljesen elpusztult. Most még csak az van hátra, hogy a *rejtekben bujkáló vallásos életet is kiirtsuk.* Ennek sem lesz akadálya. A spanyol istentelen mozgalom további szervezkedése a legjobb úton halad, az együttműködés az istentelen mozgalomnak orosz központja és a spanyol szervezetek között a lehető legszorosabb. Az orosz és a spanyol istentelenek csak a legutolsó hónapokban 22,000 levelet váltottak. Hatalmas támogatásra talál a spanyol istentelen mozgalom a röpiratokban, amelyeket szünet nélkül nyomtatunk. E célra az utóbbi időben Spanyolországban 18 új kommunista kiadóhivatal alakult. Ugyanakkor Oroszország is ellátja Spanyolországot propaganda-anyaggal az istentelen mozgalom céljaira."

LEGYILKOLT PAPOK, ÉGŐ TEMPLOMOK

A tények nem kevésbbé igazolják, hogy ez a harc elsősorban csakugyan a vallás és az Egyház ellen

folyik. Erre vall a megölt papoknak, szerzeteseknek és az elpusztított egyházi épületeknek megdöbbentően nagy száma.

A római spanyol kollégium felállította a spanyol klérus veszteségének hozzávetőleges statisztikáját, mely püspököknek és papoknak levélben közölt adataira, és 8 püspöknek és 188 papnak személyesen beadott közléseire támaszkodik. Ezeknek alapján megállapítható, hogy **a vörösök egész Spanyolországban kb. 13,400 papot gyilkoltak meg.** Mivel a spanyol klérus 60 érsekből és püspökből, továbbá 33,500 papból és 20,640 szerzetesből áll, a meggyilkolt papoknak százalékszáma kb. 40. De van 9 olyan egyházmegye is, melyben a klérusnak 80 %-át ölték meg, sőt Malagában ez a szám eléri a 90 %-ot is. Eddig bizonyos, hogy a következő egyházmegyék püspökeit gyilkolták meg: Almeira, Barbastro, Ciudad Real, Cuenca, Cadix, Jean, Lerida, Segorbe, Siguenza, Tarragona egyházmegye püspökeit.

Az egész vörös Spanyolországra áll az, amit a londoni „Catholic Herald" állapít meg Barcelonáról: „A pap életét itt csak úgy mentheti meg, ha nem ismerik fel, mint papot. Ha egyszer felismerték és elfogták, meggyilkolása csak órák kérdése . . . Az a tény, hogy pap, elég ok a kivégzésre."

P. Murall, ki maga is megsebesült, beszéli, hogy mikor az anarchisták őt és társait a vesztőhelyre vezették, így fenyegetőztek: „Mindnyájatoknak pusztulnotok kell, mert papok vagytok! Egyetlenegy pap sem maradhat életben!"

Az angol Vörös Kereszt egyik vezetőjének nyilatkozata, mely ez év januárjában jelent meg az angol lapokban, szintén mutatja, mennyire *a papok kiirtása volt a vörösök legfőbb gondja:* „A fényképek, melyeket nekem Spanyolországban meggyilkolt papokról és apácákról mutattak, borzalmasságukban meghaladnak minden képzeletet . . . Leírást adni lehetetlen; egy patológiai múzeum ismertetéséhez hasonlítana. Spanyolország áldozata a leggyalázatosabb vallásüldözésnek, melyet a keresztény kultúrtörténelemben ismerünk."

Az egyházi épületekben is roppant pusztítást vittek végbe. Kevés országban volt annyi templom, kápolna, kolostor, apátság és kegyhely, mint Spanyolországban. A 37 egyházmegyében kb. 25,000-re tehető az egyházi épületek száma. Közülük nem egy a művészetnek valóságos remeke vagy a vallásos tisztelet központja volt. És most *az épületeknek legnagyobb része romokban hever!* A kommunisták ördögi hidegvérrel, előre megszervezték a templomok lerombolását és felgyujtását. Amikor a forradalom fellángolt, kommunista gyujtogató és gyilkoló osztagok adott jelre néhány napon belül az összes templomokat elpusztították a nagyobb városokban, majd állig felfegyverkezve kivonultak a vidékre, még a legmesszebb fekvő falvakba is, hogy ott is elpusztítsák a templomokat és legyilkolják a papokat.

Külföldi folyóiratokban nemrégen elhangzott az a vád, hogy a meggyilkolt papokért és a lerombolt templomokért maga a nemzeti mozgalom a felelős, mert ha a nemzetiek fel nem „lázadnak" a kormány ellen, akkor a vörösök sohasem gyilkolják le a papokat és nem rombolják le a templomokat. A papok akkor nyugodtan folytathatták volna lelkipásztori munkájukat és semmi sem zavarta volna a templomokban az istentiszteletet.

Nagy tájékozatlanságra vall, ha valahol az ilyen állítást komolyan veszik. Mert Spanyolország utolsó hét évének története egészen mást mond. Már hat évvel a felkelés előtt, amikor még igazán nem lehetett „lázadásról" beszélni, elkezdték gyilkolni a papokat, rombolni a templomokat. Már a forradalom kitörésének első hetében a papokra valóságos hajtóvadászatot rendeztek, ami kétségtelenül azt mutatja, hogy itt előre megfontolt, jól megszervezett hadjárattal állunk szemben, melynek kitörését a nemzetiek felkelése legfeljebb siettette, de nem okozta. *A harcos istentelenség régtől fogva következetes munkával készítette elő a spanyol vallásüldözést.* Arról beszélni tehát, hogy ezt az üldözést a nemzeti felkelés idézte elő, tájékozatlanság vagy a tények rosszakaratú elferdítése.

Karmelita apácák utcára szórt holttetemei Barcelonában 1936 júl. 20-án

Photo N. Y. T.

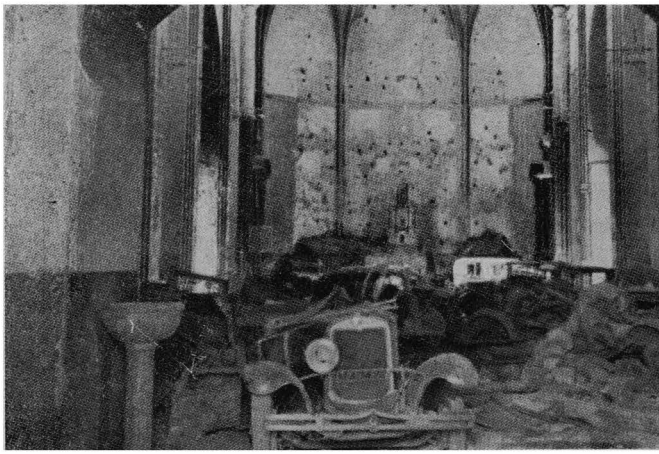

Almendralejo templomát így hagyták vissza a vörösök

A milicisták maskarát játszanak a madridi karmelita templomban

Photo Keystone

A vörösök sír-gyalázása Cospeban: a kolostor egyik szerzetesének csontvázа

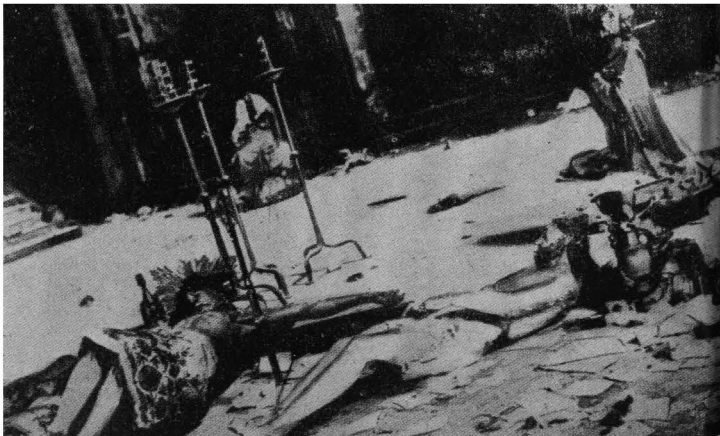

Az Elpino-templom Barcelonában a vörösök látogatása után

A madridi kormány ezt a vallásüldözést tűri, támogatja, sőt hivatalosan is magáévá tette. Közoktatásügyi minisztere, Fernandez, a mult év nyarán levelet küldött az istentelenek központi tanácsához Moszkvába. Ebben többi között ezeket írja: „A ti harcotok a vallás ellen a miénk is. Sajnos, Spanyolország mindig a harcos kereszténység országa volt. Most az a kötelességünk, hogy ebből az országból harcosan istentelen országot alakítsunk. Ez a harc nehéz, mert országunk tele van reakciós elemekkel, amelyek a szovjeti kultúra átvételének ellene szegülnek. Pedig *az összes spanyol templomokból kommunista iskolákat és egyetemeket csinálunk!*" Hangsúlyozza azután Fernandez, hogy „a spanyol proletáriátus ugyanazon az úton halad előre, mely a Szovjet-únió proletárságát is győzelemre vezette". Szavak, melyeket félreérteni nem is lehet.

Largo Caballerót a vörös kormány elnökét, a moszkvai istentelenek középponti tanácsa „tiszteletbeli istentelenné" nevezte ki. Ehhez a kitüntetéshez Moszkva azt a reményét fűzte, hogy „Caballero az egyház- és vallásellenes harcot teljes kíméletlenséggel fogja végigharcolni." És ebben a reményükben valóban nem csalatkoztak! A kormányelnök megérdemli, hogy „tiszteletbeli istentelen" legyen.

A forradalmi kormány végül hivatalosan is magáévá tette a vallásüldözést. Egyik hírhedt rendeletével (El Diluvio 1936 aug. 14) feloszlatta az összes szerzeteket, vallásos társulatokat, melyeknek egyetlenegy tagja valami módon is a felkelőkkel látszott együtt-érezni, még ha nem is tett ez irányban semmit. Ha a madridi kormánynak és híveinek felfogására gondolunk, nem lehet kétséges, hogy ez a rendelet az összes szerzetes rendeknek hivatalosan kimondott halálát is jelentette. A helyzeten, igaz, ez a rendelet nem változtat, mert végeredményben csak jóváhagyta és szentesítette a már meglevő állapotokat.

A számtalan templomgyalázás és rombolás, az

elképzelhetetlen barbár vérengzés, a rémítő tömeggyilkosság tehát nem tudható be felelőtlen elemek, megvadult csőcselék egyéni önkényének. *A spanyol forradalom minden borzalmáért,* kegyetlenségéért és embertelenségéért *a teljes felelősség tehát a kormányt és a szociálista pártokat terheli.* Ezzel a vérváddal terhelten állnak a világtörténelem ítélőszéke előtt. És ugyanez a vád illeti mindazokat, akik ezzel a párttal és kormánnyal azonosítják magukat s nem szégyenlik bevallani, hogy velük rokonszenveznek.

AZ EGYHÁZ A VÁDLOTTAK PADJÁN

NÉPELLENES, „ÚRI" EGYHÁZ

Vajjon mégis nem inkább az Egyházat terheli-e a felelősség? Talán az Egyház maradi volt s nem méltányolta a nép jogos kívánságait. Talán a gazdagok pártján volt s a nép érdekeiért nem szállt komolyan síkra. Nem ezért talált-e a szabadkőmívesség s a kommunizmus egyházellenes propagandája termékeny talajra a spanyol földön? És így végeredményben mégis az Egyház is felelős lenne a történtekért?

Mi igaz ebben a vádban?

Való, hogy az Egyház szembeszállt a népi mozgalommal, ha a Népfrontot annak lehet nevezni. Csakhogy mit tehetett egyebet, amikor a Népfront kezdettől fogva harcot indított az Isten jogai, a lelkiismeret és a vallás minden törvénye ellen? Nem volt-e az *Egyház köteles* arra, *hogy felemelje tiltakozó szavát* az ilyen mozgalom ellen? Az Egyház azonban soha, még a saját védelmére sem fogott fegyvert. A vörösök vádja, hogy a kolostorokban és templomokban nagy fegyverrakományokat találtak, a mesemondó fantázia merész szüleménye. Soha sehol nem találtak papoknál és szerzeteseknél egyetlenegy fegyvert sem. Az Egyháznak mégis pusztulnia kellett, pedig itt is, mint mindenütt, a népnek jótevője, pártfogója s a gazdasági kizsákmányolással szemben egyetlen védője volt. Ha meg nem kötik a kezét és ha megfogadják a Quadragessimo anno intő szavát, Spanyolország a szociális igazságosság uralmát már régen megvalósította volna.

A püspöki kar közös pásztorlevele felemlíti, hogy külföldön többször kérdezték, igaz-e, hogy az Egyház Spanyolországban a legnagyobb földesúr s a spanyol földnek csaknem egyharmadát tartja a kezében. Ennek a kérdésnek már a feltevése is nevetséges és elárulja a kommunista propaganda hazudozó módszerét. Valóságban az *Egyház Spanyolország területén a sok szekularizáció után teljesen szegény lett,* papjai szinte nyomorogtak, legtöbbnek évi fizetése magyar pénzben 1000—1500 pengő között mozgott. A megmaradt egyházi földbirtokok, az összes földbirtokoknak alig néhány százaléka, mint mindenütt, itt is elsősorban a népművelés, nevelés és jótékonysági intézmények szolgálatában állott. Az 1931-es forradalom azonban még ezeket is rég elvette már az Egyháztól. Rosszakaratú állítás tehát az, hogy a nép le akarta rázni a gazdag Egyház uralmát s azért kelt fel ellene. A templomokban, igaz, nagy műkincsek halmozódtak fel; de ezt a spanyol Egyház, mint elidegeníthetetlen nemzeti vagyont őrizte és tartotta fenn az istentisztelet céljaira.

Egy keresztény ujság is felhozta azt a vádat, hogy a nép azért idegenedett el a papságtól, mert ez nem a népből, hanem a felsőbb osztályokból került ki és mert a szentségek, pl. a keresztség kiszolgáltatásakor magas díjakat szedtek. Az első vádra azt feleli a püspöki körlevél, hogy a különféle szemináriumokban 1935-ben így oszlottak meg a kispapok atyjuk foglalkozása szerint: 7401 közül csak 6 származott nemesi családból, 115 vagyonosabb családból, 7280 pedig kimondottan egyszerű család sarja volt. Ami a magas stólát illeti, az igazság az, hogy talán tízezer gyermek közül egyre esett kereszteletlen, tehát nem valószínű, hogy a „magas" keresztségi stóla bárkit is visszariasztott volna, annál kevésbbé, mert a szegények gyermekeit ingyenesen keresztelték, sőt a nem szegényektől is csak egészen jelentéktelen csekélységet kértek.

A másik vád a katolikus Egyház ellen az, hogy „a mult évek pártharcaiban nem őrizte meg semlegességét, hanem maga is pártpolitikát űzött".

Ez a vád is teljesen alaptalan.

Az Egyház Spanyolországban éppúgy nem kötötte magát egy párthoz sem, mint bárhol másutt. Minden párt fölött áll, mindenben megőrzi semlegességét és soha nem tiltja meg, hogy valaki ehhez vagy ahhoz a párthoz csatlakozzék, *ha ez a párt Isten törvényeit tiszteletben tartja.* Viszont minden párttal szembehelyezkedik, ha az az Isten törvényével ellenkező célokat követ. Csak ezt tette Spanyolországban is. Ezért került szembe a Népfronttal, de politikába sohasem ártotta magát.

Mások ezt a vádat úgy fogalmazzák meg, hogy az Egyház a nemzetiek mozgalmában a „fasizmus mellé állt" s a „demokráciával" szembefordult.

Ez is egyszerű kommunista hazugság. Nem is szólva arról, hogy a *kommunizmusnak s a marxizmusnak az igazi demokráciához semmi köze sincsen:* a vörösök maguk is vallják, hogy ők csak *egy* osztálynak, a fizikai munkásoknak osztályuralmára törekednek; a többi osztálynak legjobb esetben a pária szerepet juttatnák. A magyarországi kommunizmus néhány hónapja elég bizonyíték arra, hogy ahol a vörösök az urak, ott sem demokrácia, sem szabadság nincsen. Oroszországban, ahol már nem is a kommunista párt uralkodik, hanem a teljhatalmú Sztalin, a nép sorsa: hihetetlen rabszolgaság. Ezt meggyőződéses kommunisták is megvallják, mint André Gide, Doriot és sokan mások, akik Oroszországban jártak s onnan kiábrándultan tértek vissza! *A vörös forradalom Spanyolországban is ugyanezt a demokráciaellenes és népellenes vonást mutatja.* Az Egyház tehát csak az igazi demokráciát védte, ha a vörös diktatúra ellen foglalt állást. Viszont Franco és a nemzeti szabadságmozgalom

vezető emberei talpig keresztény, hitvalló emberek, akiknek személye maga is biztosíték a mellett, hogy ők nem gőgös nagyurak, hanem a népnek igazi, keresztény szellemű barátai.

A FEHÉR TERROR

De hát a nemzetiek éppolyan kegyetlenségeket követnek el mint a vörösök — hangzik az újabb vád — s az Egyház mégis melléjük állt. Egy katolikus folyóiratban is ilyesmit olvashattunk: „A fehér hadsereg olyan eszközökhöz folyamodik, melyek ellen tiltakoznunk kell . . . A nemzeti Spanyolországban fehér terror uralkodik ugyanolyan borzalommal, mint aminőt forradalmi terror csak felmutathat . . . A jó, amit műveltek, elenyészik azok mellett a kegyetlenkedések mellett, amelyeket a fehérek szinte módszeresen követnek el és amelyekkel egyes csapatok még dicsekednek is." A püspöki kar felelősségének teljes tudatában foglal állást e vádak ellen és kijelenti, hogy „a cikkíró legalább is rosszul értesült. Minden háborúnak megvannak a túlkapásai, úgy a spanyolokénak is. Kevés ember tud ilyen túlzások ellen védekezni olyan ellenséggel szemben, amely nem ismer irgalmat és könyörületet. Mi a keresztény igazságosság és szeretet nevében elítéljük ezeket a túlkapásokat, melyeket egyes esetekben alantas közegek követnek el és amelyeket a külföldi hírszolgálat felnagyítva ad tovább, de kimondjuk, hogy a fentebbi cikk ítélete nem felel meg a valóságnak. A két háborús fél között a jogszolgáltatás terén áthidalhatatlan és lényeges az eltérés, főleg a végrehajtás módjában. Sőt nyugodtan elmondhatjuk, hogy éppen a *„népfront" az, amely mást sem tesz, mint rettenetes bűnöket követ el a jog, az Isten, az egyének és a társadalom ellen.* Nem is lehet ott jogtiszteletről szó, ahol félretolják az Istent, minden jog alapját és ősforrását. Ölni az ölés kedvéért, rombolni a rombolás kedvéért, kifosztani a hadat nem viselő

ellenfelet is, ezek azok a társadalmi és katonai irányelvek, amelyeket a vörösöknél lépten-nyomon tapasztalunk, de ugyanezt a másik félről, a nemzetiekről igazságtalanság és hazugság nélkül nem állíthatjuk."

ÉS A BASZKOK?

Vannak, akik a *baszk kérdésben* vetnek követ az Egyházra. A püspöki körlevél erről így szól: „Őszintén elismerjük baszk testvéreink polgári és vallásos erényeit s őszintén együttérzünk velük abban a nagy szerencsétlenségben, mely őket érte és amelyet mi úgy tekintünk, mint a magunkét, hisz az a haza szerencsétlensége is. Őszintén fájlaljuk azt a vakságot, mely e nép vezetőinek tisztánlátását történelmének sorsdöntő óráiban elvette. Ám megróvást is érdemelnek azért, hogy süket fülre vették az Egyház szavát és viselkedésük által megvalósították azt, amit XI. Pius pápa mond a kommunizmusról kiadott enciklikájában: „A rombolás csatlósai, akik nincsenek is nagy számmal, hasznot húznak a katolikusok széthúzásából, őket egymásközt engesztelhetetlen ellenségekké teszik és végül elérik, hogy a katolikusok katolikusok ellen kelnek hadra." *„Mindazok, akik azon munkálkodnak, hogy a katolikusok között széthúzást szítsanak, Isten és az Egyház előtt rettenetes felelősséget vonnak magukra."* A kommunizmus lényegénél fogva rossz és azért nem lehet megengedni, hogy együtt dolgozzanak vele, akármilyen területen is azok, akik a keresztény civilizáció megmentőjeként akarnak szerepelni." „Minél inkább kitűnik egy ország keresztény civilizációja régisége és nagysága által, annál nagyobb a pusztulás, melyet ott az istentelenek gyűlölete okoz."

Foglaljuk végül össze a spanyol püspöki kar szavaival az Egyház álláspontját:

„Először: Az Egyház akármennyire szereti is a békét, *nem maradhatott közömbös a harccal szemben:* tiltotta ezt tanítása, szelleme, önfenntartási ösztöne

és az orosz példa. Az egyik részen eltörölték az Istent és halálra üldözték szolgáit, elpusztították templomait oly barbársággal, melyre tán a világtörténelemben nincs példa; a másik oldalon, a hibák ellenére, melyek minden emberi intézményben megtalálhatók, a régi spanyol keresztény nemzeti szellem uralkodik.

Másodszor: *Az Egyház nem azonosítja magát* azokkal a cselekedetekkel, irányzatokkal és szándékokkal, melyek a jelenben vagy a jövőben bármiképen is eltorzíthatják a nemzeti mozgalom arculatát, akár eredetében vagy megnyilvánulásaiban, akár céljaiban is tekintjük azt.

Harmadszor: Állítjuk, hogy *a nemzeti felkelésnek* a nép lelkiismeretében *kettős gyökere van:* az első a hazafias érzés, mely a felkelésben látta az egyetlen módját Spanyolország megmentésének; a másik gyökere a vallásos lelkület, mely a felkeléstől várja és reméli Isten ellenségeinek megsemmisítését és hite s vallása szabad gyakorlásának biztosítékát.

Negyedszer: A jelen pillanatban a *nemzetiek győzelme jelenti Spanyolország egyetlen reménységét,* hogy visszanyeri az igazságot és a békét. És ez most még inkább van így, mint volt a háború kezdetén, mert az ellenfél kormánya nem nyujtja a politikai és szociális állandóság semmi garanciáját."

EZ AZ IGAZSÁG!

Egy másik vád azt hangoztatja, hogy „ez a háború osztályharc" és az Egyház „természetesen a gazdagok oldalára állt". Ez azonban ismét csak merő ráfogás. Abból, hogy az Egyház nem állt a kommunisták oldalára, még nem következik, hogy az Egyház a szegények ellen van. Annyira senki sem lehet elvakult, hogy azt kívánja: az Egyház álljon a vallástipró kommunisták pártjára! Még akkor sem, ha a kommunisták között sok szegény van. *Ám az igazság az, hogy az Egyház Spanyolországban, mint mindenütt,*

mindig a szegények pártját fogta, s amennyiben hatalmában volt, a szociális igazságosságot hirdette; hisz tanításának egyik lényeges tétele, hogy minden embernek, mint Isten gyermekének joga van a normális életfeltételekhez. Hogy aztán a liberális törvényhozók ritkán hallgatnak az Egyházra s a közéletben felejtik az Isten parancsait, arról az Egyház igazán nem tehet.

A fenti vádhoz hasonló rosszindulatú ferdítés, ha valaki az Egyháznak tulajdonítja a spanyol nép kulturális elmaradását s az analfabéták nagy számát. A kulturális elmaradásért a szabadkőmíves és liberális államvezetés a felelős, nem pedig az az Egyház, amely évszázadokon át, amikor uralmon volt, a spanyol kultúra legragyogóbb műveit alkotta.

Spanyolországban az utolsó évtizedekben az Egyház nagyon kevés szabadságot élvezett. A szabadkőmívesség százéves uralma alatt az Egyházat állandóan akadályozta szociális és karitatív működésében. Mikor kevéssel a háború után a püspöki kar és a jezsuiták hatalmas szociális megmozdulást szerveztek meg: *éppen a liberális szabadkőmíves kormány és a parlament fojtotta el ezt a mozgalmat.*

Még a legújabb időkig az volt a helyzet a monarchia alatt is, hogy Spanyolországban egyetlen katolikus iskola sem kapott államsegélyt, sem egyéb állami kedvezményt; még állami iskolákra és egyetemekre érvényes bizonyítványokat sem adhatott ki. *S e méltatlan eljárás ellenére az Egyház mégis hatalmas kulturális és szociális teljesítményt nyujtott* és nagy érdemeket szerzett a nép művelése, s emelése terén.

Többi közt jelentős munkás- és népnevelő szervezeteket létesített. Ilyen volt a „Sociedád Hullera" Ujoban (Asturia). Ez a munkásszervezet nemcsak a munkások vallási művelésével törődött, hanem tagjainak szociális és gazdasági téren is a legmesszebbmenő támogatást nyujtotta. Hasonló nagy katolikus munkásorganizáció volt a galdacanoi (Biscaya) dinamitgyárakban, melynek élén pap állt és célja a vallásos cél mellett szintén a tagok

társadalmi és gazdasági emelése és megsegítése volt. A jezsuiták száznál több munkásszervezetet vezettek, mely mind a központi „szociális népakció"-ba volt beszervezve. Ugyancsak a jezsuiták földművesosztály számára is alapítottak hatalmas agrár-szövetkezetet, melynek 50 csoportjába 200,000 család tartozott. Ez a szervezet 14 szociális központot tartott fenn, melyben számos irodahelyiségen kívül munkáslakások, napközi otthonok, tanítási kurzusok, segélykasszák és hasonlók voltak elhelyezve.

Ezeket és a hasonló intézményeket az Egyház az állam teljes közömbössége, sőt rosszakaratú ellenségeskedése mellett hozta létre, teljesen a saját anyagi erejére támaszkodva.

A tömérdek karitatív intézmény közt, amelyet az Egyház tartott fenn, volt 14 kisebb-nagyobb bélpoklos telep is. A legnagyobb évi 300,000 pezéta költséget igényelt, melyet az Egyház maga teremtett elő. A Szent Vince-konferenciák 41,000 szegény családról gondoskodtak. 1933-ban a katolikus szervezetek 669,682 személyt gondoztak, mégpedig:

kórházakban	82,386	beteget,
klinikákban	51,341	„
betegsegélyző állomásokon	26,961	„
gyermekmenhelyeken	30,784	gyermeket,
menedékhelyeken	39,072	öreget,
elmebeteg gyógyintézetekben	18,073	személyt,
bélpoklos telepeken	11,320	„

Ezenkívül 91,712 betegnek és haldoklónak nyujtottak a katolikus Karitász-szervezetek ingyen orvosi és anyagi segítséget.

Az állam népjóléti intézményei ezzel szemben messze elmaradnak az Egyház ilynemű tevékenységei mögött. Mit tehetett volna az Egyház ezen a téren is, ha szabadon kifejtheti áldásos tevékenységét és nem találta volna magát szemben szüntelenül az állam rosszakaratú gáncsoskodásaival és üldözéseivel! Sajnos, a szerzetesek kiüldözésével és a papok legyilkolásával

ezek a sok áldozattal alapított szociális és karitatív intézmények is végleg megsemmisültek.

Hogy az Egyház ellenfelei mily brutális kíméletlenséggel pusztították el mindazt, amit az Egyház és hű fiai alkottak szociális és karitatív téren, mutassa meg ízelítőül a következő néhány eset:

Egy özvegyasszony a házát és kisbirtokát szegény munkásnők otthonának rendezte be. A munkásnők itt hivatásbeli kiképzést kaptak, üdülhettek, betegség esetén ápolásban és gondozásban részesültek. A kommunisták már a forradalom első napjaiban felgyujtották a házat és vadászatot rendeztek a tulajdonosra, hogy agyonlőjék. A munkásnőket meg felfegyverezték és kényszerítették őket arra, hogy a frontra induljanak.

Két Godo nevű úrinő öregek és beteg gyermekek otthonává alakította át házuk egy részét, és ők maguk személyesen is gondozták a szegényeket és a gyermekeket. A vörösök első haditette az volt, hogy ezt a házat földig leégették. A két jótevő maga is csak nehezen menekült meg a halál elől.

Barcelonában az ismert Turini Cottolengo-otthon mintájára egy hoszpiciumot rendeztek be. A Cottolengo-Alegre-otthon, melynek lelke az alapító Páter Alegre volt, két hatalmas épületből állott. A vörösök *mind a két épületet felgyujtották.*

Hasonló esetet még számtalant idézhetnénk. Mindenütt így bántak a vörösök a katolikusok szociális és karitatív intézményeivel. S akkor még ők vádolják az Egyházat!

Az analfabéták nagy számát illetőleg az igazság az, hogy éppen az Egyház küzdött leginkább ellene. Ijesztő lenne a spanyol analfabétizmus, ha a katolikusok nem tartottak volna fenn saját költségükön számtalan iskolát. Mielőtt a vörös szociális-marxista irányzat kiűzte a szerzeteseket az iskolákból, a katolikus elemi iskolákban 601,950 tanuló kapott oktatást, míg az állami iskolákban 1.774,400. A közép- és a felsőiskolákban az Egyház már megelőzi az államot, mert itt 27,000 volt az egyházi iskolák tanulóinak száma, szemben az állami iskolák 25,000 tanulójával. Ezáltal

az *Egyház 92 millió pezétát takarított meg évenkint az államnak.* Azt sem mondhatja senki, hogy a közép- és felsőiskolákban csak a gazdagok gyermekei tanulhattak. Mert a valóság az, hogy ezeknek a tanulóknak egyharmada *ingyenes oktatásban és nevelésben részesült.* Az állam hálája mindezért az volt, hogy a szerzeteseket az iskolákból kiűzte és a nép félrevezetett fiait azokra a papokra uszította, akik életüket a nép fiainak tanításában töltötték. Ekként *több mint félmillió gyermek vesztette el tanítóját.*

Hogyan kerülhetett tehát sor forradalomra? Erre a kérdésre a feleletet ezek után egész másként kell megfogalmaznunk, mint azt az Egyház ellenségei teszik. *A forradalom csak azért lángolhatott fel, mert az Egyház a szabadkőmíves állam elnyomása következtében nem tudta kifejteni szociális programmját, mellyel a forradalmaknak útját vághatta volna.*

PILLANATFELVÉTELEK A VÖRÖS RÉMURALOMBÓL

BARCELONA VÉRES NAPJAI

A forradalom 1936 július 22-én tervszerű templomrombolással kezdődött. Csak két templom maradt itt épségben: a katedrális, melyből a vörösök hadiszállást csináltak, és a kapucinusok temploma, melyet hadikórháznak alakítottak át. A többi a tűz martaléka lett. Így elpusztult S. Pablo del Campo és S. Pietro de las Puellas, a középkor virágkorának két legérdekesebb temploma. Tűz áldozata lett a Szent Anna-templom is, melyet a román építőművészet legremekebb spanyolországi alkotásának tartották. Leégett és rombadőlt a remek szép gót templom, S. Maria del Mar, amely elegáns homlokzatával, hatalmas íveivel, szobraival, rozettáival és harangtornyaival a városrésznek, amelyben állt, szellemies szépséget kölcsönzött. Porráégett a S. Maria del Pino is, mely a szakértők véleménye szerint a katalán építőművészet legszebb műremeke volt.

A vörösök rombolásdühe azonban nemcsak a templomokra szorítkozott. A kommunisták a magánlakásokba is behatoltak, összeszedték a vallásos szobrokat, szentképeket, házi oltárokat s utcára vitték és vagy elégették, vagy porrázúzták őket. A lakók még örülhettek, ha nekik nem történt semmi bajuk.

Még kevésbbé kímélték a kolostorokat és a rendházakat. Ha tűzveszély miatt nem gyujthatták fel őket, legalább a berendezést rombolták szét és égették el.

A papok, szerzetesek s apácák legnagyobb része

áldozatul esett a vad hordák vérszomjának. A forradalom első napjaiban az anarchisták elrekvirálták az összes magánautókat; ezekbe ültek be és járták végig az egész várost. Minden házat felkutattak és ha papra akadtak, vagy valakire, akiről azt gyanították, hogy pap vagy tudták róla, hogy a marxizmussal nem rokonszenvezik, rögtön kivégezték. Kétes esetekben rendszerint istenkáromlásra szólították fel őket. Aki erre nem volt hajlandó, az halálfia lett. A papok és szerzetesek fejére még külön vérdíjat; 1000 pezétát tűztek ki; akik különösen a munkások lelkipásztorkodásában tevékenykedtek, azokat 3000 pezétára is felbecsülték.

Természetesen hasonló sors várt mindarra, aki papot, szerzetest vagy apácát rejtegetett magánál. A szemtanúnak, akitől ezeket a részleteket megtudtuk, egyik hölgyismerőse egy apácának adott búvóhelyet. A vörösök megszimatolták ezt, s behatoltak a lakásba. A szerencsétlen apácát ott a helyszínen meggyilkolták, a védelmet nyujtó háziasszonyt pedig, jóllehet testvére az anarchista szövetségnek, a FAI (Federacion Anarquica Ibérica)-nak tagja volt, magukkal hurcolták. Mikor testvére megtudta ezt, rögtön megjelent az illetékes hatóságnál és nővére szabadon bocsátását követelte. Elvtársai feleletül eléje vezették nővérét, s ott a szeme előtt legyilkolták.

A polgárőrség néhány tagja a nemzeti mozgalom pártjára állott s a garnizon csapataival a karmeliták kolostorába húzódott, mert ennek fekvése katonai szempontból nekik több előnyt nyujtott. A városban erre elterjedt a hír, hogy a karmelita atyák is résztvettek a harcban. A katonaság rögtön tiltakozott a gyanúsítás ellen és tudtára adta az őket ostromló csapatoknak, hogy a szerzetesek csupán a sebesültek gondozását vállalták magukra.

A fehér zászló kitűzése után a vörösök megszállták a kolostort, s rögtön hozzáláttak véres munkájukhoz. Először is megkínozták és megölték a tiszteket. Azután a karmelita atyáknak kellett sorba felvonulniok.

Mindegyiket egy nyakszirtre mért fejszecsapással gyilkolták meg. Egy öreg, hófehérhajú szerzetesnek előbb összetörték karját és a vérszomjas állatok ördögi röheje között táncolnia kellett. És csak azután végeztek vele, mint a többi rendtársával.

Aunos egyetemi tanár beszélte el, hogy a kommunisták a klinikákból a betegápoló nővéreket egytőlegyig elkergették; a fiatalokat magukkal hurcolták, s az öregeket az utcákon összegyűlt csőcselék „rendelkezésére" bocsátották. Ezek közül később sokat holtan találtak meg, a többiek sorsa mindmáig ismeretlen.

Különösen borzalmas látványt nyujtott a sírok megbecstelenítése. Utcára szórták a Paseo de S. Juan-templomnak apácasírjait. A hullákat a vad martalócok a levegőben kézről-kézre dobálták. Mindezt persze hatalmas tömeg nézte végig és „szórakozott" a szokatlan látványon. A Paris-Soir július 30-i száma fényképfelvételeket is közöl az esetről.

Ugyanez történt de la Collo kolostorban is. Kinyitották a sírokat és az összecsődült tömegnek kiállították megtekintésre. Közel öt ezren vonultak el gúnymenetben a múmiává száradt csontvázak előtt. A nővérek holttetemei mellé kétoldalt kis koporsókat is állítottak fel és a rájuk akasztott félreérthetetlen célzású feliratok a holtak emlékét becstelenítették meg. A marxista tanokon felnevelkedett hordák még abból az emberi érzésből is kivetkőztek, melyet megtalálunk a régi primitív népeknél, sőt a barbároknál is![1]

RÉMURALOM BADAJOZBAN

Már a nemzeti felkelés előtt egymást érték a tartományban a vörösök tettlegességei. A birtokosok nyájait nem egyszer elhajtották és egymás között elosztották. A gazdákat kényszerítették, hogy a rendes béren felül pót-

[1] Dona Carmen Huguet de Rosaire, Sra de Ballarin, Pamplona, Calle de Leyre 4. közleménye nyomán.

díjakat fizessenek. Az aratás idején béremelést követeltek és a munka beszüntetésével fenyegetőztek arra az esetre, ha a nagyobb bért meg nem kapják.

Az első község, ahol a forradalmi hangulat véres kegyetlenkedéssel robbant ki, Fuenta de Santos volt. Június 20-án letartóztatták azokat az ismert személyiségeket, akikről köztudomású volt, hogy a jobboldalhoz tartoznak. Közülük tizenhatot, köztük sok nagybirtokost és Don Manuel Macias bankárt a templomba zártak, és azt rájuk gyujtották.

Almendralejoban letartóztatták Don José Canot, a Badajoz egyházmegye általános helynökét. A köztiszteletben és szeretetben álló papot börtönbe vetették és ott elevenen elégették. Ugyanezzel a halálnemmel végezték ki Don Javier Merino bankárt és két fiát. Mikor a máglya leégett, megtalálták a három egymásba fonódott, elszenesedett hullát.

Guarenaban az összes munkaadókat meggyilkolták; Amagaban pedig a polgárőrség kilenc tagját végezték ki.

Badajozban, a hasonló nevű tartomány fővárosában viszonylagosan még tűrhető rend uralkodott. Természetesen a jobboldali pártok ismert főembereit itt is letartóztatták és börtönbe vetették. A vörös csőcselék a fogházat többször megostromolta, hogy legyilkolja a foglyokat.

Mikor a marxista milicisták egyik csapata Madridból megérkezett, a helyzet komolyabbá vált. Első tettük az volt, hogy „Lopez de Ayala" színházat felgyujtották s a püspöki palotát kaszárnyának foglalták le. A katedrálist erődnek rendezték be és tornyába négy gépfegyvert helyeztek el. A nemzeti hadsereg bevonulásakor a templom belsejében tizenhat, már oszlásnak indult holttestet találtak. Négy közülük a bejáratnál, a szenteltvíztartónál feküdt.

Az összes templomokat a Soledad-templom kivételével kifosztották. A Concepcion-templomban négyöt papot a falhoz állítottak és barbár módra felkoncolták őket. Szerencsére a további gyilkolásokat, így a

jobboldaliak tervbevett lemészárlását a vörös hóhérok a nemzetiek bevonulása miatt már nem tudták végrehajtani.[1]

A TEMETŐ BORZALMAI

Spanyolország városai közül, melyek a vörös barbárság által a legtöbbet szenvedtek, Lora del Rio (Sevilla tartomány) áll az első helyen. Nemcsak annyiban, hogy az áldozatok száma viszonylagosan igen magas, hanem azért is, mert a vörösök itt különös kegyetlenséggel dolgoztak.

A kommunizmust július 23-án hirdették ki. A jelentős eseményt azzal ünnepelték meg, hogy az összes templomokat felgyujtották és a város közszeretetben álló két papját, Don Francisco Arias Rivas esperest és Don Juan Coca szentszéki jegyzőt meggyilkolták. Lora del Rio város védszentjének, az egész vidéken nagy tiszteletnek örvendő Setefilláról nevezett Miasszonyunk kegyképét is összetörték. A polgárőrség parancsnokát, Martin Calerot a Városház-térre hurcolták és ott agyonlőtték. Hulláján tizennyolc lőtt sebet találtak.

Még sokat lemészároltak a lakosság közül. Nem is lehet megmondani, miért. Csak puszta vérszomjból és állati kegyetlenségből ölték le őket a vörösök. És nem elégedtek meg, hogy áldozataikat egyszerűen leöljék; hanem előbb a legválogatottabb kegyetlenkedéssel, a legelképzelhetetlenebb módon megkínozták őket.

Egy reggelen a foglyokat felrakták teherautókra és a temetőbe vitték. Ott először arra kényszerítették őket, hogy nagy tömegsírt ássanak maguknak. Mikor az készen volt, a vörösök a sír szélére felállított emberekre lőttek; de szándékosan nem fejükre és mellükre céloztak, nehogy mindjárt meghaljanak, hanem a lábai-

[1] Don Manuel de Juan Rodriguez közleménye, Badajozból, a „Falange Española" tagja.

kat vették célba. A szerencsétlenek majdnem kivétel nélkül élve hullottak a hátuk megett tátongó nyitott sírba! Mire a vörösök földet szórtak a nyöszörgő, jajveszékelő, vérében fetrengő élő hústömegre és eltávoztak.

Szemtanúk, akik a kivégzés után felkeresték a tömegsírt, egybehangzóan állítják, hogy az eltemetettek jórésze élve került a sírba és hiába kísérelte meg a menekülést rettenetes helyzetéből. Mindenünnen görcsbe merevedett karok, lábak nyúltak elő a véres föld alól; egyeseknek sikerült fejüket is feldolgozniok, de egész testükkel már képtelenek voltak a felszínre vergődni. Ebben a borzalmas helyzetben érte őket utol a lassú halál.

E vértanúk velőtrázó kesergése, kétségbeesett sírása és halálos hörgése messze elhangzott a környéken. A közeli házak lakóira ez a szívszaggató jajveszékelés oly rettenetes hatással volt, hogy lakásaikból kimenekültek és elfutottak, csakhogy ne kelljen tehetetlenül végighallgatniok embertársaik szenvedését. Az élve eltemetettek segítségére saját életük veszélyeztetése nélkül úgysem siethettek, mert a vörösök őrt állottak a temető környékén.

Volt olyan család is, melyet az utolsó szálig kiirtottak. — Sok családnak mindenegyes férfitagját megölték. De hogy a családtagok kínja ne legyen rövid, egyenként pusztították el őket. Ma elvitték a fiút, holnap a leányt, azután az apát, anyát és így tovább. A vörösök több ízben kényszerítették a család többi tagjait, hogy jelen legyenek a kivégzésen és abban a hiszemben hagyták őket, hogy életben maradhatnak. Csak néhány nap mulva kerültek azután ők is sorra.[1]

[1] D. Eugenio Picon Martin bíró, José Maria Linan, a Falange Espanola vezetőjének és a polgárőrség életben maradt tagjainak bemondása; őket is fogvatartották és kivégzésük arra az éjjelre volt kitűzve, mikor váratlanul bevonultak a felszabadító nemzetiek.

Palma del Rióban a vörös rémuralom július 28-tól augusztus 16-ig tartott. A marxisták ez idő alatt 40 embert gyilkoltak meg; az összes templomokat, kolostorokat és egyházi épületeket részben elpusztították, részben kifosztották; a bankokat és sok magánlakást kiraboltak.

Különösen rémes nap volt augusztus 15-e. Kora reggel harminc becsületes polgár-embert kihurcoltak a temetőbe és ott felállították őket a fal mellé. A vörösök előbb alávaló módon kigúnyolták és leszidták őket, majd vaktában közéjük lőttek. A szerencsétlenek legtöbbje nem halt meg rögtön, csak megsebesült. A gyilkosok a sírásót kényszerítették, hogy öklével verje agyon az élvemaradtakat.

Négy békésen haladó polgárt az utcán lőttek össze. Három holtan zuhant le a járdára, a negyedik azonban, Francisco Munoz Villegas, a közeli házba futott és az ágy alá rejtőzött. A vörös gyilkosok utána szaladtak, megtalálták és addig lőttek rá, míg élet volt benne.

Különösen állatias módon gyilkolták meg az öreg, 62 éves Dona Blanca de Luciat, egy gyógyszerész özvegyét. Egy kommunista nőszemély vezetése alatt álló banda betört a lakásba, az öregasszonyt levetkőztette és borzalmas gúnyt űzött belőle. Majd engedték, hogy felöltözzön és megígérték neki, hogy életben hagyják, ha rögtön még azon éjjel eltávozik a községből és mezítláb a közeli faluba, Penaflorba gyalogol. A szerencsétlen öregasszony belement a feltételekbe és elindult, éjnek idején, mezítláb, ki az utcára. Ám alig tett néhány lépést, lövések dördültek el háta mögött, melyek súlyosan megsebesítették. A vad fickók erre a haldoklót felkapták, követ akasztottak a nyakába és a folyóba dobták.

A vörösök elpusztították Palma del Rio összes templomait és kolostorait is. A szentképeket fejsze-

csapásokkal szétrombolták. Az épen maradt katolikus épületek helyiségeiben a vörös munkatársak számára húskiárusítót és hasonló üzleteket rendeztek be. Az istentiszteleti ruhákat a csőcselék vad örömrivalgása közepette az utcákon égették el. A bankokat mind kirabolták. Jellemző a vörösök vérszomjára, hogy Don Félix Moreno földbirtokos nyáját egyszerűen kihajtották s minden ok nélkül 180 darab szarvasmarhát és 500-nál több disznót leöltek. A levágott állatokat azután a helység utcáin hagyták; az oszlásnak indult állati hullák napokon át veszélyeztették a város közegészségét.

A ferencesek templomában, Caro y Zayas családi sírboltjából eltűnt Carmen Caro Zayas holtteste. A sírkövet széttörték és a hullát így vehették ki a sírból. Mi lett vele, nem lehet megállapítani. Egyesek szerint a koporsóval együtt a vásártéren elégették, mások tudni vélik, hogy a folyóba vetették bele.[1]

VÖRÖS NYOLC NAP

Puente Genilben csak nyolc napig tartott a vörös rémuralom: július 24-től augusztus 1-ig. E rövid idő alatt a vörösök 7 templomot és 28 magánházat gyujtottak fel. Még a szegényházat sem kímélték meg. A vörös hét 154 emberáldozatot is követelt.

A nemzeti csapatok bevonulásának az előestéjén a marxisták még gyorsan tíz embert gyilkoltak le. Köztük volt Cisneros Rull, Ecija főiskolájának professzora. A szemtanú Juan Rubio Zurita beszéli, ki maga is az elfogottak között volt és szinte csak csodának köszönheti megmenekülését, hogy a vörös hóhérok a megelőző napokban többször a börtön udvarára hurcolták a professzort két másik társával együtt, és mindannyiszor

[1] Palma del Rio mostani polgármestere, Don Angel Martin Diaz, valamint Juan Rodriguez és Don Manuel Hidalgo vallomása.

kijelentették nekik, hogy most rögtön meg kell halniok. Miután félholtra verték őket, visszavezették a fogházba. Csak napokon át tartó hosszú kínzás után végeztek velük.

Különös eldurvultság nyilvánul meg Baena Castellano földmíves meggyilkolásában. Őt a két vörös Herrérias-testvér bárdcsapásokkal gyilkolta meg. A hullát azután feldarabolta s a házban talált kofferekbe rakta. Mitsem sejtő testvére hazamenet ott találta a kofferekben a feldarabolt hullát.[1]

Egy öreg házaspárt, Francisco Ortega Montilot és feleségét lakásukban székhez kötözték, gazolinnal leöntötték, majd rájuk gyujtották a házat. A két hetvenéves öreg élve égett el a lángok között.[2]

A vörösök Florio Lucéna munkást előbb megsebesítették, azután egyik lábát teherautóhoz kötözték. A kocsi megindult s a kövezeten halálrahurcolta a szerencsétlent. A vörös fickók mindenütt az autó nyomában szaladtak és szadista üvöltéssel kísérték áldozatuk halálvergődését.[3]

A polgárőrség egyik tagját, Manuel Martin Lopezt bárdcsapásokkal mészárolták le. Azután fejét levágták, kardra tűzték és diadalmenetben körülhordozták a helységben. Ocánát, Puenta Genil polgárőrségének parancsnokát szintén bárddal ütötték le, majd testét hosszában felnyitották.[4]

Legtöbb áldozatot a „paseito", a „kis séta" követelt. Így nevezték el a halálraítélt körülvezetését a városban; közben egyes utcaszögletre 16—18 éves suhancok álltak fel, akiknek az volt a feladatuk, hogy az előttük elhaladóra lőjenek. A „kis séta" egy hét alatt 150 ember halálát okozta.

A vörösök itt Puenta Genilben különös dühvel

[1] Az igazságért szavatol José Garcia Diego Bailon, Puente Genil-i lakos.

[2] Ugyanannak a szemtanúnak vallomása.

[3] Federico Valentin Gimenez nyomdász tanúsága, aki az egész jelenetet saját szemével látta.

[4] Luis Sicilia Lopez tanúsága.

rombolták szét a templomokat. Lelkiismeretesen gondoskodtak arról, hogy egyetlenegy szentkép se maradjon épségben. A „Virgén Purisima" fejével futballt játszottak.[1]

VÉR ÉS PUSZTULÁS

A marxisták Constantinában húsz napig uralkodtak. Ez idő alatt az összes templomokat és kolostorokat elpusztították. A plébániatemplom annak a híres Juan de Herreranak műve volt, aki az Escorialt is építette. De a vörös vandálok ezzel nem törődtek és a templomot a benne felhalmozott műkincsekkel együtt teljesen megsemmisítették. A plébánost legyilkolták; azt az asszonyt, aki épp akkor a templomban imádkozott, a helyszínen megölték.

Százötven ember esett itt áldozatul a vörösök dühének. Ezt a számot sokáig nem lehetett pontosan megállapítani, mert hetekig került elő, hol innen, hol onnan egy-egy borzalmasan megcsonkított hulla. Több kútból halásztak ki hullákat. Az áldozatokat élve hajították a kutakba, dinamitpatront dobáltak utánuk, melyek azután darabokra szaggatták a szerencsétleneket.

A temetőben itt is borzalmas gyilkolások folytak le.[2]

AMIRÓL A BÖRTÖNUDVAR MESÉL

Különösen raffinált kegyetlenség jellemzi az Aznalcollarban elkövetett gyilkosságokat.

A vörösök július 13-án kezdték meg a város lakóinak önkényes összefogdosását és bebörtönzését. A foglyokat többször halállal fenyegették meg. Július 16-án a fenyegetést végre be is váltották. Az iskola

[1] Juan Rubio Zurita és az előbb megnevezettek tanúsága.
[2] Jose Hira del Alma községi tanácselnök és Jose Castello Alvares hadnagy jelentése.

ajtaja elé, amely mögött a foglyok elzárva voltak, bombákat dobáltak. Szándékuk nyilván az volt, hogy ezek rémületükben a hátsó kis udvarba fussanak. A szomszédos háztetőkre felállított gépfegyverek erre kattogni kezdtek és a golyók végigseperték a kis udvart. Rémületes jelenetek játszódtak le ott most. A foglyok, mikor észrevették, hogy kelepcébe kerültek, fejvesztetten futkosni kezdtek ide és oda, míg mind egy szálig el nem hulltak a gyilkos golyózápor alatt.

Napok multán, mikor a felszabadító csapatok bevonultak, még nem egy jel tanúskodott a kegyetlenül megölt áldozatok utolsó perceinek borzalmáról. Az udvar mellékhelyiségének mennyezetén több helyen emberi hajcafatok lógtak: a szerencsétlenek, mikor a gépfegyvergolyók közéjük bevágódtak, eszeveszett félelmükben oly magasra ugráltak, hogy fejüket a mennyezetbe verték. Az egyik félelmében eszét vesztve kabátját feszítette ki a golyózápor ellen. Tizennyolc lyukat találtak rajta.

Az aznalcollari plébániatemplomot, a spanyol renaissance gyönyörű műremekét dinamittal a levegőbe röpítették és teljesen a tűz martaléka lett. A művészettörténetileg jelentős faragványok és képek, köztük Valdés Leál híres képei szintén elpusztultak. A nemzeti csapatok bevonulása előtt a városháza értékes levéltárát is elégették.[1]

A VÖRÖSÖK HÁLÁJA

A vörös uralom Utreraban csak hét napig tartott. De a marxisták ez idő alatt is „alapos munkát" végeztek. Felgyujtották a templomokat, a szalézi gimnáziumot és számos magánházat. Csak tizenhét embert

[1] Julian Casans Piedra elbeszélése alapján, aki az említett iskola mellett lakott és akinek egyik fia a rettenetes mészárlás áldozatai között van; a többi adat Francisco Lopez de Rosastól, Villaverde del Rio-i lakostól és Nicasio Sanchez Marquez és Julian Garcia Lopeztől, aznalcollari lakosoktól származik.

gyilkoltak meg ugyan, de ezeket különös kegyetlenkedésekkel!

A vörösök szemében különösen Cristobal Romero Martel és családja volt szálka. A család közismert volt vallásosságáról és jótékonyságáról. A község számtalan szegényét részesítette állandó segélyezésben. És épp ezek a szegények voltak azok, akik jótevőiket legyilkolták!

A család kálváriája azzal kezdődött, hogy a vörösök a szomszédos házak balkonjairól és ablakaiból többször puskatűz alá fogták a házat. Négy álló napig tartott ez az ostrom. A megszállók szándékosan húzták az időt, hogy a ház lakói annál több kínt álljanak ki. A negyedik napon azután csóvát vetettek a házra, fejszével betörték az ajtókat és behatoltak a lakásba. A vörös banda tomboló dühében előbb a bútorzatot aprította darabokra, amit természetesen az egész családnak végig kellett néznie.

Mikor ezzel elkészültek, a vörös legények vad hajszában egyik szobából a másikba kergették a lakókat, míg végre a balkonra szorították ki őket. Itt gyilkolták le a legkegyetlenebb vadsággal a ház urát és két fiát, felesége és a két fiú jegyese előtt. Az asszonyok könyörgése és rimánkodása irgalomért mitsem használt. Mikor látták, hogy hiába minden könyörgés, testükkel akarták megvédeni hitveseiket és rájuk kapaszkodtak. — A vörösök sortűzzel feleltek. A két fiú rögtön holtan rogyott össze, míg az öreg Romero súlyosan megsebesülve zuhant a földre. Fejét felhasították a golyók, szeme kilógott gödréből, arcát teljesen elektelenítették az erősen vérző sebek. Mikor a hóhérok látták, hogy áldozatuk még él, a szintén megsebesült feleségét lerángatták róla és husángokkal meg fejszecsapásokkal agyonverték azt a férfiút, aki az egész község jótevője volt. A vörösök erre elvonultak, de előbb a házat több oldalon felgyujtották, mely teljesen a lángok martaléka lett. Jellemző, hogy a vad bandának egyik tagja egy tizenkétéves kölyök volt: ez buzgólkodott legjobban az embertelen munkában.

Tizenkét jómódú polgárra hasonlóan borzalmas sors várt. Több napon át a városháza egy kis kamrájában sínylődtek, ahol olyan szűken voltak összeszorulva, hogy szinte megmozdulni sem tudtak. Közben óránkint hallaniok kellett a vörösök fenyegetését, hogy készüljenek, mert életük vége elérkezett.

A fenyegetést egyszer azután valóra is váltották. A kamra ajtaja felcsapódott és a vörösök gépfegyverrel vad lövöldözésbe kezdtek. Ám a tüzelés nem sokáig tartott. Az ajtó újra bezárult és a sebesültek a holtakkal magukra maradtak. Kisvártatva újra felnyílt az ajtó és az előbbi jelenet megismétlődött. A vörösök a harmadik lövöldözés után azt hitték, hogy nem lehet többé már élet az összezsúfolt véres hústömegben, és eltávoztak. De tévedtek. A bezártak közül csak hatan haltak meg, a többiek elrejtőztek társaik élettelen, véres tetemei alatt és mozdulatlanul, lélekzetvisszafojtva, halottnak tetették magukat. Igy találta meg őket az időközben bevonuló nemzeti csapat.[1]

A BAENAI RÉMNAPOK

A vörös uralom idején Baenában nem kevesebb mint kilencvenegy gyilkosság történt. Némelyek közülük különös kegyetlenségükkel tűnnek ki. Feltűnő, hogy tizenegy 70 éven felüli öreg is volt a meggyilkoltak között, közülük hárman már a 80 évet is betöltötték.

Bartolomé Carillo Fernandez lelkészt előbb megsebesítették, azután élve elégették. Paptársát, Contreras Levát hóhérai nyakán sebesítették meg, majd lábát fejszecsapásokkal zúzták szét. A sekrestyést, Fernandez Aguilerá-t, egyszerűen agyonlőtték; a kolostor két hű szolgájának, Antonia Pavon Galisteo és Carmen Contréras Floresnek szemébe érmeket szegeztek bele. Maria Pérez Jimenez 28 éves fiatalasszonyt ágyában gyilkolták meg, mikor éppen világra hozta gyermekét. José

[1] Az élve megszabadultak tanúvallomása nyomán.

Gau Roldan ügyészt lábainál fogva felakasztották és fejszecsapásokkal agyonverték. Kollégájának, Diego de la Moneda Friasnak mellét és fejét fejszével zúzták szét. Juan Casani Soler írnokot kötéllel becstelenül megcsonkították. A 75 éves Rafael Alcala-Buelgat ledobták a balkonról és élő tetemét elégették. Sőt két kisgyermek, a hétéves Manuel Cubillo Pérez és hároméves kis testvérkéje, Rafael sem talált kegyelemre; a vörösök mindkettőjüket kötelekkel agyonverték.[1]

AKIKET ÉLVE ÉGETTEK EL . . .

A vörösök La Campanaban azzal kezdték uralmukat, hogy egyes polgárokat önkényesen letartóztattak, házkutatásokat tartottak stb. és igyekeztek a lakosságot mindenféleképen megfélemlíteni.

A börtönökben ezalatt állandóan kínozták a foglyokat, de egyelőre egyet sem gyilkoltak le. Augusztus 2-án a nemzetiek közeledtére a vörösök dühe fellángolt és vért kívánt. A banda hangadója Concepcion Velarde Caraballo kommunista nő volt. Ez a vérszomjas bestia eszelte ki azt az ördögi tervet, hogy a foglyokat elevenen égessék el, mielőtt a nemzetiek bevonulnak. A terv szíves fogadtatásra talált. A fogházat felöntözték gazolinnal, a foglyokat megsebesítették, de csak annyira, hogy meg ne haljanak, azután a gazolinba tűzcsóvát vetettek.

A bevonuló nemzeti csapatok egyenesen az égő börtön elé vonultak, hogy a bezárt embereket kiszabadítsák. Szemeik előtt rémes látvány tárult fel: a fogház udvarán szanaszét hevertek a félig elégett emberek. Többen még nem haltak meg, hanem mint a férgek vonaglottak és nyöszörögtek rettenetes kínjaikban.

A marxisták e közben Lora del Rio felé menekültek. A falvakon átvonulva felszedték az otthon-

[1] Rafael de las Morenas, Baena mostani polgármesterének tanúsága.

maradt asszonynépet és öregeket, és mint valami marhacsordát, maguk előtt hajtották őket. A gyenge öregek és gyermekek közül sokan az úton lelték halálukat: kimerülve a megerőltető menettől összeestek és magukra hagyatva, az útszélen nyomorultul elpusztultak.[1]

KIIRTOTT CSALÁDOK

105 gyilkosság igen sok olyan kis községben mint Posadas, és a vörösök ezt a rekordot is felállították. Egész sor jó katolikus családot irtottak ki: sokszor egy családtagot sem hagytak életben. A tizenhéttagú Ramos-családból csak egyetlenegy maradt meg élve.

A vörösök számos házat is kifosztottak. Sok asszonyt elhurcoltak és megbecstelenítettek. Palacios Duran kisleányának és sok más asszonynak holttestét, kiknek személyazonosságát már nem is lehetett megállapítani, mély kutakban találták meg; mindenegyes hulla borzalmas sebeket hordott magán.

A vörös bestiák tisztességes családokból származó leányokat és asszonyokat pisztollyal fenyegettek meg, majd az állati hordák vad rőheje közepette nyilvánosan, többször egymásután megbecstelenítették. Sok leány, akit a vörösök raboltak el, mindmáig nem került elő.

A legyilkoltak közül a legtöbben az utcán szenvedték el a halált; tőr vagy fejszecsapás oltotta ki életüket.

A nemzeti csapatok közeledtére a vörösök a megmaradt lakosságot maguk előtt hajtva vonultak ki a városból. Aki nem akart engedelmeskedni, azt a helyszínen agyonlőtték. A bevonult nemzetiek csak egyetlenegy öregasszonyt találtak a kis városkában: ez is megőrült a kiállt rémségek hatása alatt.[2]

[1] Leal Martin-testvérek, a fogház udvarán történt tömeges kivégzés szemtanúinak bemondása alapján.

[2] Manuel Ramos Franco, Jose Benarides Camacho és Posadas több lakójának tanúsága.

Moguer nagyszerű műkincsei nincsenek meg többé. A vörös barbárság elpusztította őket. A templomok és kolostorok földig leégtek. A Santa Maria de la Granada-templomból csak az üszkös falak merednek az égnek. Martinez Montanes fafaragványai és Murillo és Valdés Leál világhírű festményei megsemmisültek, a gyönyörű orgona tönkre ment.

A csodásan szép Santa Clara-kolostor, melyet Spanyolország egyik legtökéletesebb gót építészeti remekének és Andaluzia legszebb kolostorának tartottak, szintén romokban hever. A szentély stallumait, Spanyolország leggazdagabb és legnagyszerűbb fafaragászati remekét, mely valószínűleg a templomosok kapitulumának terméből került ide, a vörösök előre kieszelt tervvel pusztították el. Egy XV. századbeli Diptychon, valóságos remekmű és felbecsülhetetlen értékű műkincs, szintén a lángok martaléka lett.

A vörösök meggyilkolták Don Luis Hernandez Pinzon alezredest is, annak a Pinzonnak késő leszármazottját, aki testvérével Kolombust amerikai felfedező útján elkísérte. Előbb a Hernandez Pinzon-úti lakásában keresték. Az alezredest már nem találták ott, így csak a házát gyujtották fel. Hosszas keresés után a vörösök a Reyes-Catolicos-úton egy házban mégis reá akadtak két nővérének a társaságában, és felszólították, hogy kövesse őket, nem lesz semmi bántódása. De alig tettek pár lépést, lövések dördültek el s az alezredes golyótól találva holtan rogyott össze. Egyik nővére a borzalomtól megőrült.[1]

[1] Don Manuel Burgos y Mazo, volt miniszter, Moguer-i lakos tanúsága.

Malaga tartományban különös vadsággal pusztított a vörös terror. Ronda, ahol a marxisták két hónap leforgása alatt hatszáz embert gyilkoltak halomra, nem valami egyedülálló eset!

Két hónapon át tombolt itt a vörös rémuralom. Egyetlen éjjel sem múlt el a nélkül, hogy ezeknek a vadállatoknak vérszomja ne követelt volna egy vagy több áldozatot. A lakosok arcáról még ma is lerí ama napoknak átélt borzalma. A szemekben benne ül a rémület, melyet szavakkal kifejezni nem is lehet.

Július 18-án kezdett el a vérözön folyni. Ezen az estén Francisco Ruiz Pérez és két szalézi atya nyitotta meg az áldozatok hosszú sorát.

Néhány napra rá ötven ember tűnt el egyszerre: a hóhérok, úgy látszik, megrészegültek a vértől. Ettől kezdve minden éjjel 12 és 1 óra között megjelentek a börtönökben és 13 foglyot mindig magukkal vittek. Kis teherautóra rakták fel őket, — az autót jelentőségteljesen Draculának nevezték el — s azután a város szélére hajtottak ki, hol legyilkolták a foglyokat.

Már Malaga város kormányzója is megsokalta a marxista hóhérok telhetetlen vérszomját. Azért elejét akarta venni a további öldöklésnek és kiadta a rendeletet, hogy a foglyokat szállítsák be mindig Malagába. A rondai vörösök erre megraktak két-három teherautót foglyokkal és Malagába irányították. De ez volt az utolsó szállítmány! Fogoly maradt így még bőven és ők gyilkolhattak tovább. Sőt útközben még ezekből a Malagába elindított foglyokból is legyilkoltak hármat. Alighogy az autó kiért a városból, lerángatták a kocsiról Sandoza és Gutiérrez túszokat, felállították az útszélre és lepuffantották őket. A két holttestet azután lelocsolták gazolinnal és meggyujtották. S mindezt az autó utasainak végig kellett nézniök! De alig mentek tovább, az autó újra megállt és egy új áldozat került sorra:

Anna Villegas fiatal leány, kinek testvére a nemzeti Falangeban volt.

A marxista elvtársak legtöbbször zsebükre is gondoltak. A szabadulás reményével magas pénzösszegeket csaltak ki kétségbeesett foglyaiktól.

Ronda község a vörösök vérszomjának nem is volt elég. A környékben is rendeztek büntető expedíciókat. Egy alkalommal Hierbabuena-majorba rándultak ki lóháton; a tulajdonost, Don Juan Berrocalt könyökénél fogva összekötözték, a kötelet lovaikhoz csatolták és aztán hajrá, gyors ügetésben visszalovagoltak Rondába. A bevonulás látványa még a köveket is részvétre lágyíthatta volna, csak a vörösök szívét nem tudta megindítani. A szerencsétlen ember szemei a kimerüléstől és az erőlködéstől szinte kiestek már, arca felpuffadt, nyelve kilógott. Ilyen állapotban hurcolták körül az egész községben a csőcselék gúnyos örömrivalgása között, míg végre egy golyó megszabadította borzalmas szenvedésétől.

Juan Carrillo Diazt házából kergették ki. Fia esdekelve könyörgött kíméletért: atyja nyakába csimpaszkodott és úgy rimánkodott. A vörösök mindkettőt lelőtték. Hasonlóképen gyilkolták meg Diego Riverot és fiát.

A meggyilkoltak lakásait a marxista alakulat katonái rögtön lefoglalták maguknak.

A Socorra-templom tövig égett. Ugyanúgy leégett a kármelita templom egy része is; a többi templomot kirabolták és az összes műtárgyakat a berendezéssel együtt elégették.[1]

TIVORNYA A TEMPLOM ELŐTT

Július 20-án két teherautó anarchista robogott be Barcelónából Tossa de Marba. Első útjuk a plébániára veze-

[1] José Ruiz Peralta városi tanácsnok és Gregorio Vellido tanúsága.

tett. Kis idő mulva újra megjelentek az ajtóban: magukkal hozták a plébánost és a káplánt; azután lerángatták róluk összes ruháikat s így meztelenül felállították őket a templom elé.

S ezzel megkezdődött a templom kifosztása. A kelyhek, a szentségmutatók, a miseruhák, keresztek és képek egymásután kerültek elő, s a megvadult banda azzal rögtön körmenetet rendezett. A körmenet után a korcsmából bort hoztak és a kelyhekkel vad tivornyát ültek a templom előtt. Mikor ennek is vége volt, meggyujtották a templomot. A plébánost és a káplánt is kényszerítették, hogy vegyenek részt az Isten házának felgyujtásában; különben bedobták volna őket a tűzbe. Az öreg plébános nem bírta soká: a kimerültségtől és a kiállt izgalmaktól ájultan esett össze.

A polgármester, aki az egész jelenetnek szemtanúja volt, közvetíteni próbált; legalább várjanak addig, míg az öregember újra magához tér, kérlelte. A vörösök a polgármesternek ezt a kérését teljesítették is. Közben azonban az egész társaság annyira lerészegedett, hogy csakhamar a földön hevert. Mikor az öreg pap ájulásából magához tért, az elvtársak szerencsére már nem voltak többé „akcióképesek". Így a jó falusiak gyorsan felöltöztették öreg papjukat és a szomszéd községbe vitték. A káplánt azonban hiába keresték: eltűnt. Mint később kitudódott, a kiállt borzalmak elvették eszét, megőrült és napokig bolyongott ruha nélkül a hegyek vadonjaiban.[1]

EMBERBŐRBE BÚJT VADÁLLATOK

Siguenza püspökét, a hetvenéves, tiszteletreméltó főpásztort a vörösök levetkőztették és így teljesen ruha nélkül körülvezették a városon. Körülötte utcalányok táncoltak és adták meg a kíséretet.

Naval-Peralban a vörösök a plébánost lefejezték,

[1] René Pernoud, „Intransigeant" 1936 nov. 30.

a hívőket pedig arra kényszerítették, hogy a vértanú testét lábbal tiporják meg.

Naval del Marquaban az egyik papnak kiszúrták szemeit; Cebrerosban már találékonyabbak voltak a vörösök: a papot belemártogatták egy forróvízzel telt üstbe, míg el nem pusztult lassú kínjai között.

Alfarzoban (Navarra) minden fegyverképes férfi és fiatalember a nemzetiekkel a frontra vonult, hogy a vörösök ellen harcoljon. Távollétükben kommunista bandák megszállták a várost, hogy bosszút álljanak. Az otthonmaradt asszonyokon és lányokon tömegesen erőszakot követtek el, azután megcsonkították mellüket és megölték őket.

Fregenelben a jobbmódú gazdáknak levágták a fülét. Somosierranál egy elfogott fallangistát leöntöttek benzinnel, egy földbe szúrt kardhoz kötötték és meggyujtották. A marxisták közben üvöltve körültáncolták az égő fáklyát.[1]

„NOCHE APOCALIPTICA! . . ."

(Kéthónapi vörös fogságból sikerült Páter Francisco Garcia Alonso jezsuita atyának megmenekülnie. Könyvéből: „Mis dos meses de prision en Malaga" vesszük a következő részleteket.)

Augusztus 22-én 11 órakor először intéztek a nemzetiek légitámadást a város ellen. A bombák célpontja a Campsa melletti lőszerraktárak voltak. Úgy látszik, a bombák célba találtak, mert csakhamar hatalmas füstgomolyagokat láttunk ebből az irányból felszállni. De ezzel a mi keresztútunk is megkezdődött. Mindenegyes bombázás után megjelentek börtönünkben a vörös milicisták, hogy megtorlásul bizonyos számú áldozatot szemeljenek ki maguknak. Tizenkét órakor ki kellett vonulnunk a börtön udvarára és azután felolvasták előttünk azok neveit, akiknek elő kellett lépni a kivégzésre . . .

[1] André Salmon, Petit Parisien 36. aug. 12.

Célbalőnek a vörös legények a Madrid melletti Jézus Szive-szoborra Photo Ass. Press.

Ami az emlékműből maradt Scherl Bilderdienst.

Papok holttestei hevernek a fogház előtt . . .

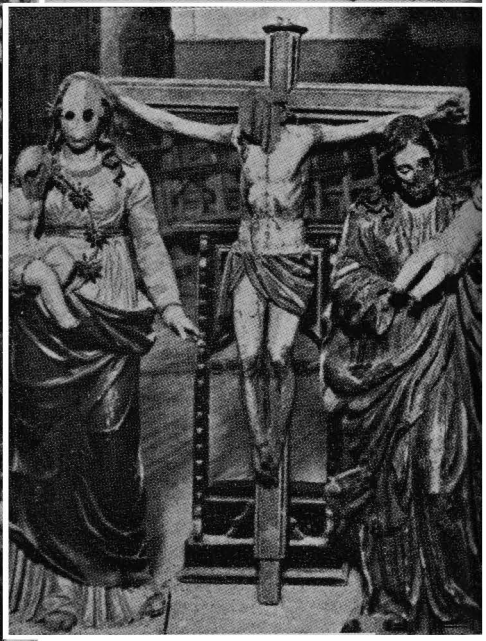

Megcsonkított szobrok és kereszt

Fején gúnyföveg, ruháján a vörös szakszervezet kezdőbetűi — nem jut-e eszünkbe a praetoriumi jelenet, ahol a római katonák gúnyt űztek a Megváltóból?

Augusztus 30-án repülőgépeink újra bombázták a várost. Mily éjtszaka várt akkor megint reánk! Azt hiszem, a legborzalmasabb, melyet valaha megérhetek. Két órakor éjfél után zajosan kinyílnak az ajtók. A rohamgárda és a milícia előre tartott fegyverrel nyomul be. Felszólítanak, hogy csendben, felnyujtott kezekkel álljunk sorba. Közben Don Nicolas Monteronak, a katedrális káplánjának, ki mellettem aludt, feloldozást adok; ő is feloldoz engem. A sor előtt ellépnek a vörös katonák és kijelölik az áldozatokat a hóhér számára.

Ezen az éjjelen hetvenen haltak meg a börtönben, ötven más áldozattal együtt, akiket a városból hoztak. A mieink közül az első egy szalézi segítő testvér, D. Tomas volt; két másik szalézi atya követte őt: Don Vicente, a San Bartolomé kollégium prefektusa és Don Félix, ugyanannak a kolostornak lelki igazgatója.

De ennyi áldozat még mindig nem volt elég a milicistáknak. Ez éjjel még többször belátogattak hozzánk és újabb áldozatokat kerestek. Így halt meg még Don Enrique Vidaurreta, Malaga szemináriumának igazgatója, egy ferences páter Coinból és Marbella esperese, Don José Vera Medialdea. Ez utóbbi atyjával, anyjával és nővérével volt elfogva. Mikor az egyik vörös őr megpillantotta őt, rögtön hozzálépett.

— Emlékszel még, — kérdezte — két évvel ezelőtt te miattad büntettek meg! Most meglakolsz érte.

A pap ráismert. Ez volt az a kommunista, ki pár évvel ezelőtt merényletet követett el ellene. „Büntetése" akkor az volt, hogy kiutasították a városból.

A temető lelkésze is a halálraítéltek közé került. Mialatt a harisnyáit húzta, titokban, hogy a vörösök meg ne hallják, a feloldozást kérte tőlem. Utána sorrakerültek a következők: Dona José Ortage Blanco, Don José Gil Pineda, Don Cristobal Reguera, Don Antonia Nunez és sokan mások. A halálra kijelöltek között volt a szalézi kolostor egyik szolgája is. Mikor Tomas szalézi segítőtestvér ezt észrevette, éppen az ajtóban állt, hogy a kivégzés helyére menjen; visszafordult és

arra kérte a marxistákat, kegyelmezzenek meg a szerencsétlennek, hiszen ő nem volt szerzetes, csak a kolostor szolgája. Kérését teljesítették is.

Nemsokára egyik fiatal szalézi páter következett. Mikor éppen el akarta hagyni a termet, figyelmeztették, húzzon másik nadrágot, mert ami rajta van, rövid. Nem tudom, miért szükséges pont hosszú nadrág ahhoz, hogy az embert éjfélkor meggyilkolhassák. A páter engedelmesen visszajött és nadrágot cserélt. Közben az ajtón bekiabáltak, hogy maradjon, mert a teherautó megtelt . . . A páter megmenekült; egy élet, melyet a nadrág mentett meg!

Ez éjjel több órán át hallottuk a fegyver ropogását a közeli temetőből. Ekkor halt meg a térparancsnok is. Éppen betegen feküdt ágyában, mikor érte jöttek. Két milicistára támaszkodva ment ki a vesztőhelyre . . .

Másnap reggel észrevettük, hogy öt fogolytársunk megőrült.

Egy nappal később új légitámadás jött Malaga fölé. Több mint ezer bosszút lihegő vörös rohamozta meg ez éjjel börtönünket. 120-an vesztették el akkor életüket. Ez éjtszaka az utolsó papot is meggyilkolták . . .

FEKETE LISTÁK

Ha a nemzetiek fegyvert nem fognak, az összes spanyol városokban nemsokára a legvéresebb öldöklésekre került volna a sor. Erről tanúskodnak a fekete listák, melyeket minden jelentékenyebb városban felállítottak. Ezekre kerültek azoknak a nevei, akiket a szovjetnek július végére tervezett kikiáltása után a vérszomjas vörösök hóhér kezére adtak volna. Szemelvényül álljon itt néhány fekete lista.

Los Arcosban (Navarra) a fekete lista 120 nevet tartalmazott; mindenegyes név után ott állt a hóhér neve és a hely, ahol a kivégzést végre kellett volna

hajtani. A plébánost és a polgármestert őszvérek hurcolták volna a falun keresztül, pontosan azokon az utcákon, ahol a körmenetek szoktak elhaladni. A kegyetlen út végén a kivégzés az összegyűlt tömeg előtt történt volna meg. A fekete listára került asszonyok Mária-mennybemenetele előestéjén szintén a néptömeg jelenlétében a vásártéren haltak volna máglyahalált. A jó apácák számára a vörösök még kegyetlenebb halálnemet gondoltak ki. (Don Agapito Martinez Roncesvallesi kanonok levele 1936 aug. 9-ről.)

Valladolidban a fekete listát Citoler fogorvosnál találták meg; 10,000 nevet tartalmaz! A halálnemek elképzelhetetlenül borzalmasak. A guillotint a Népházban (Casa del Pueblo) már fel is állították. (B. Antonio F. Cid levele Valladolidból, 1936 júl. 27.)

A Vittoriában talált fekete listáról megtudjuk, hogy a marxisták 1936 júl. 31-re 600 család meggyilkolását vették tervbe; ezenkívül az összes papokat és szerzeteseket is megölték volna. (Senora de Pinedo levele.)

Villaban nevű községben egy vallásosságáról ismert úriembert a következő módon akartak legyilkolni: előbb megásatták volna vele a sírját; azután arra kényszerítették volna, hogy ölje meg a plébánosát; majd vele is végeztek volna. (Közli Donna Marzellina Santisteban.)

Arraveloban (Avila tartomány) 400 ember volt halálra ítélve; természetesen az illető családok gyermekei sem találtak volna kíméletre. (Dona Dolores Ayucar levele 1936 aug. 8-ról.)

De a fekete listákon kívül a legtöbb helyen megtalálták a gyilkossághoz szükséges eszközöket is: így el voltak készítve a különböző fejszék a test feldarabolására; a szögek minden elképzelhető nagyságban az áldozatok átfúrására; a kötelek és korbácsok és egyéb kínzó szerszámok. Még bacilluskészítményeket is tartottak készletben, hogy ezzel oltsák be áldozataikat. Különösen veszettség-bacilluskészítményeket akartak nagy számban felhasználni.

Igaza volt tehát Mola tábornoknak, mikor még a mult év augusztusában azt mondta: *„Ha nem keltünk volna fel idején, a világtörténelem a legvéresebb forradalmat élte volna meg.* Spanyolország eltűnt volna a szabad államok térképéről, és az történt volna egész Spanyolországban az 1936 július 29-re tervezett vörös forradalom után, ami pusztítás és gyilkolás történt azokon a területeken, ahol a vörösök még meg tudták vetni lábukat." (Beszéd a burgosi rádióban, 1936 aug. 15.)

VÉRTANÚ HŐSÖK

Vértanúk vére pirosra festi a spanyol földet. Férfiak és nők, öregek és gyermekek, papok és világiak ezren és ezren haltak meg Krisztus nevével ajkukon; meghaltak azért, mert hittek Istenben; mert egyetlen bűnük az volt, hogy katolikusok voltak! Toledo bíboros érseke büszkén vallhatta az őt meginterjúvoló ujságírók előtt: „A papságban még eddig nem történt aposztázia, ellenben a hősiességnek oly példáival találkozunk, mely csodálkozásba ejtené a világot, ha tudomást szerezne róluk."

A vértanúk hősiességének csak néhány példáját ragadhatjuk itt ki a számtalan sok eset közül.

Pablo de Segur plébánosa az egész község, sőt a helyi forradalmi bizottság nagyrabecsülésének és szeretetének örvendett. Egy napon idegen forradalmi bizottság halálra ítélte. Mikor a halálos ítélet a lakosság tudomására jutott, hatalmas tömeg gyűlt össze és papjuk szabadonbocsátását követelte. A hősies lelkű plébános magára öltötte papi ruháját és arra kérte a híveket, hagyják őt Krisztushoz menni. Így halt meg nyugodtan, Krisztusáért.

•

Egy másik papot, ki súlyos betegen feküdt lakásán, szintén a forradalmi bizottság elé idéztek. A kihallgatás alatt a hitvallónak csak egy szava volt: „Éljen Krisztus Király", és azután meghalt, mint igazi vértanú.

•

Szemtanúk beszélik, hogy Toledo prépostja, Palo Benito prelátus, mint a forradalomnak első vértanúja halt meg augusztus 11-én. A katedrális orgonistájával, Don Félix Ganz de Ibarraval fogták el. Tizenkétnapos rettenetes bebörtönzés után 60 más fogolytársával, jórészt tekintélyes toledói polgárokkal, lőtték agyon, éjjel a zsinagóga előtti téren. Utolsó szavai ezek voltak: „Éljen Krisztus Király! Éljen Spanyolország!"

*

Egy szalézi páter Trinidádban, aki egész életét szegény gyermekek nevelésének szentelte, a vörösök elől öreg édesanyjánál bújt meg. Álruhája ellenére, az egyik milicista mégis felismerte az utcán és megszólította. Kis feszületet tartott eléje s arcába vigyorgott.

— Hiszel benne? — kérdezte.

— Hiszek!

— Kész vagy érte meghalni?

— Ha kell, minden pillanatban!

De e szavakra már lövés felelt és a hitvalló vérébe rogyott össze. Hulláját a Szent Márk-templom romjai közé dobták.

*

Egy claretinus páter a következő levelet írta rendi elöljáróságának: „A vörösök templomunkat magazinná alakították át s kolostorunk a milicistáknak szolgál ebédlőül. Úgy látszik, hogy rendtestvéreink közül négy menekült meg élve. Vall segítőtestvér, akit a vörösök szakácsnak használnak és még három beteg, akik akkor éppen a kórházban feküdtek. Barbastróban rettenetes dolgok történtek. A püspököt az elsők között gyilkolták meg. Egyes papokat előbb rettenetesen megkínoztak. De mindenekelőtt a mi rendi tanuló testvéreinket, a papnövendékeket kell megemlítenem. Énekelve vonultak ki a vesztőhelyre a nélkül, hogy hóhéraiknak sikerült volna őket elhallgattatni. A vörösök meg is bosszulták magukat rajtuk: holttetemeiket rettenetesen megcsonkítva és szétszaggatva találták

meg. Barcelónában van egy kedves emlékem ezektől a hősöktől. A negyven testvér egy csokoládés papírra írta fel azokat a szándékokat, melyekre halálukat felajánlják. E rövid szavakban csodálatos idealizmus tükröződik és mindenegyes testvérünknek nagy szeretetét árulja el. Arra gondolok, hogy lefényképeztetem ezt a papírdarabot, hogy többi rendházunknak is megküldhessem . . . Barbastrói házunk tagjai közül ötvenötöt gyilkoltak meg, köztük a negyven fiatal rendtársunkat, szerzetünk reménységét . . . Legyen áldott az Isten érte!"

*

Egy fiatal kármelita páter, Josef Gonzales a hősi halálnak megható példáját adta. Szemtanúk közlik, hogy a vörösök a még nem is harmincéves pátert Cordoba vidékén fogták el, rögtön a kommunista forrongás elején. Onnan a Pueblo Nuevo del Terrible nevű bányaváros-negyedbe vezették. A bevonulókat a lakosság kitörő gyűlölködéssel és szitkokkal fogadta. Mikor megérkeztek, a pátert úgy rángatták le a kocsiról, mert a keze össze volt kötözve. Azután egy marxista bizottság elé állították, hol kihallgatására került a sor.

— Szerzetes vagy? — ez volt az első kérdés.

— Igen, pap vagyok és szerzetes; nem látjátok ezt már ruhámról is? — volt a bátor válasz.

— Kiáltsd: Éljen a kommunizmus! — és megmentetted életedet.

— Én csak Krisztust, a Királyt éltethetem.

Rá akarják beszélni, fenyegetik. De a páter mindig csak azt feleli: Éljen Krisztus Király!

Erre levezették a térre és fegyveres kommunisták elé állították. A parancsnok még egy kísérletet tett. „Éltesd a kommunizmust és szabad vagy." A hős páter feleletül letérdelt, keresztalakban kitárta karjait és jól hallhatóan kiáltott: „Viva Christo Rey. Éljen Krisztus Király." E szavakra sortűz dörrent és a vértanú holtan rogyott össze.

Páter Tena éppen Aznagában tartózkodott rokonainál, hogy gyenge egészségére a honi levegőn gyógyulást keressen. Szeptember 6-án öt órakor délután négy kommunista hatolt be a lakásba. A pátert egy órán át faggatták kérdéseikkel. Miután beismerte és nem tagadta, hogy pap, felszólították, hogy szidalmazza az Istent és ismerje el, hogy minden nyomorúságnak és szegénységnek a papság az oka. Mikor Páter Tena e helyett azt is beismerte, hogy ő jezsuita, a vörösök dühe még nagyobb lett. Rövid idő mulva szitkok és fenyegetések között eltávoztak.

Távozásuk után Páter Tena csodálatosan nyugodt volt; elimádkozta breviáriumát és barátságosan eltársalgott rokonaival: „Tán fel fognak szólítani, — mondotta — hogy a kommunista uralmat és vezetőket éltessem; én azonban semmi mást nem csinálok majd, mint hogy papnak vallom magam és éljent kiáltok Krisztus Királyra." Ezen az éjjelen nem is tette le papi ruháit, mert minden órában a hóhérok visszatértére számított.

Reggel félhétkor csakugyan be is állítottak és a pátert felszólították, hogy kövesse őket. Mikor ez írásbeli elfogatási parancsot kívánt, a vörösök azt hazudták, nem akarják letartóztatni, csak kihallgatni. Páter Tena tudta, hogy mi vár reá. Mégis vidám arccal követte őket. Oly nyugodtság sugárzott le egész lényéről, hogy az utcán, akik csak látták, összesúgtak: „Ott megy egy szent."

A börtönben padlót kellett sikálnia. Egyetlen bútora egy pokróc és fejvánkos volt. A vörösök többször bejártak hozzá és rá akarták venni, ismerje el, hogy nincsen Isten. A páter feleletül bebizonyította nekik Isten létezését. A vörösök persze a megcáfolhatatlan bizonyítékokra felelni nem tudtak. Tehetetlenségükben arcába vágtak és halállal fenyegették meg. Közben fegyverüket mellére szegezték.

Krisztus hitvallójának nyugodtsága és meggyőző szava az egyik kommunistára oly hatást tett, hogy e szavakra fakadt: „Én nem tudom ezt az embert

megölni." (Ezeket a részleteket a páter fogolytársa beszélte el, aki a szomszédos cellából hallgatta végig a vallatást.)

A nyolcadik napon éjfél után félkettőkor a pátert két fogolytársával Millones szomszédos községbe vezették ki az ottani temetőbe. Mivel a gyengeségtől alig tudott már járni, egyik társára támaszkodott. A célhoz érve, kezét meg akarták kötözni, de mikor látták, hogy gyengesége miatt úgysem bírna elfutni, elálltak ettől. Erre újra felszólították a pátert, hogy káromolja az Istent. De hiába volt minden erőlködés. A hitvalló nyugodtan, mindig csak ezt felelte: „Pap vagyok. A földi életet elrabolhatjátok tőlem, de lelkem örök életét nem!"

A vörösök ezalatt két társával már végeztek is: hátulról lőtték le őket. Páter Tena azonban mellét tartotta a puskacső elé. Így halt meg, mint hős és vértanú, Krisztusért.

*

Az önfeláldozás és bátorság hősi példáját adták Santa Cruz kolostor apácái is a vörös Madridban. A nővérek szeretetszolgálatukat a halálveszedelem ellenére is tovább folytatták főnöknőjük, a híres dramaturgnak, Pedro Munes Seca nővérének vezetésével. 300 árva gyereket gondoztak itt, kiket a főváros utcáiról szedtek össze. Az utolsó napokban az élelmiszerkészletük teljesen kifogyott. Mindenekelőtt a kicsinyek tejellátása okozott nagy nehézséget. A nővéreknek nem volt mit tenniök, mint hogy a vörösökhöz fordultak. Mikor a kiküldöttek a csendes kolostor ajtaját átlépték, nem akartak hinni szemüknek. Előttük tizennégy apáca állt. Megkérdezték tőlük, miért maradtak vissza, hisz tudták, hogy minden pillanatban életükkel játszanak. A főnöknő lépett ekkor elő és nyugalommal csak ennyit mondott: „Kitartottunk addig, amíg jót tehettünk. Ennek a háromszáz árva gyermeknek szüksége volt ránk — azért maradtunk." A hős apácák-

nak mégis pusztulniok kellett. Meghaltak, mint a szeretet vértanúi.

•

A felkelés első napjaiban elfogtak Barcelonában egy Mária-kongreganista fiatalembert, több más nemzeti érzületű társával együtt. Az „Uruguay" nevű fogolyhajón zárták lakat alá. Október 14-én a néptörvényszék elé állították és halálra ítélték. Az ítélet megokolása szóról-szóra így hangzott: „Védelmezte Istent és Spanyolországot..." ezért meg kellett halnia.

Kivégzése előtt néhány órával levelet írt szüleinek és átadta nővérének, kinek megengedték, hogy utolsó óráiban mellette lehessen. A levelet sikerült egy külföldi konzul közvetítésével a szülőkhöz juttatni. A levél így hangzik:

„Kedves Szüleim! Mire ezt a levelet megkapjátok, már tudni fogjátok, hogy e hó 14-én halálra ítéltek. A vád az, hogy hitemet és hazámat védelmeztem. Boldogan és büszkén adom életemet Istenért és Spanyolországért. Ebben a pillanatban jobban érzem mint valaha, hogy az életünk nem a miénk, hanem az Istené. Kérem Istent, engedje meg, hogy akaratát teljesíthessem és Isten akarata most az, hogy meghaljak. Legyen áldott az Isten és uralkodjék Spanyolország felett! Legyetek meggyőződve, ezek életem legboldogabb órái. Hisz Istenért és hazámért halok meg. Várom a pillanatot, mikor megjelenhetek Isten színe előtt. Ne szomorkodjatok, hanem örüljetek, mert Isten akarja halálomat és Spanyolországnak szüksége van a véremre. Az égben gondoskodom mindenkiről.

Bocsássatok meg, ha valaha megszomorítottalak vagy megbántottalak titeket. Ezerszer köszönöm nektek a keresztény nevelést, melyet nekem adtatok. Ennek a nevelésnek köszönöm, hogy keresztény halállal halok meg. Gondoljatok gyakran Istenre! Vezessétek hozzá testvéreim lelkét is, és ő majd megadja nektek is a jó halál kegyelmét. Utolsó ölelésemet és utolsó

csókomat küldöm forró szeretettel fiatok, aki meghalt Istenért és Spanyolországért!"

*

Queipo de Llano a rádióban beszélte el egy hitvalló katonának vértanúságát. Mikor az önkéntesek egyik csapata bevonult Penaflorba, az egyik requeté (önkéntes) előre sietett, hogy egy asszonyt gyermekével megmentsen. Sikerült is neki. Ám közben nagyon előre szaladva, elszakadt a csapataitól és egyszerre csak a vörösök utóhadával találta magát szemközt. Elfogták, lefegyverezték és felszólították, hogy éltesse a kommunizmust. „Éljen Spanyolország!" — ez volt a felelete. Erre levágták egyik fülét s most már arra akarták kényszeríteni, hogy ezt kiáltsa: „Le a vallással!" A hős azonban nem engedett. „Éljen Krisztus Király!" kiáltotta feleletül. Mire levágták másik fülét is. És ez így folytatódott tovább, míg egyik testrészét le nem vágták a másik után. Lelkét azonban nem tudták megtörni. A vörösök is belátták ezt és dühükben az agyonkínzott testet puskagolyókkal szinte szitává lőtték.[1]

*

A Valenciai Trenoz Henrik ifjúsága virágában, minden jóra kapható fiatalember volt. A vörösök a nemzeti mozgalom első napjától kezdve üldözték. Egyik éjtszaka hirtelen fölkeltették: „Halálra vagy ítélve, jöjj gyorsan a vesztőhelyre." Henrik már felöltözött, indulni akart, mikor a vörösök szemébe nevettek: Tévedtünk, maradhatsz — és ezzel eltávoztak.

Ezt a borzalmas játékot többször megismételték vele. De végre csakugyan a vesztőhelyre kísérték. Henrik nyugodt léptekkel követte hóhérait. Megérkezve, így szólt hozzájuk: „Halálom órája eljött. Katolikus módon akarok meghalni. Azért szeretném, ha pap volna mellettem. De nem lehet. Legyen meg az Isten akarata.

[1] P. Valério Dacoba levele 1936 szeptember, Louloé. Az eset tanúja a lakosság maga.

Szívemből megbocsátok nektek, hogy Isten nekem is megbocsássa bűneimet. Jézus Krisztust nyiltan vallom Uramnak, Istenemnek."

A vörösök meglepődve és meghatva e szavaktól, vezetőjükhöz fordultak: „Tulajdonképen miért is kell nekünk ezt a derék fiút kivégeznünk?" „Mert megparancsolták! — felelte bosszúsan a parancsnok. — Ha kíméljük őt, mi kerülünk bajba."

Rövid tanakodás után a hóhérok és áldozatuk megölelték egymást és sírva fakadtak. Aztán Henrik felállt a puskacső elé s elkiáltotta magát: „Éljen Krisztus Király!" Lövés dördült s új vértanúja volt a spanyol ügynek.[1]

*

San Sebastian börtönében raboskodott a fiatal Plazencia gróf. A vörös börtönben kemény volt az élet. Álmatlan éjtszakák, semmi nyugalom, rossz táplálék, szomorú emlékezés a családra, s mindehhez a borzalmas halál képe, mely a foglyokra vár. Utolsó reménysége támadt fel, mikor a vörösök hozzá jöttek és szabadságot kináltak föl neki: „Adj nekünk 2 millió pezétát és szabadon engedünk." „Semmi pénzt nem adok nektek" — felelte ő. A vörösök gondolkodtak és tanácskoztak kis ideig: „Jó, de legalább 300,000-t adj és szabad vagy." „Már megmondtam, egy árva garast sem adok. Az én pénzemen nem fogtok testvéreim ellen fegyvert vásárolni. Lelőhettek, életemnek nincs értéke." Le is lőtték. Utolsó szavai ezek voltak: „Éljen Krisztus Király! Éljen Spanyolország!"

*

Garcia Alonso jezsuita páter Malagaban pár hétig volt a vörösök fogságában. De sikerült megszöknie Cadizba. Élményeit a már idézett könyvében írta meg. Többek közt elmondja, hogy fogolytársai közt volt több tengerésztiszt, akikre golyó várt. Ő készítette

[1] Diario de Navarra, 1936 dec. 1.

elő őket a halálra. Buzgóságuk és halálraszántságuk olyan volt, mint egykor a katakombák korának hőseié. Halálukat megelőző egész éjjelt imádságban töltötték. Mint bátor hitvalló hősök, örömmel mentek a halál elébe. Csak az Istennel való közeli találkozásra gondoltak, akinek szólt egész áldozatuk.

*

December 18-án végezték ki Bilbaóban Ramos kapitányt. Halála előtt néhány órával írta e levelet családjának:

„Kedves Gyermekeim! Életem legfontosabb perceiben utolsó tanácsokat akarok nektek adni. Egy apa tanácsai ezek, halála előtt. Maradék nélkül kell őket életprogrammotokká tennetek.

Egész szeretetem három lényé volt: Istené, hazámé, és édesanyátoké, akit itt hagyok veletek. Isten őt választotta, hogy a szeretet és feltétlen odaadás példája legyen számotokra. E háromért dolgoztam a hit erejével. Sokat imádkoztam Spanyolországért és életemet, véremet is áldozatul hozom érte.

Ma itt hagylak titeket. Olyan fiatalok vagytok még, hogy nem is tudjátok, mit tesz atyátokat és nevelőtöket elveszteni. De a jó anya majd pótol engem. Az égben imádkozom érte és értetek is. Dolgozzatok szorgalmasan, legyetek férfiak! A szorgalom és a munka a helyes út. Tartsatok ki a hitben; ez a legfontosabb és mindenekfölött való. Ha hiszünk Istenben, megmenthetjük lelkünket. Ezért jöttünk e világra.

Legyetek hű és komoly katolikusok. Az Isten szolgálatában vessétek meg az emberfélelmet. Valljátok mind magán, mind nyilvános életetekben szent önérzettel, hogy Istenéi vagytok. Nem hagyok rátok nagy vagyont, de ez nem is fontos; az a fő, hogy Istenért éljetek. Talán a gazdagság csak károtokra volna. Áldozatból és szükségből fakad az erő.

Kövessétek takarékos és munkás édesanyátok élő példáját. Ő mindig oly jól kezelte szegényes vagyonunkat, hogy soha semmi sem hiányzott otthonunkból,

melyet alapítottunk, s melynek pusztulása most Isten akarata. A legnagyobb áldozat se legyen számotokra nehéz, midőn anyátokról van szó!

Őrizzétek meg az egységet és szeressétek egymást. Legyetek testben és lélekben tiszták: vigyázzatok, sok veszély vesz körül majd titeket. Mert ha a kísértésben elestek, lelketek megtelik szennyel s elpusztul testetek is.

Föltétlen becsületesség és a hűséges kötelességteljesítés legyen életetek alapelve. Bármit akartok tanulni, minden munkátokban tekintsetek az égre.

Ha szerencsétlenség szükségbe dönt, akkor mindhármatoknak össze kell fognotok anyátok támogatására. A fiú legnagyobb büszkesége legyen az, ha áldozatot hozhat anyjáért.

Gyermekeim, én meghalok, hogy a katolikus hitet biztosítsam, a vallást szabaddá tegyem, hogy nagy legyen Spanyolország. Nektek se legyen semmi áldozat sok, ha azt Spanyolország kéri tőletek. Most, mikor Spanyolország más fiai elveszik az én életemet, kell, hogy ti hárman életeteket kárpótlásul neki adjátok. Gondoljatok arra, hogy apátok, ki titeket annyira szeret, egy pillanatig sem habozott, békéjét, vagyonát, sőt életét is odaadni hazájáért, a szeretett Spanyolországért s azért, hogy nagy, katolikus Spanyolországot hagyhasson reátok. Ennek az eszmének leszek vértanúja! Legnagyobb büszkeségem, hogy a római katolikus Egyházhoz tartozom. Ha Isten megengedi, ezzel a kiáltással halok meg: „Éljen Krisztus Király! Éljen Spanyolország!"

Megbocsátok ellenségeimnek. Legyen az ember igazságos, de bosszú és gyűlölet nélkül, mert fékezetlen indulat beszennyezi a lelket.

Meg vagyok győződve, hogy Spanyolország újjászületik a maga véréből. A nap újra teljes ragyogásban áll majd fölötte. Kérem Istent, hogy ez a vér, amelyet érte és Spanyolországért ontok, termékenyítse meg ezt a földet, melyet oly szenvedélyesen szeretek.

Végül szeretett feleségem, Neked is szól e levél.

Sok szép és gazdag asszonnyal találkoztam életemben, mégis ezek közül Téged választott a szívem. Isten bőségesen megjutalmazott. Nem ismertem még egy olyan keresztény, józan, odaadó és tiszta nőt, mint Te vagy. Utolsó percemig forrón szeretlek Téged.

Szívesen írnék hosszabban, hogy vigaszul Neked több emlék maradjon rólam. De biztosítlak, az égben lovagod és szószólód leszek. Isten trónusa előtt majd bemutatom irántad való szeretetem, hogy Isten minden jóval jutalmazzon meg Téged.

Isten előtt vallom, akinél rövid idő mulva megjelenek, hogy katolikus voltam és vagyok; hogy boldogan halok meg Istenért és Spanyolországért és hogy Te, szeretett Feleségem, földi életem legnagyobb öröme voltál.

Élj boldogan, Szívem! Éljetek boldogan, Gyermekeim! Szeressétek Istent és szeressétek Anyátokat. És Te, lelkemnek Lelke, szerelmem Szerelme, mint a Szentírás Erős Asszonya, asszonyok példaképe, légy meggyőződve, — utolsó pillanataimban biztosítlak — Te tettél boldoggá engem.

Éljen Krisztus Király! Éljen Spanyolország! A viszontlátásra Szeretteim, az örökkévalóságban!"

*

Don Victor Pradera neves spanyol katolikus írót a vörösök augusztus 2-án San-Sebastianban tartóztatták le. Mint túszt vitték el és zárták be Ondarriéta börtönébe. Augusztus 27-én fiával, Francisco Xavérrel, akit 12-én szintén börtönbe hurcoltak, levezették a börtön udvarára. Kezüket összekötözték és tudomásukra adták, hogy menten agyonlövik őket. A fiú teljesen elvesztette lélekjelenlétét; az apa azonban szeretettel intette őt: „Fiam, nincs nagyobb dicsőség, mint Istenért és Spanyolországért atyáddal együtt meghalni. És te félsz?"

E nap a vörösök beérték a fenyegetéssel. A börtönparancsnok visszavitette a foglyokat a cellájukba. „Olyan különös! — mondotta ekkor Don Pradera egyik fogolytársának. — Ha arra gondolok, hogy meg kell halnom,

lelkemet egész fényesség tölti el. És minden mást elfelejtek. Akkor csak azok a szépségek jutnak eszembe, amelyek rám várnak az égi dicsőségben. Még a családomat is elfelejtem ilyenkor. Miért is tesznek ezek a vörösök csak úgy, — sóhajtott fel fájdalmasan — mintha csak meg akarnának ölni és mégsem ölnek meg?!"

Néhány nap mulva úgynevezett néptörvényszék elé került. Kérdezték őt mindenről: hogy monarchista-e és hogy írt-e valamit a jelenlegi kormány ellen. Don Pradera világosan, félelem nélkül minden kérdésre igennel felelt. Erre egy pisztolyt adtak a kezébe és felszólították, hogy végezze ki magát önkezével. Egy pillanatnyi halál kellemesebb, — mondták neki — mint egy hosszú martirium.

— Katolikus vagyok — felelte öntudatosan Don Pradera és visszaadta a fegyvert.

— Ugyan, hisz nincsen Isten! — vihogtak vissza a „bírák".

— Igen, nektek nincs, de nekem van. — És ezzel a tárgyalás véget ért.

Szeptember 5-én kivezették a vesztőhelyre. Kezében ott volt a kereszt. Odanyujtotta a többieknek, akik vele haltak meg, hogy csókolják meg. Azután odamutatta a feszületet hóhérainak is:

— Ez az út, az igazság és az élet! — szólt emelt hangon. — Ha nem tértek vissza hozzá, nem lesztek soha boldogok. Egyetlen fájdalmam, amit most érzek, az, hogy Spanyolországot még nem láthatom felszabadítva. Úgy halok meg, mint Krisztus: gyilkosaimnak én is megbocsátok."

A következő nap fiát is agyonlőtték. „Szívesen halok meg, — mondotta — ha ezzel egy szent Spanyolországot hagyhatok gyermekeimnek."[1]

[1] A vértanú lányának esküvel megerősített vallomása.

AHOL KIBOMLOTT A NEMZETI ZÁSZLÓ

Mikor Franco tábornok a mult év júliusában kibontotta a nemzeti felkelés zászlaját, mindenütt tömegesen sereglettek a vörös-arany-vörös nemzeti zászló alá. Ez a felkelés tehát nem csupán katonai volt, néhány tábornoknak államcsínyje, hanem mint a püspöki körlevél leszögezi, kezdettől fogva a józan polgári lakosság is a legmesszebbmenő támogatást adta hozzá. „Éppen ezért joggal polgári és katonai felkelésnek lehet és kell minősíteni." (A püspöki körlevél.) Ritkán történt meg a világtörténelem folyamán, hogy egy katonailag kirobbant felkelés annyira egy lett volna a polgárság zömének gondolkodásával és vágyával és annyira fedte volna az ország közhangulatát, mint ez a felkelés. Az igazság az, hogy a polgári lakosságban az anarchiával és bolsevizmussal való leszámolásnak vágya már régen a katonai felkelés előtt megvolt és a katonaság csak az ország hangulatának nyomására bontotta ki a felkelés zászlaját. A jobboldali vezérek mindent megkíséreltek előbb, hogy az országot békés úton mentsék meg a biztos anarchiától s ezért többször is figyelmeztették a hatalom birtokosait, hogy törvényes eszközökkel álljanak ellen a fenyegető marxista forradalomnak. *Csak mikor minden figyelmeztetés hiábavalónak bizonyult,* indították meg a katonai felkelést.

A spanyol püspöki kar azt is megállapítja, hogy „ez a mozgalom jogosan hordja a nemzeti nevet. Először is a szellem miatt, mely áthatja. Mert a spanyol nemzet a maga többségében elfordult attól az államtól,

mely nem tudta igényeit és legmélyebb vágyait kielégíteni. Így az egész nemzet az ellenforradalmi mozgalmat, mint egyedüli reménységét üdvözölte s a fel nem szabadított területek is égő vággyal várják, hogy a kommunisták fojtó vasmarkából kiszabaduljanak.

De e mozgalom nemzeti célkitűzéseiben is. Mert éppen azokat a nemzeti értékeket akarja megmenteni és megőrizni, melyek lehetővé teszik, hogy Spanyolország méltóan fojtathassa történelmét.

Azt sem lehet tagadni, hogy ez a nemzeti mozgalom megerősítette és felfokozta a népben a hazaszeretetet azokkal az idegen behatásokkal szemben, melyek ezt lelkéből kiírtani igyekeztek. Hisz a haza alapjában véve egy család kötelékébe és erkölcsi közösségébe vonja az embereket, melyben minden polgár megtalálhatja a maga boldogulását. A nemzeti mozgalom éppen azt a szeretetet lobbantotta fel, mely Spanyolország neve és történelmi lényege köré fonódik, elvetve magától azokat az idegen elemeket, melyek romlását okozták. És mivel a hazaszeretet, mihelyt Jézus Krisztusnak, ami Istenünknek és Urunknak szeretetében természetfölöttivé válik, a hősiesség csúcsaira emelkedik, e szeretetnek olyan fellobbanását láthattuk Spanyolországban, amely legmagasztosabb kifejezését ezer és ezer vértanúban érte el, akik „Éljen Spanyolország" és „Éljen Krisztus Király" kiáltással haltak meg. (Püspöki körlevél.)

Goma, Toledo bíboros-érseke nem túloz, mikor El Caso de España művében a nemzeti felkelőket így jellemzi: „... ezek a hősök azért vonultak a frontra, hogy ideáljuknak, a haza és a vallás megvédésének szolgáljanak; azért vonultak háborúba, mert az elsősorban Istenért folyik. A szentmisét a frontokon mindenütt naponként bemutatják, a szentgyónásban ezer és ezer katona tisztítja meg lelkét. Mikor pedig a fegyverek hallgatnak, akkor mindenfelől felhangzik a közösen végzett rózsafűzér imádsága . . . Vallásos lelkesedés volt tehát az, mely katonáinkból ilyen csodálatos hősiességet váltott ki. Ha ez a vallásos lelkesedés nem lett volna meg, ha ez a felkelés a spanyol népnek lelkét

nem érintette volna ily mélyen, akkor a nemzetiek a háborút már régen elvesztették volna."

Nincs módunkban könyvünk szűkre szabott keretei miatt a spanyol püspökök e megállapításait a hazaszeretetet és a keresztényi hősiességet mutató példáknak egész sorával igazolni. Csak szemelvényeket közölhetünk, amelyekből azonban az *egész nemzeti felkelésnek hazafias és vallásos lelkesedését ismerhetjük meg.* A szót ezzel szemtanúknak adjuk át, hadd mondják el ők, amit az ébredő Spanyolországban láttak és tapasztaltak.

AZ ÉBREDŐ NEMZET

A védekezést Észak-Spanyolországban Valladolid kezdte meg.

Július 18-a volt. A vörös városi hatóság a rohamgárdistákat Madridba rendelte, hogy ott a vörösöket támogassák. De a rohamgárdisták megtagadták az engedelmességet, teherautókra szálltak és végigrohanták a várost ezzel a kiáltással: „Éljen Spanyolország!" Az utcákon a fallangisták csatlakoztak hozzájuk. Gyülekeztek azonban a kommunisták is, fel akartak gyujtani egy templomot. De ebben idején megakadályozták őket.

A városparancsnokság most minden autótulajdonoshoz felszólítást intézett, hogy kocsijukat bocsássák rendelkezésére. Határozott nem volt a felelet. Néhány összecsapás után a bolsevisták meghátráltak. Éjfélkor a huszárság és a tűzérség megszállott minden középületet. Az utcákon és erkélyeken nagy tömegek gyűltek össze. Az egész várost betöltötték a lelkes kiáltások, melyek a győztes sereget és a katolikus Spanyolországot üdvözölték. — Július 19-én Valladolid így már teljesen a nemzetieké volt.

A nemzeti önkéntesek keresztet és Jézus Szívejelvényeket tűztek mellükre. Mialatt néhány fallangista az istentelen és erkölcstelen iratoktól tisztogatta meg a várost, melyekkel a vörösök elárasztották, az önkén-

tesek a Guadarrama-hegységet szállták meg; azt akarták megakadályozni, hogy a vörösök Madridból, Ó-Kasztiliából átözönöljenek. Elkeseredett küzdelemben ez sikerült is nekik. De sok ifjú vérnek kellett elfolynia a győzelemért.

A hazaszeretet annyira eltöltött bennünket, hogy semmi másról nem beszéltünk. Valami szent lelkesedés oly szokatlan módon ragadott el bennünket, hogy semmi hozzáfoghatót előbbi életünkben nem találunk. E mozgalom a legalsóbb néprétegeket is úgy elragadta, hogy örömmel ajánlják fel életüket Spanyolországért. Mintha a Szentléleknek valami új ihletével volna telve a levegő, mely mindenkit magával ragad! Láthatunk itt 16 éves önkénteseket, de vannak 60 évesek is. És örömmel jelentkeznének még többen, ha lehetne. A jó ügy győzelme nekünk egyszerűen bizonyosnak látszik. Isten segítségével minden ismét rendbe jön, és megéljük azt a szent Spanyolországot, melyről annyiszor álmodtunk. Számtalan fiatalember van itt, éremmel és Jézus Szíve-jelvénnyel a mellén. Az utcákon átvonuló katonák és fallangisták ezért inkább jámbor zarándokoknak látszanak, mint harcosoknak.

A hadsereg Afrikában felkelt a vörös kormány ellen, járt a hír Pamplonában. Az első két nap senki sem mert hinni ennek. De július 19-én korán reggel kürtharsogás és trombitaszó zavarta ki az alvókat az ágyukból. A nemzeti csapatok rendben megszállták és elfoglalták a középületeket. Az emberek kiözönlöttek az utcákra meg az erkélyekre és viharos tetszéssel üdvözölték megmentőjüket. Leírhatatlan volt az ujjongás, mert mindenki csak most ébredt igazán annak tudatára, hogy micsoda bilincseket kellett eddig hordaniok.

10 óra felé hirtelen feltűnt egy piros sapka — a jobboldali requeték és karlisták jelvénye. Nemsokára tízen lettek, majd százan, ezren, végeláthatatlan tömeg, akik rendezett sorokban megtöltötték az utcákat és tereket. Utánuk jöttek a fallangisták végtelen sorokban. Mintha a földből nőttek volna ki. Állandóan zú-

gott a kiáltás: „Éljen Krisztus Király! Éljen Spanyolország!" A felvonulás után a fallangisták megostromolták a baloldali szabadkőmívesek központi hivatalát, Azaña elnök képét lerőpítették az erkélyről nagy ívben az utcára, s helyébe a maguk nagy címerét akasztották és a házat saját központjuknak rendezték be. Egész délután húsz pap hallgatta a kaszárnyákban a harctérre induló katonák gyónását. Sok katona a nyilt utcán végezte el gyónását és nem átallott a feloldozás pillanatában mindenki szeme láttára letérdelni.

Megragadó jelenetek játszódtak le. Apák, anyák kísérték gyermekeiket a kaszárnyákba, búcsúzáskor szent örömmel ölelve át őket. Új és új tetszés vihar hullámzott át a tömegen, mikor új pirossapkás csapatok érkeztek. Újra és újra hangzott a kiáltás az utcákon: „Éljen Krisztus Király! Éljen Spanyolország!"

Július 25-én, Szent Jakab napján, Spanyolország nagy védelmezőjének ünnepén tábori mise volt, melyen a csapatok Jézus szent Szívének ajánlották fel magukat.[1]

Ezt a hazafias lelkesedést tükrözi a számos levél is, mely a nemzeti felkelés első hónapjaiból származik. Ime néhány ilyen levél.

„Artajonából hatszázan vonultak be. A többinek itthon kell maradnia, hogy a községre vigyázzanak. Mindent otthagytak a földeken, pedig az aratás éppen javában folyt. A lelkesedést nem lehet leírni. Hisz már ott tartottunk, hogy a szocialisták „népházat" (Casa del Pueblo) akartak felállítani községünkben. A férfiak közül harmincketten mellette is voltak. Most ők is a frontra mentek a nemzetiekkel, csak a vezetőjük oldott kereket . . . Egész Navarra egyetlen lelkesedés Istenért és a hazáért."

(Sen. de Zabalegui levele 1936 július 27-ről Artajonából.)

„Saragossa lelkesedése leírhatatlan. Álomban sem

[1] Marcelo: Ritter des Kreuzes.

képzelhettem volna el hasonlót. Még a gyerekek sem akarnak otthon maradni. Sok 15 éves fiú megszökött, hogy önkéntes (requeté) lehessen. Szinte az az érzésem támadt, a Covadonga (a mórok elleni felszabadító háború) ideje támadt fel újra . . ."

(M. An. de la Merced levele 1936 aug. 1.)

„Más vidékek sem akarnak Navarra mögött maradni. Mindnyájan szinte lelkesedésben égünk. A környéken egész csomó falu van, ahonnan mind eltűntek a férfiak: csak az öregek, asszonyok és a gyermekek maradtak otthon. Családapák és legényemberek, világiak, és papok mind a frontra vonultak."

(Sr. Toni Lungier levele 1936 aug. 8-ról.)

„Egy atya, kinek fia hősi halálát jelentették, rögtön bevonult fia csapatához, hogy helyét elfoglalja. Egy gazda összes fiával katonának jelentkezett. A gabona lábán maradt, senki sem aratta le. Hiába mondták neki, hogy így mindenük elvesz. „Hadd vesszen, — felelte a gazda — ha Isten akarja, ad nekünk még egy aratást; de Spanyolországból csak egy van s ha az elvész, akkor mindörökre elveszett."

(Páter Félix Diaz levele Extremoz 1936 aug. 17.)

„Egy mészáros mester — hatgyermekes özvegy — boltját bezárta, gyermekeit a szomszédokra bízta és önként jelentkezett katonának. Egyik özvegyasszonynak négy gyermeke közül három önként jelentkezett; csak a legfiatalabb akart otthonmaradni, hogy anyjáról gondoskodjék. Az anya azonban nem engedett. „Ott légy, ahová kötelességed szólít. Ha nem engedelmeskedel, nem adok neked enni." És a legfiatalabb is beállt katonának.

(Don Antonia Saez leveléből St. Jean de Luz 1936 aug. 27.)

„Mikor Mola tábornok mindenkit fegyverbe hívott, mi voltunk az elsők, akik melléje álltunk: a rendőrség, a csendőrség, az „Asalto". A kormányzót még aznap, július 18-án felszólítottuk, hogy távozzék,

ahova akar. Másnap vasárnap kihirdettük az ostromállapotot. Erre az egész város képe megváltozott, mint ahogy megváltozik a gabonaföld, mikor kinyílnak a pipacsok. Az utcákon a „requeté"-k nyüzsögtek csinos uniformisban, modern fegyverzetben; az arcok mindenütt örömtől ragyogtak. Navarra felébredt és felkeltette egész Spanyolországot. Engem is mély, soha nem érzett öröm fogott el. Könnyek szöktek szemembe. Egész nap teherautók érkeztek a városba. A szomszédos falvak fegyvereseit hozták be, ajkukon e kiáltással: „Éljen Spanyolország, Éljen Krisztus Király!" Így telt el több nap egymásután. Rövid néhány nap leforgása alatt 30,000 ember vonult a frontokra, egyedül a kis Navarrából."

(I. Ruis Ayucar levele Pamplonából 1936 aug. 6.)

„St. Jean de Luzban egy család nyaralt. A fiú tüzérkapitány volt. Mikor a felkelés kirobbant, épp Andaluziában tartózkodott. Az első harcokban rögtön résztvett és La Linea melletti csatákban meg is sebesült. Egy vörös kórházba került. Pár nap mulva, mikor lábadozni kezdett, megszökött, átúszta a kis tengeröblöt és Gibraltárba jött, honnan Lisszabonba hajózott. Nemsokára Mola tábornoknál jelentkezett frontszolgálatra. Az egy útjavító tüzérszázad élére állította. A kapitány ellenkezett: ő mégsem azért jött, hogy utat javítson; a frontra akart menni, hogy ott harcolhasson. Kérését visszautasították. Erre lemondott rangjáról és beállt mint egyszerű fallangista a felkelők közé. Nemsokára parancsnok lett; de a halál csakhamar véget vetett életének: egy rohamban közel száz ellenséges golyó szitává lőtte."

(P. F. Vizmanos levele, Burgos, 1936 szept.)

„ÉLJEN KRISZTUS KIRÁLY!"

A vallásos lelkesedés is mindent elsöprő erővel lobbant fel a hitében üldözött spanyol nép lelkéből. Szinte a keresztesháborúk idejére emlékezünk, mikor az alábbi leveleket olvassuk.

„Salamancában a requeték Jézus Szívének képét hordják zászlójukon, Sevillában minden requeté egy kis Jézus Szíve-képet („detente") erősít mellére, s úgy vonul a harcba. Nincs egyetlenegy tiszt vagy közlegény sem, aki ne viselné ezt a képet. Maga Queipo de Llano is hordja. A páncélautó hűtőjén is nagy Jézus Szíve-kép van, úgyhogy csapatunkat a nép Jézus Szíve-seregének nevezi."

(Dona Terézia Davila levele Salamancából 1936 július 28-án.)

„Csapatszemle. Katonák, fasiszták, requeté-k vonulnak el előttünk. Folytonosan kiáltoznak: „Éljen Krisztus Király, Éljen Spanyolország!" Az egyik fasiszta osztag, mikor az ott álló papság előtt elvonul, különösen nagy lelkesedéssel kiáltja: „Éljen a klérus!" Mindegyik viselte mellén a detentét, a kis Jézus Szíve-képet."

(Dona Matilde de Elisalde, Argueda, 1936 aug. 13.)

„Tudjátok, hogy a kaszárnyákban most általános szokássá lett a közös imádság? Az őrnagy maga ment le a legénységhez és elmondta, hogy ez ősrégi spanyol szokás. Igazán megható a katonákat látni, hogyan imádkozzák a harangszóra az Úrangyalát. Még az utcán is megállnak, leveszik sapkájukat és elmondják az angyali üdvözletet."

(Dona Dolores Ayucar, Arevaló 1936 aug. 21.)

„Madrid közelében állt valamikor az a Jézus Szíve-szobor, mely előtt XIII. Alfonz Spanyolországot a Megváltónak felajánlotta. A vörösök ezt az emlékművet is teljesen elpusztították. Andaluziai légiónáriusoknak és requetéknek jutott a kitüntetés, hogy a szent helyet november elején visszafoglalják. Félóra mulva a szobor romjain két nemzeti színű zászló lengett. Másnap itt légiónáriusok és requeték között szentolvasót mondtak. Néhány nap mulva már szentmisét is mutattak be a zászlókkal díszített emlékművön."

(Diario de Navarra 1936 nov. 13.)

A következőket egy tábori pap naplójából veszszük. A napló szerzője P. Juan Martinez jezsuita, a toledói rendtartomány tagja; gyóntatás közben sujtotta agyon egy bomba. Naplója távirati stílusban így hangzik:

„Szept. 6. A parancsnok: „7·30-kor fog misézni. De egy meglepetés: Evangélium után buzdítóbeszédet kell tartania." Kész. Mindkét misén beszélek. 30 szentáldozás . . . Beszélek a vezetőkkel. Kitűnő emberek. Sáenz őrnagy áldozott.

Szeptember 7. Délután Garcia százados: „A páter kész a gyóntatásra." A százados maga is gyónt. 27-e óta, mikor a mieink két repülőgépet lőttek le, nem jön több repülő. Két órát gyóntatok. Este szentolvasót akarnak imádkozni. Vörös repülők jönnek. „Csöndben visszahúzódni."

Szeptember 8. A kapitánnyal az állásba megyek, ahonnan Guadarramat lehet látni. Gyóntatok. Délután az alsó állásokból 30-an jönnek gyónni. Hála Istennek, őrülök, hogy ide jöttem. Szentolvasó 6 órakor. Mindenki jelen van. Feloldozást adni és imádkozni, mikőzben a golyók süvítenek, szép jelenet. Ki mondhatja, hogy Spanyolország nem katolikus? A kapitány meg akarja csókolni feszületemet . . .

Szeptember 9. A requeték igen bátran tartották magukat. A harcmezőre megyek, Hierro őrnagy sáncaiba. Veszélyes állás . . . A vezetők kiválók. Egy katona gyónni akar. Szívesen, másokat is . . . De hol? A telefon-szobában! Három óra hosszatt gyóntatok. A parancsnok és a tisztek is gyónnak. A parancsnok Jézus Szíve-képet akar. Egy másikat a hadnagynak adok. Derék emberek. Hogyan csókolják a feszületet! Mikor visszatérek St. Quintin-ezredből, többen akarnak gyónni.

P. Caballeroról a következőket hallom: „Igazi hős" — mondják róla. Kitűnően működik a katonák között. Mindenütt ott van. Nem értem, hogyan lehetséges, hogy még nem esett el, vagy meg nem sebesült; ha hiányzik egy katona, azonnal hozzásiet még golyózápor-

ban is. „Sietek a betegek szentségével — mondja ilyenkor — várjanak, míg visszajövök!"

Szeptember 10. és 11. A tüzérség nagy mozgósítása. Néhány vörös repülőgép a St. Raphael-állás felé közeledik. Nyolcvannál több bombát dobnak le. Épp St. Quintin-ezred frontjára . . . Egy halott. Több mint másfél órája, hogy meghalt. Feloldozom és feladom a szentkenetet feltételesen . . . P. Caballero jön öt harminckor. Mindenki őrül. Valamennyien megcsókolják feszületét. Reggel áldozás. Akar valaki gyónni? Hol? A lövészárok bejáratánál. Csaknem mind gyónnak. Vacsora, világítás nélkül. Egy lámpa ég, de kezükkel takarják be. Figyelem! A lámpa! Aludni. Fog esni? Szabadban vagyunk . . . Egész éjtszaka lövöldöznek.

Reggel P. Caballero megkezdi a szentmisét. Az oltár előtt mélyebbre ásták a földet, hogy a páter feje az árokból ki ne lássék. Sok katona guggolva és térdelve hallgatja a misét. Én még gyóntatok. Úgy látszik a vörösök láttak valamit. Erősebben lövöldöznek. Kb. ötvenen áldoznak. P. Caballero után én misézek. A béke áldozatát az égre emelem. A tüzelés tovább tart. Meglátogatom az őröket. „Ez az állás veszélyes. Futni! Fussanak cik-cakban, mert a gépfegyver onnan túlról felénk irányul." Az őrállásokon szívesen fogadnak. Az ellenség csak nyolcvan méter távolságban van. Két őrállás oly veszélyes, hogy P. Caballeron kívül senki sem megy oda. A vezetők már neki is megtiltották. Védi a Gondviselés. Ha golyó eltalálna is engem, mindent szívesen elvállalok, csak jót tehessek a katonákkal.

Szeptember 12-én. Santander tartományban 10 vörös gépet lőttek le. Mise az alsó állásban . . . Repülők jönnek! Csend! Térdelve mondom a misét. Nincs kis ostyám. Mindenki áldozott volna. A nagy ostyát szétosztom a vezetők között. Hallani a lövéseket, a gépfegyvert, a repülőgépet. Még harmincan akarnak gyónni. Istennek hála! Ő teszi mindezt."

Az alábbi levelet egy másik tábori pap írja a frontról, amint egy kövön ülve 1300 méter magasan éppen bevégezte a katonák gyóntatását:

„Katonák, fallangisták, tisztek, kivétel nélkül mind sorba álltak és felvették a bűnbánat szentségét . . . A szentmisét arcommal a katonáknak fordulva egy barlang szájában mutattam be, hogy ellenséges repülő közeledése esetén a Szentséggel rögtön a hegyekbe futhassak. Sohasem fogom ezt a szentmisét elfelejteni, ahol katonaköpennyel beterített sziklapad volt az oltár és a zenét a robbanó gránátok döreje szolgáltatta. Az oltár előtt hosszú sorban 200 katona állt. A reggeli köd mind mélyebbre szállt a völgyben. Az Úrfelmutatás után — mialatt hallottuk a felettünk elzúgó lövedékek sziszegését — szentségi énekek csendültek fel. Dallamuk kétségkívül átjutott a túloldalra is, ellenségeinkhez. Vajjon nem ébredt-e fel lelkükben valami csendes honvágy az után a hit után, melyet eldobtak maguktól? . . .

Soha áldoztatás nem hatott meg engem annyira, mint ez ott a hegytetőn, mikor mindnyájan, tisztek és közlegények egymásután jöttek az Úr testét magukhoz venni. A hálaadás végén rövid beszédet tartottam; majd imádkoztunk az előző csatában hősi halált halt 23 bajtársunkért. Erre a Salve Regina következett, melyet mindenki nagy lelkesedéssel énekelt.

Rögtön ezután a legközelebbi községbe kellett mennem, ahol kb. 150 katona várt misére. Mikor a hegyről lefelé jövet megláttak, megkondították a harangot, mely július 25-e óta most szólalt meg először. Ugyanazt a buzgalmat és ugyanazt a lelkesedést találtam ott is, mint előbb. Valóban, hazánkkal együtt Krisztus is újra fel fog támadni nálunk."

Egy másik tábori lelkész ezt írja: „Számtalan esetben győződhetünk meg, hogy a katonák a papot és szent hivatását nagyon nagyra becsülik. Ebben a véres hadimunkában is legtöbben megőrzik mélyen vallásos hitüket és igazán gyermeki lelkületüket.

Tegnap találkoztam egy légiónáriussal; ellenséges lövedék zúzta szét mellét; természetesen igyekeztem őt rögtön a halálra előkészíteni. Fiam, — kezdtem — ha az Isten magához akarna venni téged . . . De a haldokló megszakított. Oh, kész vagyok meghalni — felelte rögtön. Nagy áhítattal meggyónt, majd felvette a szentkenetet. Azzal a kívánsággal mentem el tőle, bárcsak én is hasonlóképpen halhatnék meg.

Nagy örömmel tölt el, hogy igazán szent emberekkel találkozhatom, akikben a hősi erény nagylelkűséggel párosul. Igaz, ugyanakkor elfog a kishitűség és úgy tűnik fel, minden úgyis hiába, mert a vörösök szerencsétlen hazám nagy területén tervszerűen irtják a keresztény hitet és vallást."

Ezt a tábori lelkészt egy napon gránátszilánktól megsebesülve vitték el a frontról. Futótűzként terjedt el a hír és nagy szomorúságot okozott. Katonái egy másik tábori lelkésznek azt mondták róla: „Franco tábornok és a mi páterünk a legnagyobb hősök" és nem értek végére a sok történetnek, melyet az „ő páterük" vitézségéről tudtak mesélni; elmondták, hogy mindig az első vonalban járt, a sebesülteket vigasztalta, nekik a keresztet csókra nyujtotta, sőt a megsebesült kommunistákat vállán hordta be a harcvonalból, hogy őket töredelmes gyónásra előkészítse.

„A csapatok vallásos lelkesedéséről fogalmat sem lehet alkotni", számol be egy másik levél. „A katonák igen komolyan veszik a vallási megújulást. Húsz pap állandóan gyóntat, még az utcákon és tereken is. A San Francisco-téren és a vásártéren nem egyszer lehet látni katonákat, amint egy pappal fel és alá sétálva gyónásukat végzik: majd letérdelnek, s a pap feloldozást ad. Egy páter mondta nekem, hogy sokszor a papokat is nagyon meghatja az, amit tapasztalnak; gyakran könnyeiket sem tudják visszatartani. Mindig azt mondtuk, hogy nincs már hit a népünkben;

most azonban látnunk kell, hogy a nép még mélységesen hívő."

(P. Valéria Dacoba levele, Louléből, szept.)

A vallásos lelkesedés más téren is megmutatkozott. Például „Valladolidban és számos más nagyvárosban az ujságárus-kioszkokat, melyeknél pornográf könyveket találtak, felgyujtották. Ifjúsági szervezetek tagjaikat a könyvesboltokba küldik szét, hogy kutassanak Egyház- és vallásellenes könyvek után. Ezeket lefoglalják és elégetik."

(Levél Ferrolból, 1936 augusztus 10.)

Az Egyház ellenségei közül is számosan megtérnek.

„Páter Cid itt Valladolidban sok halálraítélt kommunistának nyujtott segítséget utolsó óráiban s csak kettő utasította azt vissza — írja egy levél. — Bizonyára olvasták az ujságban, hogyan halt meg Grandrobe szocialista képviselő. P. Cid előbb házasságát rendezte, meghallgatta gyónását és azután az Oltáriszentséget nyujtotta neki. Ez a volt szocialista képviselő halála előtt csodálatosan szép beszélgetést írt a Megfeszítetthez, mely a sajtóban is napvilágot látott. A városparancsnoknak levelet írt, melyben közli, hogy vagyonának felét a felszabadító háború céljaira hagyja, mely „Spanyolországért és a vallásért folyik".

„A nemrég még oly híres képviselő, Perez Madrigal, maga is a baszksapkát hordja már. Navarrába akart menni, hogy fiait megsirassa. „Lehet-e fenségesebb élmény, — kiáltott fel nemrég — mint amiben itt van részünk?" S ez nálunk most általános benyomás, melyet az élő hit, a szent idealizmus és a férfias bátorság látványa bennünk felidéz." Igy írtak Pamplónából.

Ki tudja felmérni az édesanyák fájdalmát ebben a spanyol vér- és tűztengerben? És mégis, ez a fájdalom velük sem felejteti el, hogy az Isten és a haza ügye minden könnyet megér. Ők ennek a forradalomnak és belháborúnak igazi névtelen és ismeretlen hősei. Hadd halljuk hát az ő szavukat is, melyekből megrendítően nagy fájdalom, de nagy hősiesség is cseng felénk.

Az egyik kórházban egy sebesült feküdt. 19 éves volt. Édesapja ugyanabban a csatában esett el, amelyben ő sebet kapott. Halála a család számára igen nagy veszteség volt, mert az anya egyedül maradt négy leányával és fiatal 15 éves fiával.

Az anya gyermekeivel együtt jött a kórházba, hogy az utolsó órákat fiánál töltse. Leült haldokló gyermeke ágyára és csendesen sírt, fejét kendőjébe takarva, mint az a spanyol parasztasszonyoknál szokás. Legkisebb fiának kezét erősen keblére szorította. Ekkor az ott álló pap hozzá fordult s szomorúan reá nézett . . . Megértette: fia meghalt.

Rövid néhány perc után hirtelen fölállt, fölszárította könnyeit, s kemény léptekkel a szoba egyik sarkába ment. Ott hevert elhagyatva a halott fegyvere. Kezébe vette a piros sapkával együtt, melyet fia oly szeretettel viselt, azután ifjabb gyermekének fejére tette, a fegyvert kezébe nyomta és így szólt: „Vedd, gyermekem, bátyád fegyverét! Most reád kerül a sor, hogy Istenért és a hazáért harcolj! Légy bátor Spanyolország megvédésében, légy igaz navarrai."

(„Correo de Andaluzia", Sevilla, 1937 január 16.)

„A marxisták Bilbaóban behatoltak egyik házba és átkutatták az egész lakást. De sem a ház urát, sem két legidősebb fiát, akiket kerestek, nem találták meg. Így elvitték két fiatalabb testvérüket. Édesanyjuk szilárd léptekkel követte gyermekeit a temetőbe, hol a

kivégzésnek kellett megtörténnie. Mikor odaértek és a vörösök felálltak, hogy a két ifjút puskacsövükre vegyék, anyjuk két fiához lépett és fülükbe súgta: „Ne féljetek, hisz az Istenért és a hazáért haltok meg; szebb halált nem is kívánhatnátok magatoknak. Mindig büszke leszek rá, hogy fiaim ily halállal halhattak meg."

(P. Vizmanos, Burgos, 1936 szeptember.)

Egy pap beszélte a következő esetet, melynek szemtanúja volt. „Az elesett fiú holtteste megérkezett a szülői házhoz. Természetesen mindnyájan arra gondoltunk, mily rettenetes lesz a szülők fájdalma és milyen kínos jelenetnek leszünk majd tanúi. De minden máskép történt. Mikor a spanyol zászlóval leterített koporsót a ház ajtaja előtt letették, az édesanya nyugodtan kinyitotta a koporsót és holt fiát még egyszer homlokon csókolta. Majd hozzánk fordult és a község ott álló népéhez ezeket a szavakat intézte: „Fiam, legyen a te véred az utolsó, mely Spanyolországban ömlött a hitért és a hazáért. Éljen a hit, éljen a haza!" Gondolhatod, mily nagy hatást tettek ezek a szavak mindnyájunkra. És ilyen jelenetek mindennap játszódnak le! Mi mást is mondhatnánk, mint ezt az egyet: itt az Isten ujja van."

(Don Agatito Martinez, Roncesvalles, 1936 augusztus 9.)

„Az egyik édesanyának hírül hozták, hogy fia hősi halált halt a hazáért. Igen, — a hazáért, — felelte, de elsősorban mégis az Istenért. Ő is mindig ugyanezt mondta, mikor harcba indult."

(H. Arrizbalage, Larresore, 1936 augusztus 14.)

Somosierrán négy requetét ölt meg egy bomba; közülök az egyik pamplónai születésű volt. Özvegy édesanyját és nőtestvérét hagyta hátra. A városatyák felkeresték a gyászoló családot, hogy részvétüket nyilvánítsák. Az édesanya tiltakozott. „Köszönöm, de inkább szerencsét kívánjanak nekem ahhoz, hogy olyan fiúnak lehetek az édesanyja, aki életét adta Istenért

és Spanyolországért. Igaz, hogy ő volt egyedüli támaszom, de mostantól fogva leányom fog dolgozni; valahogy majd csak megleszünk."

(Levél Pamplonából.)

Az édesanyák levelei hasonló lelkületről tanúskodnak. Néhányat bemutatunk.

„Tudod, hogy bátornak érzem magam és mindig hittem a mi ügyünk diadalában. Ha Isten gyermekeimet akarja a hitért és a hazáért áldozatul, hát vegye el őket, szívesen adom. Csak atyjukat fogják követni, aki már hadbavonult és egy pillanatig sem habozott, elhagyja-e hitvesét és gyermekeit."

(Nuevos Jovenes Guria 1936 augusztus 15.)

„Vilmos és Márton tegnap vonultak be, mint requeték. A pamplonai önkéntesekhez csatlakoztak, akik, mint halljuk, Madrid ellen vonulnak. Gondolhatod, mennyit aggódom . . . De Isten akarata legyen meg; a Boldogságos Szűz Mária meg fogja őket oltalmazni, hisz Istenért és Spanyolországért hozzuk meg ezt az áldozatot."

(Dona Justa de Espelosin, Pamplona 1936 aug.)

„. . . Igaz, testvéreid nem politizálnak; csak az a kívánság adta kezükbe a fegyvert, hogy megvédjék a hitet és a hazát. Mi nem mondtunk nekik semmit; nem is mondhattunk, mert még búcsút sem vettek tőlünk. 17-én, vasárnap mentek el és azóta nem is láttuk őket.

Minden önkéntes vitt magával innen kis érmet vagy skapulárét. Goya azt mondta, ne aggódjunk, mert mindnyájan előbb jól meggyóntak. Sok esetet hallunk, hogy a baloldaliak elfogatásuk után gyónni kívánnak, mielőtt kivégeznék őket. Sokan őszinte bánattal és nagy bensőséggel csókolták meg a keresztet. Isten bocsásson meg nekik és adja meg nekünk azt a kegyelmet, hogy mielőbb vége legyen a háborúnak és test-

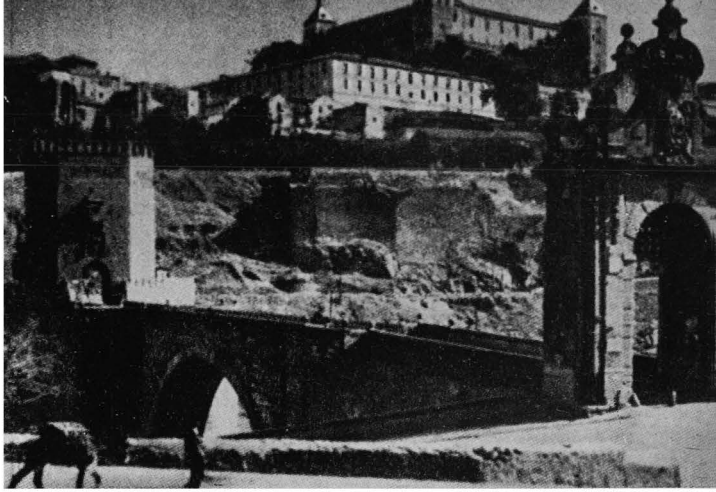

Az Alcazar a vörösök ostroma előtt

Ez lett a gyönyörű fellegvárból az ostrom után Presse Bild Zentrale

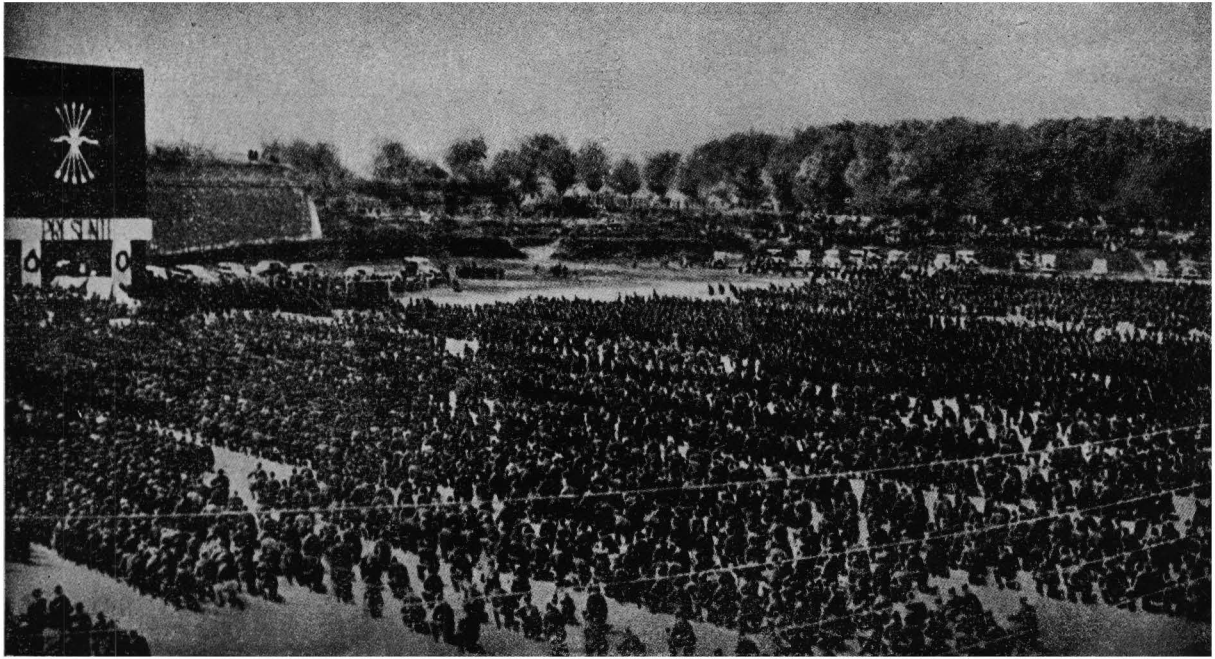

A spanyol fallangisták tábori miséje

véreid nemsokára épségben és egészségben hazatérjenek."

(Dona Marcelina Santisteban, 1936 szeptember.)

„Legnagyobb gondom most a mi Lolánk. Teljesen Jézus szentséges Szívére bízom. Ha olyan sok Istennek szentelt személynek kellett szenvednie és meghalnia, mi lehetett vajjon az én lányomból? Ha testvéreid meg is halnak az Istenért és a hazáért, minden fájdalmamban az a büszkeség fog eltölteni, hogy vérüket Krisztus királyságáért ontották. Ha ő kiontotta drága vérét érettünk, akkor mi is tartozunk vérünket ontani érte. Ezt nem is lenne nekem oly nehéz elviselni, úgy látom. De ha arra gondolok, hogy Lola nővéred gyalázatban és megbecstelenítve halna meg, ez igen megijeszt. De feláldozom ezt a fájdalmat is a jó Istennek. Eddig is mindíg többet adott nekem, mint amennyit megérdemeltem. Ezért nyugodt szívvel magamra veszek minden fájdalmat, amelyet nekem küld, ha az Ő dicsőségére, lelkem és enyéim lelkének üdvére válik."

(Dona Teréza Davila, Salaman 1936 július 30.)

AMIT A KATONÁK HAZA IRNAK . . .

A katonák levelei is mélyen bepillantást engednek abba az igazán vallásos és hazafias szellembe, amely a keresztény spanyol ügynek harcosait eltölti. A néhány levél, melyet a sok közül leközlünk, az Isten- és a hazaszeretetnek gyönyörű dokumentumai.

„Irok nektek, mielőtt a tűzkeresztségen átesnék. Ha Isten akarja, ez holnap fog megtörténni, Somosierra magaslatain Mola tábornok csapatainál.

Ne szomorkodjatok! Minden úgy lesz, ahogy Isten akarja. Mindennap a szentáldozáshoz járulok; holnap még egy általános gyónást végzek és újra áldozom. Mint katolikusnak, nem is szabad a haláltól félnem;

mint spanyolnak éppoly kevéssé, mert a hazáért meghalni minden igaz spanyolnak leghőbb vágya kell, hogy legyen. A jelenlegi háború igazán szent háború. Nemcsak a hazáért harcolunk, hanem mindenekelőtt az Istenért, akit ellenségeink megtámadnak. Nem kérem tőletek, hogy imádkozzatok értem, hisz tudom, hogy imátok értem egy percre sem fog megszűnni. Ha lehet, írok majd nektek a frontról is; levelemben ugyan nem tudok mindenről írni, amiről szeretnék, de majd részletesen elmesélek mindent, ha újra együtt leszünk Madridban vagy az égben.

Az egész visszahódított területen újra lobog a spanyol zászló. Egy kis darabját a „detenté"-ben ingembe varrva, mellemen hordom. A lelkesedés itt a fronton egészen rendkívüli. Nem így van ez a vörösöknél, akiknek nincs meg az a vigaszuk, amit nekünk a halál gondolatánál a másvilágba vetett hit ad meg. E tekintetben mi valóban szerencsésebbek vagyunk!

Küldjétek áldástokat és tartsátok magatokat szerencséseknek, hogy egy fiatok van, akinek az Istenért és a hazáért szabad harcolni; ez oly nagy boldogság, amelyért sokan megirígyelhetnek minket."

(Közli a „La Union" Sevilla, 1936 október 9.)

„Az utolsó hét hadmozdulatairól ugy-e, nem szükséges, hogy írjak. Csak egyet szeretnék mondani: valahányszor a golyók különös hevességgel fütyültek körülöttünk, akkor mindig úgy bevilágított nekem, mily nagy boldogság is katolikusnak lenni. Mily bizalommal kell eltelve lennem, ha meggondolom, hogy az én égi Anyám, a Szent Szűz, aki mindenre képes, az égből néz engem és én az ő kezében vagyok. Reá gondolunk, mikor az ellenséges állásokat megrohamozzuk; hadd lőjjenek, mit bánjuk mi ezt ilyenkor?!

A fallangisták minden vacsora előtt közösen eléneklik a Salve Reginát; utána rendesen közösen elimádkozzuk a rózsafűzért. Csodálatos, hogy mennyire a katolikus hit az alapja ennek az egész nemzeti

mozgalomnak. Mily boldogok is leszünk, ha nemsokára igazán katolikus Spanyolországunk lesz! . . .

Úgy hiszem, akkor megyek újra haza, ha már Madridot bevettük, hacsak Isten máskép nem határoz. Imádkozzatok mindnyájan értem, hogy Istenért és a hazáért mindenemet odaadjam . . ."

(Egy 16 éves ifjú, Angel Ruis Ayucar levele a frontról, 1936 szeptember 13. Néhány napra rá ugyanez az ifjú így ír szüleinek:)

„Montevan községet tegnap bevettük és most pihenőnk van. Ez a vidék igazi paradicsom: füge, szőllő, gyümölcs mindenfelé. Még ennyi fínom gyümölcsöt sohasem ettem. A klíma nagyon enyhe és a föld mégis gazdag vízben. Csak egy hiányzik nekem: azok az emberek, akiket én a földön a legjobban szeretek. Ti nem vagytok itt! De ha Spanyolországra gondolok, ha Istenre és a mi égi Anyánkra, Szűz Máriára emlékezem, akkor elfelejtem szomorúságomat. Mily vigasz és mily csodálatos béke van ilyenkor lelkemben, mikor az égre tekintek és imádkozom úgy, mint ahogy ti imádkozhattok. Gondolom, ti is ugyanebben a lelkületben viselitek el elszakadásunkat. Tudom, hogy nem felejtetek ki engem egy imádságtokból sem. Öleljetek is meg néha! Éljen Spanyolország!

Mily boldog nap volt számomra a mai. Reggel szentmisét hallgattam, miután két vasárnap nem volt misénk. A vásártéren ministráltam a tábori misén; az egész nép jelen volt.

Közben már alig várjuk, hogy újra visszamenjünk a frontra. A harcias szellem szinte lábainkban ficánkol: alig tudjuk türtőztetni magunkat. Sokszor amikor a levegő veszélyes volt és a golyók körülöttünk sivítottak, nagyatyámra gondoltam, aki Istenért és Spanyolországért szintén annyit harcolt. Keblemet magasztos érzések dagasztják. Gondolataim a Szent Szűz felé szállnak, a jó Édesanyához, aki az égből oltalmaz minket. Ő azt fogja adni nekem, ami számomra a legjobb. Nyugodtan és vidáman megyek mindig a harcba és ugyanígy

tekintek a jövőbe is, azzal a megingathatatlan lelki nyugalommal, melyet csak a katolikus hit nyujthat. A haditettek, melyeket végrehajtok, nem is az enyémek: ezek azé az Ideálé, amely engem hajt; az Ideálé, amely itt mindnyájunkat hevít. Igazán szégyelhetnétek magatokat, ha én most, mint valami kamasz otthon Arrévaloban lebzselnék. Itt bátor katona vagyok; a Sierra napja égetett le és mindenfelé mászkálok a vad hegyekben. Mennyivel boldogabb vagyok így . . ."

IGY SZENVEDNEK ÉS HALNAK MEG . . .

Végül lássuk még egy két levélből, hogyan viselkednek a szenvedésben és halálban azok a hősök, akik magukat Krisztus harcosainak vallják.

„Többször előfordul, hogy olyan katonák, kiken műtétet kell végrehajtani, visszautasítják a cloroformot és minden más érzéstelenítő szert. Azt mondják: közelebbről akarják így követni Krisztust. Laurentino Blanco burgosi fiú megsebesült, s operációnak kellett alávetni. Hogy rettenetes szenvedésein enyhítsenek, érzéstelenníteni akarták. De ő visszautasította azt, csak a feszületet szorította kezében, mialatt az orvosok az élő húsban vagdostak. Nagy szenvedéseit a haza megmentésére ajánlotta fel Istennek."

(„Signo" Burgos, 1937 február.)

„Ma reggel egy katonának levágták a lábát. Hősies megadással mondotta: „Még sohasem voltam olyan boldog mint ma; mert abban a szerencsében részesülhettem, hogy a hazáért Istennek valamit felajánlhattam."

(P. Antonia Fernandez Cid, Valladolid, levele 1936, július 27.)

„Tegnap belátogattunk a kórházba. A legtöbbje a lábán sebesült meg: ez a gépfegyver munkája. A legnagyobb részvétre engem az a katona indított, aki-

nek mind a két kezét levágták; mégis boldog volt, hogy kezeit Spanyolországért odaadhatta. Mikor vigasztaltam, így felelt: „Ugyan, hisz ez még semmi. Akik mellettem harcoltak, azok meg az életüket adták a hazáért . . ." Jellemző, hogy a kórházban fekvő sebesültek mind mielőbb a frontra akarnak menni."

(Sen. De Padraz, Salamanca, levele 1936 augusztus 10.)

„Euzédio Sago kongreganista haláláról írja egyik barátja: „A tűzvonalból jött teljesen szétzúzott kézzel: az ujjak csak néhány húscafaton lógtak a kéztőn; a másik kezével testéből kilógó beleit tartotta vissza . . . Maga az orvos is megrémült, mikor ezt a borzalmas alakot megpillantotta. Rögtön morfium injekciót akart neki adni, de a fiatal hős — még majdnem gyerek — visszautasította az ajánlatot. „Semmiesetre sem — felelte —; Jézus Krisztus sem kapott fájdalmában semmi megkönnyebbülést." Mikor fájdalma mind hevesebb lett, csak feszületét szorította ajkához. Így halt meg röviddel azután, mint igaz keresztény hős."

„Burgosi kórház. Az édesapát súlyosan sebesült katonafiához hívják. Beszél vele és néhány bátorító szót intéz hozzá. „Kedves fiam, nemsokára az égben leszel." „Igen . . . Mennyire irigyelhettek engem ezért . . ." „Menj csak nyugodtan! Nekem van még két fiam, mindegyiket elküldöm a frontra és azután én is megyek, hogy a hazáért harcolhassak." A fiú nemsokára meghalt és a kórház lelkésze megindultan szólt az apához: „Fia igazán szent volt."

(P. Bizmanos leveléből, 1936 október 8.)

„A Navarra körüli harcokban hat önkéntes jelentkező indult veszélyes őrjáratra. Előbb mind a hat meggyónt. Többé nem tértek vissza. Mikor azután a mi csapatunk a kérdéses állásokat bevette, embereink megtalálták a hat járőr megfeketedett holttestét. (A vörösök legtöbbször nem temetik el a holtakat, csak megöntözik gazolinnal és felgyujtják.) A hat hősnek egyike

nem halhatott meg rögtön. Ott feküdt elnyúlva, fejét jobbkezére hajtotta, baljában a „requeték imakönyvét" tartotta. Az imakönyv azon az oldalon volt felnyitva, ahol „ima a halál órájára" állt . . .

AZ ALCAZAR LEGENDÁS HIRŰ VÉDELME

(Don Pedro Romero a csendőrség ezredesének, Alcazar egyik hősi védőjének elbeszélése után.)

Don P. Romero volt az emlékezetes július 18-án a „Benemérita" spanyol csendőrség parancsnoka Toledo tartományában. Mikor júliusban már előrevetette árnyékát az elkövetkezendő forradalom, Romero parancsot intézett az összes csapattestekhez, hogy rekviráljanak teherautókat és álljanak készenlétben, hogy kapott parancs esetén, családostul együtt, haladéktalanul Toledóba induljanak.

Ez a parancs nem sokáig váratott magára. Néhány napra rá a generális felszólította a madridi kormány nevében a parancsnokot, hogy az összes, Toledo fegyvergyáraiban található munníciót szolgáltassa be. Az ezredes a felszólításra már fel volt készülve: barátjával, Moscardo ezredessel, kinek neve azóta a keresztény történelem legendás hősei közé került, előre megbeszélte válaszát. Romero ennek értelmében a felszólítás végrehajtását megtagadta és a csendőrség tagjait nyomban magához rendelte Toledóba.

Két órán belül az egész csendőrség a városba érkezett; csak jelentéktelen töredék nem tudott magának teherautót keríteni: ezeket a vörösöknek sikerült elvágni csapatuktól. Így is 753-an jelentek meg szolgálattételre.

Július 21-én a madridi kormánycsapatok nyomására a csendőrség az Alcazarba, Toledo régi arabkori fellegvárába vonult vissza. Családjukat is magukkal vitték. Velük vonult az akadémia csapata (60 ember), 30-an a középiskolai gimnáziumból, 30 fallan-

gista, 50 gazdaember és vagy 100 tiszt a különböző fegyvernemekből. Még 6 kadét is ment velük.

A védelmet erre megszervezték. A védvonalat négy részre osztották be; mindenegyes vonal védelmét a csendőrség egy csapatára bízták. A parancsnokságot Moscardo ezredes vette át az összes csapatok felett. Ezzel megkezdődött az Alcazar megszállása.

Kint álltak a vörösök a haditechnika minden felszerelésével; bent egy maroknyi csapat sáncolta el magát, szűkösen felszerelve munícióval, élelemmel, s teljesen elvágva a külvilágtól.

„Július 25-én, Szent Jakab ünnepén, — beszéli Romero ezredes — úgy látszott, mintha a világ fejünk felett össze akart volna omlani. E napon és a következőkön 500 tonna vas hullott le az Alcazarra. Eleinte 7'5-es tábori ágyúkkal lőttek a vörösök, azután 10'5-es, majd 15'5-es ágyúkkal. Az első 15'5-es lövedék elsöpörte a főbejárat kapuját, átszakította a mennyezetet és magával rántotta V. Károly szobrát, mely az Alcazar műtörténelmileg oly ismert udvarát uralja . . . Lassanként minden porba hullt . . . Ekkor a vörösök rohamra ugrottak fel. Háromszáznál is többen rohantak felénk és kézigránátokat hajigáltak. De gépfegyvereink elsöpörték őket. Erre szünet következett. Hallottuk, hogy egy aknát készítettek elő. Egy szakértő megállapította, hogy mily távol van az akna és mily hatása lesz stb. Mire az akna (körülbelül 70 kg dinamit) felrobbant, a védők biztos állásokba vonultak.

Egy emberélet sem veszett el. De a megrepedezett tornyok most beomlottak és a falak a földdel kerültek egy szintbe. A vörösök erre újra rohamoztak. Most hatszázan is lehettek. Sikerült nekik a vörös zászlót az egyik falra kitűzni, de nem sokáig loboghatott ott. Tisztek kézi-gránátokkal odaugrottak, lerántották a vörös szégyencafatot és helyére Spanyolország zászlaját tűzték.

A bombázás újra megindult. Ezúttal nemcsak bombák és gránátok hullottak ránk, hanem könny-

fakasztó gázbombák és meggyujtott gazolinhordók is repültek most közénk.

Az Alcazar hős védelmére ezalatt Európa is felfigyelt. A kormány most már presztízs okokból sem tűrhette, hogy Alcazar tovább is dacoljon csapataival. Hisz Franco még messze volt. 400 kilométer választotta ekkor el az ostromlottakat a felmentő seregtől.

Egyik csata után Alcazarban megszólalt a telefon. Riquelme tábornok, öreg barátunk szólított fel „igazi bajtársiassággal", tegyük le a fegyvert. „Teljes katonai tiszteletadásban" lesz részünk. Feleletünk rövid volt: eszünk ágában sincs.

Néhány nap mulva újra telefonhívás zavart fel minket. Ez alkalommal egyik miniszter beszélt. Ismeri a formákat. Nagyon udvarias. Beszél arról az általános nagyrabecsülésről, mely velünk szemben az ellentáborban is megnyilvánul. De értsük meg, az ellenállás hiábavaló. Toledo műkincse, az Alcazar fog csak elpusztulni, ha tovább is ellenállunk. Néhány szót hallunk még kultúráról, civilizációról . . . aztán leteszi a kagylót.

Kint ezalatt felharsant egy vadászkürt. Követ jön, szeme be van kötve. Rojo tüzérezredes, a katonai akadémia tanára. Azt magyarázza, adjuk fel a feleslegés ellenállást; a feltételeket is közli: az asszonyok és gyermekek szabadon elvonulhatnak, a legénység is odamehet, ahová akar; csak a vezetőket és a tiszteket fogják haditörvényszék elé állítani és törvényesen elítélni. Mit feleljünk, nem törtük fejünket. Nem, és hajthatatlanok maradtunk. Csak egy kérésünk volt. Bocsássanak be hozzánk egy papot. Szeretnénk az Egyház kegyelemszereivel megerősítve halálba menni.

Négy nap múlt el várakozásban. A negyedik napon végre újra megszólalt a vadászkürt: a kért pap megérkezett. Dr. Vasquez Samarara Madridból, ki maga is a vörösök rabságában volt. Meglátogatta sebesültjeinket, betegeinket, meghallgatta gyónásainkat; a betegek szentségét is feladta az egyik haldoklónak. Azután szentmise volt, amelyen mindnyájan áldozáshoz

járultunk. Mise után rövid beszédet intézett hozzánk. Beszédében nagy szomorúság remegett; jól kihallottuk belőle. Másról nem beszélt, mint csak arról, hogy Isten ítélőszéke előtt kell nemsokára megjelennünk. Látszott, hogy megmenekülésünkben nem hisz, csak a halálra akar előkészíteni. Azután arról beszélt, hogy legalább az asszonyokat és a gyermekeket kellene megmenteni. Ám az asszonyok közbekiáltottak: „Mi nem megyünk innen a férfiak nélkül; inkább itt halunk meg mi is. És ha a férfiak elesnek, mi vesszük kezünkbe a fegyvert. Eléggé megtanultuk már e napokban, hogyan kell velük bánni . . ."

Másnap újra csengett a telefon: Moscardo ezredes fia beszélt. Katonatiszt; a vörösök őt is elfogták. Tudtuk miről van szó. Kicsivel előbb jelentették a vörösök, hogy az ezredes fiát elfogták és ha meg nem adja magát az Alcazar, fiának azonnal meg kell halnia. És tényleg, e pillanatban Moscardo ezredes fiának hangja szólalt meg a telefonban:

— Igen, atyám, én vagyok. Mit tegyek? Mi a te akaratod? Mint tudod, ha meg nem adjátok magatokat, engem rögtön agyonlőnek.

Az ezredes fehér lett, mint a fal; a vér mintha teljesen kiszaladt volna az arcából. Ajka görcsösen vonaglott, de vonásai annál határozottabbak lettek.

— Fiam, — hullott keményen a hangja, mint valami parancsszó — kiáltsd teljes erődből: Éljen Krisztus Király! Éljen Spanyolország! és aztán halj meg, mint egy hős. Mert atyád meg nem adhatja magát soha!

— Igen, atyám. Éljen Krisztus Király! Éljen Spanyolország!

— Igy, fiam; és mondd meg annak a bandának, hogy csak bátran öljenek meg. A tíz perc, melyet nekünk adtak, már úgy is elmúlt . . .

S a vörösök ott a helyszínen agyonlőtték Alcazar hős védőjének fiát, az ifjú Moscardót . . .

Az ostrom napjai ezalatt teltek-múltak. Diego kapitány volt a kis csapat lelke. Mindenki mellett ott

volt, mindenkit buzdított. A legnagyobb veszélyben is bátorságot tudott a szívekbe önteni természetfeletti erejű beszédével. Aki éhségről panaszkodott, azzal megosztotta saját kis adagját; ha valamelyik súlyos sebesült a halállal vívódott, ő volt az, aki mellette tartózkodott, hogy a keresztény hitet, reményt a haldoklóban felkeltse. Igazi szent volt, aki maga temette el a holtakat is. Eleinte a lovagló iskolában földeltük el bajtársaink tetemeit; mikor azonban az erős bombázás az épület elhagyását lehetetlenné tette, az uszodában temetkeztünk. A kabinokban cementből kis fülkéket készítettünk s a holtakat egy-egy cementlap választotta el egymástól. Itt találtak a hősi vértanúk utolsó nyugalmat. Diego kapitány végezte a temetésen az imákat is.

Az asszonyok, akik az Alcazarba szorultak férjeikkel, szintén részt akartak venni a harcban, de a tisztek ellenezték: „Ameddig a férfiak élnek, ezt a hősi kérelmet nem teljesíthetjük: spanyolok vagyunk és katonák, tehát kétszeresen lovagias férfiak."

Az Alcazar egyik termében trónolt a Miasszonyunk szobra. A Szeplőtelen mindíg a spanyol gyalogság és az egész spanyol hadsereg patrónája volt és marad is. Az ő szobra előtt imádkoztak most az asszonyok felváltva rózsafűzért. De soha egyedül nem maradtak: a férfiak be-betértek hozzájuk, hogy résztvegyenek ebben az oly régi spanyol ájtatosságban. A rózsafűzér egész nap tartott, csak itt-ott szakította meg egy-egy Szűz Mária-ének, mint a „Salvane Virgen Maria".

Hetven napig egy pillanatra sem szűnt meg az imánk a Szeplőtelen szobra előtt. És nem volt hiába: a Szent Szűz meghallgatta azt.

Mindnyájan, akik az Alcazarban be voltunk zárva, kivétel nélkül valóságos csodának tekintjük, hogy a kislelkűség vagy kétségbeesés egy pillanatig sem vett rajtunk erőt. A Szent Szűz adott nekünk bátorságot a két kirohanáshoz, melyben Toledót elfoglaltuk. Ő vezette a két orvos kezét, kik közül egyik sem volt sebész, és jóllehet sem fertőtlenítőszerünk vagy

kötszerünk, sem orvosságunk nem volt, mégis egyetlen-egy sebfertőzés sem fordult elő. Hosszú heteken át nem volt más mit ennünk, csak lóhús, az is félig nyers állapotban. Még a gyermekek sem kaphattak mást; és az ostromlottak bátorsága és kitartása mégsem csökkent.

A Madonna képe ma már nincs az Alcazarban. A felszabadítás után ünnepi körmenetben lehoztuk Toledo katedrálisába, hogy onnan ossza mindenkinek azt a vigaszt, melyet nekünk, az Alcazar védőinek heteken át oly bőkezűen osztott . . .

Július és már az egész augusztus elmúlt. A kis védősereg még mindig teljesen elzárva a külvilágtól harcolt hitéért és hazájáért. Nem tudtuk, mi van körülöttünk. Volt egy gyenge rádiónk, de az nem tudott más állomást fogni, csak Madridot. Vajjon egész Spanyolországban egyedül küzdünk-e a szent ügyért? — gondoltuk sokszor.

És ha úgy lenne is? Hisz ahol mi vagyunk, ott van Spanyolország, a régi Spanyolország. És ha mindenütt az országban másképp is lenne, mi akkor is tartjuk magunkat az utolsó szál emberig.

Egyikünknek, ki maga is foglalkozott rádióval, sikerült felvevőgépünket automobil elemmel megerősíteni. Nagy volt az öröm, mikor megszólalt benne egy portugál állomás. Sajnos, érteni alig lehetett többet, mint szétszaggatott, értelmetlen mondatokat, mert a madridi adó állandóan zavart.

Így múlt el megint 32 nap. A szükség, a halál, a kételkedés és a várakozás napjai.

Felettünk újra megjelent egy repülőgép. Így volt ez eddig mindennap. Figyelőnk látcsövét ma is az égre irányította, hogy figyelmeztessen az esetleges veszélyre. Most az egyszer úgy tűnt fel, mintha ez a gép másként nézne ki, mint az eddigiek.

A repülő néhány kört húzott felettünk és azután élesen lefelé csapott. A gépből egy csomag hullott ki, éppen az Alcazar felett; majd erős mótorbúgás hangzott

fel, olyan, mint mikor a gép erősen felfelé emelkedik. A következő pillanatban messze járt és alig látszott már . . .

Egyikünk nagy óvatosan a csomag felé tartott. Óvatosan, hisz bomba is lehetett, mely minden pillanatban felrobbanhatott volna. Életünk pedig drága volt: fontosabb dolgokra kellett tartogatnunk. A csomag azonban nem robbant. Bajtársunk kezében tartotta már és hozta Moscardo ezredesnek. Ő nyitotta ki: sárga-vörös zászlóba, Spanyolország színeibe volt göngyölve: Franco tábornok üzent és fogadta, hogy megszabadít minket . . .

Viharos lelkesedés tört ki erre az Alcazarban!

Ki mert volna akkor megadásról mégcsak beszélni is?

Éljen a Szeplőtelen! Éljen Spanyolország! Éljen a Boldogságos Szent Szűz; Ő meg fog bennünket menteni! — így kiabáltunk akkor mindnyájan.

Mi, harcedzett férfiak, egymás nyakába borultunk és sírtunk örömünkben. Így könnyezve, énekelve és éljenezve vonultunk a Szeplőtelen szobra elé. Szinte nem is tudtam, mit csináltam: a spanyol zászlót vállaira borítottam és azután — bocsásson meg ő merészségemért — nagy tisztelettel megcsókoltam az arcát.

A Szent Szűz gyermekeit, kik benne bíztak, csakugyan nem hagyta cserben."

A „Croix" meginterjúvolta az alcazari hősöket; feleleteikből a vallásos hit meggyőző ereje szól.

„Ciriano kormányzó fiaival is az ostromlottak között volt — beszéli a tudósító. — Fiai megsebesültek, az egyik kétszer is. „A győzelem tulajdonképen Istené — mondta nekem a kormányzó — és a Szent Szűzé, a mi generálisunké. Isten és Mária tudják egyedül, mit álltunk ki az ostrom alatt. Az első napon mindent Istennek áldoztam fel, amim csak volt: becsületemet, családomat, vagyonomat. Isten megelégedett azzal, hogy csak vagyonomat vette el. Szívesen adom: hála legyen érte az Istennek. Látja, mi maradt belőle?" — és ezzel egy ócska, elnyűtt kabátra mutatott.

Azután kérdeztem Marín orvost: Doktor úr, mi a benyomása a hetvenkét napi megszállásról? „Egyszerűen rettenetes volt. Csak négy-öt napi ostromra számítottunk. Semmi világítás, sem ivóvíz, sem gyógyszer, higiénia és a mellett ez a tömeg ember, egy pincében, köztük asszonyok és gyerekek! Számomra ez a Miasszonyunknak, Szűz Máriának állandó csodája volt, hogy kibírtuk. Tudom jól, hogy a materialisták most mosolyognak és együgyűnek tartják ezt a beszédet. Ám nem tesz semmit! Ha nem hisznek a csodában, akkor el kell fogadniok, hogy én valamilyen emberfeletti képesség birtokában vagyok, mert a hetvenkét nap alatt, minden óvintézkedés vagy védőoltás nélkül, egyetlenegy fertőzés vagy betegség sem fordult elő. Csak próbálják meg egyszer a gúnyolódók a mi életmódunkat: rossz kenyér, öszvérhús hetven napon át stb. és akkor beszéljenek. Azt hiszem, ez kinyitaná a szemüket, elfelejtenék hamis „tudományukat" és jobban megértenék Isten működését. Sohasem fogom az én égi Anyámat elfelejteni. Senki más nem mentett meg minket, csak Ő." — S ezzel a Mária-érmet, mit nyakán hordott, megcsókolta és barátságosan reám mosolygott.

José Sauz de Diego kapitányból csak három mondatot tudok kicsalni: „Katolikus vagyok és katona. Elvem szerint cselekedtem, ez az egész. A többit, meg a sikert, azt az Isten és a Szent Szűz adta hozzá."

Fribo kapitány magas, szép szál ember. A ház eresze alatt akadok rá, éppen egy piszkos lépcsőn ül. Kérdésemre ezt mondja: „Alapjában véve egészen csodálatos volt a mi életünk ezen a hetven napon át: az áldozat és a tiszta szeretet élete. Soha még életemben nem dolgoztam és cselekedtem olyan tiszta Isten- és emberszeretetből, mint ezekben a hetekben. Soha bensőségesebben nem beszélgettem Vele, akit annyira szeretek" — és ezzel kezével kis keresztjéhez nyúlt, amelyet állandóan a mellén viselt. Valóban, ha hinnünk kell ezeknek az embereknek, akkor ők nem tettek semmit: minden az Isten és a Szent Szűz műve volt!

José de Gregorio kapitány így nyilatkozik:

„Spanyolország csak akkor fog tovább élni és újra naggyá lenni, ha teljesen aláveti magát Istennek. A mi életünk alapja a szentáldozás és a szentmise kell, hogy legyen. Napközben is többször fel kell pillantanunk Istenhez, imádnunk kell őt; de a rózsafűzér is legyen mindennapi imádságunk. Látja, így kell Krisztus katonájának élni." A következő napokban meggyőződtem, hogy Gregorio kapitány így is él: a tisztikar számos tagjával mindennap a szentáldozáshoz járul. És mindennap három órakor, a fronton az ellenséggel szemben is, csapatainak élén a rózsafűzért imádkozza . . ."

(„La Croix" 1936 október 13.)

ISTEN VELÜNK . . .

„Kezünkkel érintettük Isten gondviselését. Megéltük, bőségesen tapasztaltuk Isten gondviselését." Így beszélt egyik előadásában Fernando Gonzalez kapitány, Oviedo hős védője." (Entre-os-Rios, 1936 nov. 12.) Néhány feltűnő eset csakugyan ezt a meggyőződést látszik igazolni.

Saragossa az első pillanattól kezdve nemzeti kézben volt. Falai között találjuk Spanyolország nagy kegyhelyét, a Madonna del Pilar katedrálist. A nép hagyománya a búcsújáróhely keletkezéséről így beszél: mikor egy nap Szent Jakab, Spanyolország apostola, szomorkodva beszédei sikertelenségén, az Ebro partján, ott, ahol most Saragossa áll, imádkozott, égi jelenést látott. Az Istenanya jelent meg neki, ki ebben az időben még Palesztinában élt. E beszélgetés emlékére egy angyal oszlopon álló Istenanya-szobrot hozott. Innen a név: „Madonna del Pilar".

Ennek a jelenésnek az alapján tartja a spanyol nép azt, hogy az ő országa volt az egyedüli Palesztinán kívül, hol az Istenanya még életében járt. Ha ez a monda a legendák világába tartozik is, bizonyos, hogy ma Saragossa a nemzet szentélye. — És az események figyelemreméltó találkozása is segítette a búcsú-

járóhely kifejlődését. 1492-ben éppen október 12-én, a pilári Szent Szűz ünnepén kötöttek ki először Kolumbus Kristóf emberei Amerikában; ezzel kezdődött a nagy spanyol világbirodalom. Ettől fogva Spanyolországon kívül spanyol Amerika húsz államában szintén nemzeti ünnep e nap, okt. 12.

A vörösök, kiktől távol áll minden nemzeti és vallásos érzés, a spanyol hazának ezt a szentélyét is el akarták gondolkodás nélkül pusztítani! Augusztus 3-án egy nemzetiszínű repülőgép jelent meg és nyugodtan keringett a város felett. Senki sem gondolt rosszra. Egyszer csak a kegytemplom felé repült s egy körülbelül 50 kilogrammos bombát dobott le, amely a templomtéren nyolc méterre a templomtól vágódott be. De szerencsére nem robbant fel.

A nemzeti színek alá rejtőzött kommunista gép még két bombát dobott le. Az első áttörte a tetőt és a nagy torony íveit. A bomba két részre tört. Az első fele a szentélybe hullott s egy mellékkápolnába gurult. A másik fele megakadt az egyik ívben. A második bomba egyenesen a szentélybe esett. Egyik sem robbant fel.

Mihelyt a csel nyilvánvaló lett, azonnal lövöldözni kezdtek a repülőre, melynek azonban sikerült mégis elillannia. Hamarosan tüzérek jöttek s a bombákat óvatosan a kaszárnyába vitték. Pontos vizsgálat után a katonai szakemberek kijelentették, hogy természetes úton nem lehet megmagyarázni, miért nem robbantak a bombák. A gyujtózsinórok végigégtek. Az egész szerkezet ép volt. És mégsem következett be a gyujtás. Annyi bizonyos, hogy a robbanás szörnyen pusztított volna, mert a bomba 32 kg robbanószerrel volt megtöltve.

Ennek a szokatlan eseménynek a híre hamarosan elterjedt az egész városban. Most tényleg megtették a bombák hatásukat, de éppen ellenkező irányban, mint ahogy a kommunisták gondolták. Tönkre akarták tenni a kegyhelyet s e helyett ezren és ezren özönlöttek a Madonnához, hogy engeszteljék s Istennek segítségéért hálát adjanak.

A nép a templomtéren mindent tüzetesen átvizsgált és csodálkozva látta, hogy az aszfaltra zuhant bomba öt egymás mellett fekvő táblát úgy zúzott szét, hogy becsapódási helye kereszt alakot képezett.

Az emberek szent felindulásukban a kegyoltárt telehordták virágokkal. A város elöljárósága délben a rádió útján, este hét órára nagy hálaadó és engesztelő ájtatosságra hívta egybe a lakosságot a város szentélyébe. Az este tényleg hatalmas, vallásos demonstráció lett. Megjelent az egész város. Az érsek, a városparancsnok, a garnizon generálisa, az egyetem rektora és sok más kiváló személyiség is eljött. A tömeg nem tűrte, hogy egyesek csak az erkélyről nézzék a menetet. Mindenkinek le kellett jönnie és résztvennie a menetben. Az utcák megint visszhangzottak a „pilari" Madonna himnuszától. Ezekben a napokban jelent meg Millan Astray tábornok is az emberekkel teli templomban, fölment a kegyképhez, megcsókolta s a következőket mondta az összegyűlteknek: „Az egyházi elöljáróság különös engedélyével beszélek hozzátok. A „Madonna del Pilart"-t ezennel kinevezem csapataim legfőbb tulajdonosának." Azonnal át is adta a Madonnának az ezredtulajdonosi kitüntetést.

Feltűnő eset történt a tiszteletreméltó Raffols nővér képével kapcsolatban is. Ez a szentéletű apáca a napóleoni háborúk idején élt Saragossában és szentség hírében halt meg. Ugyanennek a kongregációnak egyik nővére 1932-ben tőle származó iratokat talált, melyek több jövendölést tartalmaznak. Ami Spanyolországban az utolsó években történt, mindez meg van ezekben az iratokban — de az is, hogy éppen a mostani időben közel van ott Krisztus országa. Az Egyház ezeknek a jövendöléseknek valódiságáról még nem nyilatkozott. Raffols nővér boldoggáavatási pöre azonban folyamatban van.

A katonák már többször érezték a szentéletű apáca segítségét. Egy alkalommal a nemzetiekre bombát dobott egy repülőgép. A bomba-szilánk az

egyik katonának a sisakját eltalálta és áttörte, de neki semmi baja nem történt. Bajtársai csodálkoztak, ő azonban Raffols nővér képét mutatta nekik, melyet mindig magánál hordott. Mindegyikük akart most egy ilyen képet. Huszonegy részre tépte szét a sajátját és szétosztotta társai között. Nemsokára az egyik tiszt szerette volna látni a képet. A katona meg akarta mutatni a saját darabkáját s ekkor íme: helyette egy egész sértetlen képet talált. (Ezt az esetet az adatokkal együtt hozták nyilvánosságra. Mi egy spanyol pap jelentése alapján közöljük.)

Az Isten velünk van, mondogatják az emberek a nemzeti Spanyolországban. És mit mondanak a vörösök? Érdekesen hangzik erre egy marxista vezér kijelentése, melyet a madridi rádióban tett: „Azt mondják odatul, hogy az Isten velük van. Nos, mi nem tudjuk, hogy az Isten velük van-e; de azt tudjuk, hogy a Sátán mivelünk van."

És mi? Mit szóljunk e beismeréshez? Nagyon szívesen elhisszük nekik! . . .

A KÉSZÜLŐ ÚJ SPANYOLORSZÁG

Elég összehasonlítanunk a kettészakadt Spanyolország két részét, hogy a nemzetiek nagy fölényét minden tekintetben megállapíthassuk. „A nemzeti mozgalom az általa birtokba vett területen biztosítani tudta a rendet és nyugalmat is, — állapítja meg a püspöki kar körlevelében. Míg a vörösök alatt se pap, se templom, se kultusz, se igazság, se tekintély, csak anarchia, ínség és nyomorúság, addig a nemzeti területeken — a háború erőfeszítései és kegyetlen szenvedései közepette — helyreállított államtekintély teljes védelme alatt belső rend és nyugalom honol, mely a társadalmi élet virágzásának legszükségesebb feltétele. Míg a marxista Spanyolország a szó szoros értelmében Isten nélkül él, a sértetlenül maradt vagy visszaszerzett spanyol földön teljes virágjában áll a katolikus kultusz és a bensőségesebb keresztény élet mind több és nemesebb megnyilatkozása mutatkozik."

„Ilyen körülmények között minden okunk meg van arra, — mondják tovább a püspökök — hogy a jövőben is békés és igazságos rezsimben reméljünk. Eszünk ágában sincs jövendöléseket megkockáztatni. Tudjuk nagyon jól, hogy súlyos bajaink és bonyodalmaink vannak: a szociális viszonyok megromlottak, a polgári kötelességek elhalványultak; kevés az igazán szigorú katolikus lelkiismeret; szakadás mutatkozik a nagy nemzeti problémák megoldása körül; ezer és ezer kitűnő ember legyilkolása fájdalmas hiányként mutatkozik a nemzeti újjáépítés munkájánál; idegen és exotikus

elméletek jelentkeznek az állam körül, melyek a keresztény gondolattól és befolyástól el akarják terelni: mindez, tudjuk, roppant nehézségeket fog okozni egy új Spanyolország kialakításánál. De mégis megvan minden reményünk, hogy azoknak az óriási áldozatoknak erejében, amelyeket meghoztunk, újra meg fogjuk találni az igazi nemzeti szellemet."

A fasizmus esetleges veszélyére is kitérnek a spanyol püspökök: „Ami pedig a jövőt illeti, előre mi sem tudjuk megmondani, hogy a harc befejezése után mi fog történni. De állítjuk mégis, hogy *a háború nem azért indult meg, hogy egy megalázott nemzet nyakára egy autokrata államot ültessenek, hanem hogy feltámadjon a nemzeti szellem, a régi idők erejében és keresztény szabadságában.* Mi bízunk a kormányférfiak bölcseségében, hogy a jövendő spanyol állam felépítésében nem fognak külföldi példákat utánozni, hanem számolni fognak a nemzeti élet és az évszázados tradíciók követelményeivel. Minden jól rendezett társadalom mély alapokon nyugszik és azokból él, nem pedig ideiglenes és idegen árukból, melyek ellenkeznek a nemzeti szellemmel. Az élet hatalmasabb és erősebb, mint a programmok, és egy okos államférfi sohasem fog erőltetni olyan programmot, mely a nemzet végső erőit sérti. *Mi leszünk az elsők, akik tiltakozni fogunk az ellen, ha egy parlament feloszlatott autokráciáját egy még rémesebb diktatúrával akarnák pótolni,* amelynek nincs gyökere a nemzetben. Jogosan reméljük, hogy ez nem is fog megtörténni."

Mire építi reménységét a püspöki kar és Spanyolország egész katolikus társadalma? A felelős vezetők személye, programmja garancia arra. Csak egy-két sorban lássuk még őket és terveiket is, hogy néhány vonásban bemutatkozzon nekünk, a készülő új Spanyolország.

Franco tábornok, az új nemzeti Spanyolország vezére, többször leszögezte álláspontját. Felfogása mélységesen keresztény és igazán nemzeti. Programmja a

szociális igazságosság, a nép jóléte, a közjó emelése. Nem egy kiváltságos osztály érdekeit tartja szem előtt, hanem az egész népét, elsősorban a szegényekét.

„Minden eszközt megragadunk — mondotta — a munkásság és a középosztály szociális és gazdasági előhaladására a nagy, megbékélt Spanyolországban. Nem fog megtörténni többé, ami azelőtt volt, hogy a szabadságot anarchista önkényuralom bilincselje le."

(Heraldo de Aragon, 1936 nov. 15.)

„Szociális igazságosságot akarunk! Nem azért jöttünk, hogy a kapitalisták privilégiumait támogassuk. Inkább a közép- és munkásosztálynak jöttünk segítségére. Mint katona mondom ezt. A katona meg szokta tartani szavát.

Őseink nagy Spanyolországát ismét visszaállítjuk istenhitben és hazaszeretetben."

(El Rotictero, Saragossa, 1936 okt. 2-án.)

Franco a szociális haladást és reformokat nem is győzi hangoztatni.

„Az új Spanyolország egy nagy nemzet családja lesz, — mondotta egyízben — nem lesznek urak és rabszolgák, szegények és hatalmasok. Szociális igazság: ez lesz a mi birodalmunk alapja. Spanyolországban nem lesz testvérgyilkos osztályharc, nem lesz megalázó külföldi befolyás. Testvéries, dolgos Spanyolországot építünk fel, hol élősdieknek, jött-menteknek nincs helye; Spanyolországot, melyben nincs marxista zsarnokság, sem felforgató kommunizmus; mert meggyőződésünk szerint az állam van a népért, nem a nép az államért!

Nem lesznek szüntelen küzdelmekben tetszelgő politikusok, sem felelőtlen hivatalnokok és parlamentáris hatalmi túltengés. De lesz nagy, erős, tekintélyi alapon álló egységes Spanyolország. Késlekedés nélkül fogunk előre törtetni. Aláaknázzuk a liberális demokrácia hiteltelvesztett teóriáit és feltartóztathatatlanul megyünk előre, míg el nem jutunk a nagy és szervezett Spanyolországhoz.

Gyors menetben biztosítjuk azt a szociális segítséget és gazdasági létföltételt, mely nélkül lehetetlen a haza nagyságáért lelkesedni.

Hogy is lehetne szeretni a hazát, ha az nem édesanyánk, hanem csak mostoha anyánk? Hogy is lehetne szeretni a hazát, amikor hibáit hitvány alakok a tömeg előtt felfujják és ugyanakkor a családot és a lelki értékeket elpusztítják! Legyen büszke minden spanyol hazájára. Olyan létföltételeket teremtünk, hogy a társadalom minden rétege gyűlölet és fájdalom nélkül nézhesse az új állam nagyságát. Nem elégszünk meg azzal, hogy csillapítjuk a fájdalmakat és mellőzzük a nyomasztó szegénységet; minden fájdalomnak teljes és tökéletes gyógyulását akarjuk. Spanyolország elég nagy ahhoz és elég gazdag, hogy minden gyermeke élvezhesse gyümölcseit. A béke és a szociális intézmények baráti együttműködése védi és gyarapítja majd az ország gazdagságát."

Franco ismeri is a népet. Büszkén vallja ezt magáról:

„A munkástömegekkel együtt éltem. Éveken keresztül a nép fiaival, katonáimmal együtt aludtam a földön. Tapasztalatból ismerem hibáit és nagy erényeit. Meleg szeretettel szorítottam meg a munkásember kérges kezét, aki életét adja Spanyolországért. Jobban ismerem a népet, mint bárki más azok közül, kik a munkások vezetőinek és védelmezőinek nevezik magukat, de valóságban csak ámítják és kifosztják őket. Hazaszeretet, becsületesség, szeretet a nép iránt, mély katolikus meggyőződés és rendíthetetlen hit Spanyolország küldetésében: ez az én büszkeségem."

A nemzeti Spanyolország vezére a vallás, az istenhit nagy apostola is. Mint hívő katolikus, bátran vallja: „A kommunisták elkeseredett kereszténygyűlöletével szemben álljon a katolikus Spanyolország szentjeivel és vértanúival, világi szervezeteivel, szociális igazságossággal és keresztény szeretettel. Persze nem fog belőlünk sem hiányozni az a nagylelkűség, amely a régi időkben, amikor az erőteljes és bensőséges

katolicizmus történelmi egységünk újraépítésének ideálja volt, helyet engedett más vallások templomainak is."
(Salamancai rádióbeszéd, 1937 jan. 19.)

A toledói bíborosnak pedig ezeket írja: „Mikor a nemzeti Spanyolország fennmaradásáért és létéért küzd a vörös hordák ellen, egyúttal a katolikus vallás fenntartásáért is harcol, mert ez a vallás a legbensőbb szálakkal fűződik hazánkhoz."

Így idézhetnénk még tovább Franco megnyilatkozásaiból oldalakon át. De az eddigiekből is már nyilvánvaló, hogy a nemzeti Spanyolország vezére nem a régi állapotokat akarja helyreállítani, hanem egy új Spanyolországért küzd, melyben minden honpolgár megtalálja a szükséges életfeltételeket: *új Spanyolországért, mely a hit és a szeretet és szociális igazság alapjain nyugszik.*

Az sem kétséges, hogy jóidőre Franco tábornok fogja Spanyolország jövőjét a kezében tartani. Amit ő mond, az Spanyolország jelene és jövője is. Semmi ok sincs, hogy jellemének tisztaságában, szavainak őszinteségében és igaz katolikus érzületében egy pillanatig is kételkedjünk. Hisz világosan állást foglalt már elvei mellett nem egyszer, mikor a jobboldali pártok között egyesek széthúzást akartak szítani. Mikor pedig Junta de la Defensa Nacional élére került, ugyanezeket az elveket és programmot írta zászlajára. A legmagasabb egyházi méltóságok, élükön Goma y Tomas bíborossal, minden aggodalmat eloszlatnak Franco személyét illetőleg. Az Avvenire d'Italia 1936 dec. 16. számában Spanyolország prímása újra a legnagyobb dícsérettel emlékezett meg róla.

Hogy az ő általa képviselt keresztény eszmék már mennyire közjó, nemcsak a népben, hanem a vezetőkben is, mutatja Don Juan Yague légiónárius ezredes beszéde, melyet a Falange Española jubileumi ünnepsége alkalmával tartott. (1936 dec. 26. „Amanecer".)

E beszédben a fallangisták főparancsnoka teljesen a katolikus Egyház szociális tanai hívének vallotta magát.

A készülő új Spanyolország arca néz reánk Franco szavain keresztül. Azé a Spanyolországé, melyet Mola tábornok még tavaly augusztusban meghirdetett: *„Nagy Spanyolországot fogunk felépíteni: gyönyörű épület lesz, melyet a kereszt koronáz és tetőz majd be.“*

(Beszéd a burgosi rádióban, 1936 VIII. 15.)

BEFEJEZÉSÜL: A SPANYOL MEMENTÓ

A füstölgő templomok, az ártatlanul meggyilkolt emberek hekatombái véres figyelmeztetést írnak Európa egére. Egy téves ideológia, a marxizmus őrülete támadt fel irtóztató rémként, hogy kihasználva a nyomort, az állati szenvedélyeket és az emberi szív romboló ösztönét, a gyűlöletet, mint új életforma, mint az eljövendő idők világnézete messiási ígéretekkel tapossa le a multat és vesse kalodába az emberben az Embert. A nagy átalakulás már lángbetűkkel ír véres mementót a messze Keleten és a közeli Nyugaton, Oroszországban és Spanyolországban és harsogva kiáltja, hogy a felébredés utolsó órája már elérkezett.

Ma ismét veszélyben forog a nyugati civilizáció és az európai kereszténység. A keresztény országok, mint egykor a török veszély idején, egymás közt marakodva és meghasonulva kisded politikai játékokban, egyéni és önző államérdekek hajhászásában élik ki nemzeti életüket. Amint akkor a kereszténység ellensége szövetségesekre talált a keresztény országokban, úgy most is akadnak elvtelen politikusok, kik a vörös rémmel kacérkodnak, vele szövetségre lépnek, vagy oly kereszténynellenes politikát úznek, mely bolsevizálva a tömegeket, a kommunizmusnak készítik elő országukban a talajt. A nagy felkiáltó jel, az égő és forrongó Spanyolország, a *halálos sebekben vonagló spanyol nép még mindig nem bizonyult elég erős figyelmeztetésnek*, hogy Európa államai és keresztény társadalma

felébredjenek és kiszabadítsák magukat a vörös rém gyilkos öleléséből.

Spanyolország messze van; az égő templomok füstje, a megkínzottak halálhörgése, a megtizedelt családok szívszaggató zokogása nem hatol el hozzánk és így könnyen elfeledkezünk arról, hogy mindez véres valóság, halálosan komoly tény. Megfeledkezünk arról, amit ez a jel felénk kiált: hogy **ez a vízió minket is fenyegető, komoly veszedelem.**

Mert a vörös rém nem elégszik meg Spanyolországgal. Világmegfojtó, szabadságot, becsületet, civilizációt elemésztő keze Európa, sőt az egész világ összes nemzetének élete ellen tör és vad mohóságában égő Molochgyomrába akarja tömni mindazt, amit emberi kultúra és lélek, istenhit és magasabb emberiesség valaha századokon és évezredeken át alkotott. A spanyol tűzvész és pusztító forradalom csak epizód abban a világfelforgató politikában, melynek immár húsz éve áldozata a hatalmas Orosz Birodalom, melynek alattomos, izgató és lelket mételyező aknamunkája alatt társadalmi osztályok nyögnek és fordulnak egymás ellen és melynek tűzcsóvái vérvörösen sisteregve gyúlnak ki, majd itt, majd ott, Európa éjtszakáinak egén. Ez a spanyol katasztrófa csak nagy nyitánya egy mindent elsöprő világégésnek, melybe *belepusztul Magyarország is, a magyar nép hite, keresztény kultúrája és a legdrágább emberi értékei, ha idején észbe nem kapunk s össze nem fogunk a kommunizmus ellen.*

De ne essünk kétségbe. Az új hajnal int és talán pirkad is már. A forradalom tüzei lassanként kijózanítólag világítanak be azokba a szívekbe is, amelyekben a bolsevizmus ópiuma már pusztítását megkezdte ugyan, de minden emberi érzést és keresztény nemes indulatot még teljesen ki nem irtott. Az álarc mögül, melyet eddig sokan, jóhiszeműleg, a jobb jövő reményében és az ígéretek káprázatától elvakítva megtömjéneztek, a bolsevizmus rémes arca s ördögi ábrázata tűnik mindjobban elő és a gyűlölet lángjánál, melyet szított és minden emberi értékek rombahullásánál, melyet oko-

zott, eszmélni kezdenek a megtévesztett tömegek is. A spanyol föltámadás, az Ibér-félszigeten kibomló új kikelet győzelmes himnusza hozzánk is elhatol és érezzük, hogy a nap diadalmasan, fényt, meleget és szeretetet szóróan int már felénk és ígéri, hogy a marxizmusnak lelket és szívet fojtó sötétségét, mint egykor a keleti pogányságot, újra a keresztény szeretet és igazságosság napja fogja elűzni, ha mindnyájan, kik keresztényeknek valljuk magunkat, a krisztusi szeretet és a szociális igazságosság diadaláért vállvetve küzdünk egymás mellett.

Akkor Spanyolország nemcsak véres figyelmeztetés volt, hanem diadalmas ígéret is!

TARTALOM

Előszó 5
Ez történt a véres július előtt! 8
A vörös forradalom 13
Moszkva keze 18
A szabadkőmívesség nem titkolódzik 21
Szociális harc vagy egyházüldözés? 25
Az Egyház a vádlottak padján 35
Pillanatfelvételek a vörös rémuralomból . . . 45
Vértanú hősök 69
Ahol kibomlott a nemzeti zászló 81
A készülő új Spanyolország 114
Befejezésül: a spanyol mementó 120

HORDA
RT NYOMDA DEBRECEN